

MİLLET MECLİSİ

TUTANAK DERGİSİ

133. Birleşim

23 . 6 . 1965 Çarşamba

İçindekiler

	Sayfa	Sayfa
1. — Geçen tutanak özeti	406:407	
2. — Gelen kâğıtlar	407	
3. — Yoklamalar	408,409	
4. — Başkanlık Divanının Genel Kurula sunuşları	408	
1. — Adana Milletvekili Kemal Sarı- ibrahimoğlu'nun, pamuk haşerelerine karşı kullanılan ilâçların fiyatlarının çok arttığı, karışık ve tesirsiz ilâçların satıldığı, gündemde bulunan ve bu meseleleri halledecek olan kanun teklifinin biran ön- ce görüşülmesi gerektiği konularında de- meci	408:410	3 arkadaşının, Ticaret Bakanlığı teşkilât ve vazifelerine dair 4442 sayılı Kanunun 3 ncü maddesinin tadiline ve bu kanuna bir geçici madde eklenmesine dair, Kayseri Milletvekili Mehmet Sağlam ve 4 arkada- şının, Ticaret Bakanlığının vazife ve teş- kilâtına dair 3614 sayılı Kanuna ek 4442 sayılı Kanunun 3 ncü maddesinin tadiline ve mezkûr kanuna bir geçici madde ek- lenmesine dair, İzmir Milletvekili Şinasi Osma'nın, Ticaret Bakanlığı teşkilât ve vazifelerine dair 4442 sayılı Kanunun 3 ncü maddesinin tadiline ve bu kanuna bir geçici madde eklenmesine dair, Kü- tahya Milletvekili Sadrettin Tosbi ve 7
5. — Görüşülen işler	410	arkadaşının Ticaret Bakanlığı teşkilât ve vazifelerine dair 3614 sayılı Kanuna ek 4442 sayılı Kanuna ek Kanun; Edirne Milletvekili Fahir Giritlioğlu'nun, Emek- lilik Kanununa ek Kanun, İçel Milletve- kili Yahya Dermancı ve 2 arkadaşının, Emekli Sandığına dâhil memurları ev sa- hibi yapmak amacı ile sermaye tahsisi hakkında; Cumhuriyet Senatosu İzmir Üyesi İzzet Birand ile Cumhuriyet Sena-
1. — Devlet memurları kanunu tasarı- sı ile Cumhuriyet Senatosu Afyon Kara- hisar Üyesi Rasim Hancıoğlu ve Kastamo- nu Milletvekili İsmail Hakkı Yılanlıoğlu'nun, Ticaret Vekâleti teşkilât ve vazife- lerine dair 3614 sayılı Kanuna ek 21.6.1943 tarih ve 4442 sayılı Kanunun 3 ncü mad- desinin tadiline, mezkûr kanuna 4 madde ve bir geçici madde eklenmesine dair, Ba- hkesir Milletvekili Mehmet Tiritioğlu ve		

tosu Manisa Üyesi Refik Ulusoy'un, ek görev ve aylık ödemeleri namı altında 1962 malî yılı Bütçesinden her hangi bir tediye yapılmaması hakkında, İçel Milletvekili Mazhar Arıkan'ın, Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülüne dair olan 3656 sayılı Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna geçici bir madde eklenmesi hakkında kanun teklifleri ve Adalet, İçişleri, Dışişleri, Millî Eğitim, Maliye, Bayındırlık, Sağlık ve Sosyal Yardım, Tarım, Çalışma, Ticaret, Sanayi, Turizm ve Tanıtma ve Plân komisyonlarından ikiser üye seçilerek kurulan Geçici Komisyon raporu (1/723, 2/479, 800, 488, 483 663, 753, 798, 73, 667) (S. Sayısı : 977) 410,431:434

2. — Millet Meclisi İdare Âmirlerinin, Sayıştay kanunu teklifi ve Geçici Komisyon raporu ile Anayasa Komisyonunun

mütalâası (2/532) (S. Sayısı : 706 ve 706 ya 1 nci ek) 410:423

3. — Toplum Zabıtası kurulması hakkında kanun tasarısı ve İçişleri ve Plân komisyonları raporları (1/786) (S. Sayısı : 1008) 423:426

4. — İl özel idarelerinin ve belediyelerin gelirlerinden pay ayrılmasına dair mevcut kanunlardaki bâzı maddelerin değiştirilmesine, bâzı maddelerin kaldırılmasına dair kanun tasarısı ve İçişleri ve Plân komisyonları raporları (1/853) (S. Sayısı : 983) 426:428

5. — Belediyelerin ve belediyelere bağlı müessese ve işletmelerin bir kısım borçlarının Hazinece terkin ve tahkimi hakkında kanun tasarısı ve Maliye ve İçişleri ve Plân komisyonları raporları (1/490) (S. Sayısı : 935) 428:430,435:438

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Birinci Oturum

Yapılan yoklama sonucunda çoğunluğun olmadığı anlaşıldığından saat 15,00 te toplanılmak üzere birleşime ara verildi.

İkinci Oturum

Sayın üyelerden bâzılarına Başkanlık tezeresinde gösterilen sürelerle izin verilmesi,

Devlet memurları kanunu tasarısı ve bununla ilgili tekliflerin yürürlük maddelerine kadar kabul olundu.

Saat 21,00 de toplanılmak üzere birleşime ara verildi.

Üçüncü Oturum

Devlet memurları kanunu tasarısı ve bununla ilgili tekliflerin maddeleri kabul olunarak tümü açık oya sunuldu ise de, ayırım sonunda yeter çoğunluk sağlanamadığı, adı geçen tasarı-
nın gelecek birleşimde tekrar oylanacağı bildirildi.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Heyeti ve Av-

rupa Parlâmentosu Heyeti tarafından Türkiye ile Avrupa Ekonomik Topluluğu arasında bir ortaklık yaratan 12 Eylül 1963 tarihli Ankara Anlaşmasının 27 nci maddesinin 2 nci fıkrasının uygulanmasına ilişkin olarak kabul edilen metin ve

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Merkezî Andlaşma Teşkilâtı arasında imzalanan «Merkezî Andlaşma Teşkilâtının, millî temsilcileri ve Milletlerarası statüleri hakkında Anlaşma» ve eki mektupların onaylanmasının uygun bulunduğuna dair kanun tasarıları,

Gaziantep Milletvekili Kudret Mavitan ve 37 arkadaşının, Malatya Bölge Tayyare Tamir Fabrikası Tamirhanesine ait bir kerpîç depo ile içinde bulunan malzemedan bir kısmının 25 . 1 . 1949 da yanması neticesi meydana gelen 515 925,44 lira alacağın affı hakkında kanun teklifi,

Millî Mücadele kahramanlarından Telgrafçı Manastırlı Hamdi Efendi eşi Hasibe Marton-

altı'ya vatani hizmet tertibinden maaş bağlanmasına dair 17 . 9 . 1963 tarihli ve 330 sayılı Kanunun birinci maddesinde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı,

İstanbul Milletvekili Cihad Baban ve 2 arkadaşının, Kurtuluş Savaşına iştirak edip emsallerine nazaran üstün hizmet gören Mustafa Konur'a vatani hizmet tertibinden maaş tahsisine dair kanun teklifi ve

Ceza ve infaz kanunu tasarısı kabul olundu.

23 . 6 . 1965 Çarşamba günü saat 10,00 da toplanılmak üzere (Saat 24,00 te) birleşime son verildi.

Başkan
Başkanvekili
Mehki Keskin

Kâtip
Kastamonu
Sabri Keskin

Kâtip
Siirt
Süreyya Öner

SORULAR

Sözlü sorular

1. — İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, İzmir Adalet Gazetesinin 14 . 6 . 1965 tarihli ve 159 numaralı sayısında yayınlanan yazıların 38 sayılı Kanuna aykırı olup olmadığına dair sözlü soru önergesi, (Adalet Bakanlığına gönderilmiştir) (6/1077)

2. — İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, genellikle turistlere satılan her çeşit ziynet ve hediyeelik eşya üzerine ayar ve damga konulması hususunda ne düşünüldüğüne dair sözlü soru önergesi, (Sanayi ve Ticaret bakanlıklarına gönderilmiştir.) (6/1078)

Yazılı sorular

3. — Sivas Milletvekili Güner Sarısözen'in,

Harmanek Krom Limited Şirketi Artova - Sallur köyü yöresi işyerinde işçilerle işveren arasında çıkan ihtilâfa dair yazılı soru önergesi, (Çalışma Bakanlığına gönderilmiştir) (7/762)

4. — Ordu Milletvekili İzzettin Ağaoğlu'nun, halen Toprak Mahsulleri Ofisinin elinde eski fiyatla mubayaa edilmiş ne miktar ekmeklik hububat bulunduğuna dair yazılı soru önergesi, (Ticaret Bakanlığına gönderilmiştir.) (7/763)

5. — İstanbul Milletvekili Coşkun Kırca'nın, eski Ticaret Bakanı Mehmet Baydur hakkındaki isnatların değersizliği anlaşıldığına göre Bakanlık görevinden istifa etmek niyetinde olup olmadığına dair yazılı soru önergesi, (Ticaret Bakanlığına gönderilmiştir.) (7/764)

2. — GELEN KAĞITLAR

Teklifler

1. — Burdur Milletvekili Mehmet Özbey'in, yedek yol ayrılması hakkında kanun teklifi (2/872) (Bayındırlık ve Plân komisyonlarına)

2. — Burdur Milletvekili Mehmet Özbey'in, nakil vasıtalarında seyahat edecek, memur, öğretmen ve öğrencilerin yarı fiyatla seyahat etmeleri hakkında kanun teklifi (2/873) (Millî Eğitim, Ulaştırma ve Plân komisyonlarına)

3. — Burdur Milletvekili Mehmet Özbey'in, her Türk vatandaşı kan grubunun tayıni hakkında kanun teklifi (2/874) (Sağlık ve Sosyal Yardım Komisyonuna)

4. — Burdur Milletvekili Mehmet Özbey'in, Millî Mücadele kahramanlarından Emin Tosun Efendiye vatani hizmet tertibinden maaş bağlanmasına dair kanun teklifi (2/875) (Maliye ve Plân komisyonlarına)

Raporlar

5. — İstanbul Milletvekili Coşkun Kırca ve 3 arkadaşının, Millet Meclisi İhtüzüğü hakkında Anayasa Komisyonunun benimseme raporu (2/379) (Gündeme) (S. Sayısı : 346 ya 2 neic)

6. — Aydın Milletvekili Reşat Özarda'nın, çiftçiyi topraklandırma hakkındaki 4753 sayılı Kanunun geçici maddesinin değiştirilmesine ve bu kanuna geçici bir madde eklenmesine dair kanun teklifi (2/372) (Gündeme) (S. Sayısı : 1026)

7. — Maraş Milletvekili Kemalî Bayazıt ve 3 arkadaşının, TCDD İşletmesi Genel Müdürlüğüne bağlı sağlık teşkilâtında çalışan tabip, diş tabibi ve eczacıların 472 ve 224 sayılı kanunların imkânlarından faydalanmalarına dair kanun teklifi ve Geçici Komisyon raporu (2/866) (Gündeme) (S. Sayısı : 1027)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 10,00

BAŞKAN — Başkanvekili Mekki Keskin

KATIPLER : Sabri Keskin (Kastamonu), Süreyya Öner (Siirt)

BAŞKAN — Birleşimi açıyorum.

3. — YOKLAMA

BAŞKAN — Yoklama yapılacaktır. Otomatik cihazlara lütfen işaret buyurun. (Yoklama yapıldı.)

BAŞKAN — Yoklama işlemi bitmiştir.

Çoğunluğumuz bulunmadığı için bugün saat 15,00 te toplanılmak üzere oturumu kapatıyorum.

Kapanma saati : 10,05

İKİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15,00

BAŞKAN — Başkanvekili Mekki Keskin

KATIPLER : Sabri Keskin (Kastamonu), Süreyya Öner (Siirt)

BAŞKAN — Oturumu açıyorum.

3. — YOKLAMA

BAŞKAN — Yoklama yapılacaktır. («İsmen olsun» sesleri) Peki efendim. İsimler tesbit edilerek yoklama yapılacaktır.

(Yoklama yapıldı.)

BAŞKAN — Çoğunluğumuz vardır, görüşmelere başlıyoruz.

4. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — *Adana Milletvekili Kemal Sarıbrahimoğlu'nun, pamuk hasrelerine karşı kullanılan ilâçların fiyatlarının çok arttığı, karışık ve te-sirsiz ilâçların satıldığı, gündemde bulunan ve bu meseleleri halledecek olan kanun teklifinin biran önce görüşülmesi gerektiği konularında demeci,*

BAŞKAN — Gündem dışı Sayın Sarıbrahimoğlu'nun ziraat meseleleri hakkında kısa bir konuşması olacaktır, buyurun.

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Adana) — Muhterem arkadaşlarım, Ceyhan Ziraat Odası Başkanı İbrahim Aydın imzalı aldığım mektup üzerine, Çukurova, Ege, Antalya ve ümu-

miyetle pamuk bölgelerinin ve ziraat bölgelerinin bâzı dertlerini dile getirmek ve seyahatler ve çeşitli faaliyetlerle meşgul ve meşbu haldeki hükümeti bu bapta uyarmak için söz almış bulunmaktayım.

Ceyhan Ziraat Odasından aldığım mektupta «ilâç fiyatları hususunda satıcılarla yapılan temasımız neticesi şikâyet ve iddiaların doğru olduğu müşahede edilmiş ve torba ile satılan ilâçların beher torbasında on onbeş hattâ yirmi lira gibi mühim bir fark olduğu, ayrıca sulu ilâçlarda da keza hissedilir bir artış olduğu tesbit edilmiştir» denmektedir. «Bu ilâçlar pamuk haşaratına karşı kullanılan ilâçlardır. Bu meydana fiyat artışının bayiler tarafından yapılmayıp, fabrika fiyatlarında olduğu öğrenilmiştir» denmekte ve acı acı dert yanılmaktadır. İlgililerin ilgisizliğinden, fiyatların artışından, ilâçların tesirsizliğinden bahsedilmekte ve bizden de milletvekili olarak, dertlerine merhem olamamız ve ilgililere duyurmamız istenmektedir.

Muhterem arkadaşlarım, Çukurova bilhassa bu zirai mücadele ilâçlarının mağşuş, hileli, kontrolsuz satışı yüzünden 1963 yılında da Çukurova tarihinin en büyük yokluğunu yaşamıştır. 1964 de alınan tedbirlerle büyük ölçüde bu tehlike önlenmiş, fakat bu sene gerek ilâçların miktarı, gerekse kontrolleri itibariyle tatminkâr bir çalışma görülmemektedir. Pamuk müstahsılının büyük bir tehlikenin eşiğinde olduğu şüphesizdir. Zirai ilâçlar kontrolsuz, zirai ilâçların hammaddeleri son derece pahalı ve her yıl birkaç misli bir artışla bu pahalılık devam etmektedir.

Size bir iki rakam vermek isterim : Tarım Bakanlığı dışındaki firmaların ithal ettiği ilâçların 1960 daki ton başına dolâr olarak fiyatı 547 dolâr 26 sent iken, 1964 de 1 261 dolâr olmuştur. Arada üç misline yakın bir artış mevcuttur. Kamu sektörünün zirai mücadele ilâci ithalinde ton başına 321 dolâr 62 sent iken, 1964 de 935 dolâr 05 sent olmuştur. Arada üç misli bir artış mevcuttur. Bu ithal edilen ilâçların maalesef yerli fabrikalarda terkibedilip bu iptidai maddelerden ilâç yapılması ve ilâç sanayiine gidilmesi düşünülmüşse de müessir maddeleri son derece az hattâ bazan mağşuş ve fiyatları günden güne hendesi nisbetlerle artan bu maddelerle yerli ilâç sanayiinin kurulması mümkün olmamaktadır ve olmayacaktır. Maalesef

mağşuş, müessir maddesi az bu ilâçlarla yapılan mücadele muvaffak olamamakta ve senede millî servetten yüz milyonlar heba olmaktadır. Bu sözüm belki mübalâğalı telâkki edilebilir, ama Hükümetten aldığım...

BAŞKAN — 5 dakikanız doldu, Sayın Sarıbrahimoğlu.

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Devamla) — 5 dakika diye bir kayıt koymadınız Sayın Reis.

BAŞKAN — Evet böyle bir kayıt var daha evvelden.

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Devamla) — O halde toparlıyayım Sayın Reis.

Muhterem arkadaşlar; 15 milyon kilogramdan fazla mağşuş ilâç satılmıştır birkaç sene içinde. 1 milyar liranın üzerinde bu yüzden pamuk da zarar edilmiştir. Bu sene de büyük bir zararın eşiğindeyiz, Hükümeti uyarmak isterim. Ve yine bir noktayı hatırlatmak isterim. İlâç satışını, gübre satışını ve 15 milyona yakın satılması ve kâr edilmesi mümkün traktörün 60 - 80 bin lira arasında satılmasını önliyecek, düzenliyecek kanun teklifimiz Meclis gündemindedir. Yüce Meclisin iktidar gruplarının tahrikiyle zam üstüne zam, ödenek üstüne ödenek kabul edildiği şu günlerde, 20 milyon insanın dert ve dâvası ile ilgili bu kanun teklifimizin takdimen görüşülmemesi için mümkün olanın yapılması acıdır. İktidarı, iktidar gruplarını Yüce Meclise ve Türk köylüsüne, Türk Milletine bu kürsüden şikâyet ediyorum ve istirham ediyorum, Meclis Divanından, Riyaset Divanından ve iktidar mensuplarından, Hükümetten; gündemde bulunan ve bir türlü sırası getirilmeyen, konuşma sırası bir türlü gelmeyen bu zirai aletlerle ve zirai gübre ve ilâçlar ile ilgili kanun teklifimizin takdimen görüşülmesi için komisyon sözcüsü tarafından verilmiş bulunan taktir nazara alınsın ve bu, ödenek kanunlarından, emin olsunlar çok daha faydalı, çok daha büyük yatırım kıymeti taşıyan çok daha sevaplı bir iş olacaktır.

Muhterem arkadaşlarım, elsiz, kolsuz, dilsiz ve asırlar boyu ihmale uğramış ve her türlü kahrı çekmiş vatandaş kütesine, Türk çiftçisine, Türk köylüsüne bu kadar zulmü reva görmiyelim. 15 bin liraya satılacak traktörün, 60 bin liraya satılmasına göz yummalıyım. Mağşuş ilâç-

larla yine milyonlarca liranın millî servetten her sene akıp gitmesine göz yummalıyım.

Muhterem arkadaşlarım, ödenek üzerine ödenek kabul edilmekte devam edildiği ve şimdi de Meclisin gündeminin 1 nci ve 2 nci maddelerinin

de nevezuhur ödenek kanunlarının getirildiği şu günlerde bu ihmali, tarihin ve Türk köylüsünün, Türk Milletinin affetmiyeceği kamsındayım ve Türk Milletine şikâyet ediyorum. Hürmetle-
rimle.

5. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — Devlet memurları kanunu tasarısı ile Cumhuriyet Senatosu Afyon Karahisar Üyesi Rasim Hancıoğlu ve Kastamonu Milletvekili İsmail Hakkı Yalanhoğlu'nun, Ticaret Vekâleti teşkilât ve vazifelerine dair 3614 sayılı Kanuna ek 21 . 6 . 1943 tarih ve 4442 sayılı Kanununun 3 ncü maddesinin tadiline, mezkûr kanuna 4 madde ve bir geçici madde eklenmesine dair, Balıkesir Milletvekili Mehmet Tiritioğlu ve 3 arkadaşının, Ticaret Bakanlığı teşkilât ve vazifelerine dair 4442 sayılı Kanununun 3 ncü maddesinin tadiline ve bu kanuna bir geçici madde eklenmesine dair, Kayseri Milletvekili Mehmet Sağlam ve 4 arkadaşının, Ticaret Bakanlığının vazife ve teşkilâtına dair 3614 sayılı Kanuna ek 4442 sayılı Kanununun 3 ncü maddesinin tadiline ve mezkûr kanuna bir geçici madde eklenmesine dair, İzmir Milletvekili Şinasi Osma'nın, Ticaret Bakanlığı teşkilât ve vazifelerine dair 4442 sayılı Kanununun 3 ncü maddesinin tadiline ve bu kanuna bir geçici madde eklenmesine dair, Kütahya Milletvekili Sadrettin Tosbi ve 7 arkadaşının Ticaret Bakanlığının teşkilât ve vazifelerine dair 3614 sayılı Kanuna ek 4442 sayılı Kanuna ek Kanun; Edirne Milletvekili Fahir Giritlioğlu'nun, Emeklilik Kanununa ek Kanun, İçel Milletvekili Yahya Dermancı ve 2 arkadaşının, Emekli Sandığına dâhil memurları ev sahibi yapmak amacı ile sermaye tahsisi hakkında; Cumhuriyet Senatosu İzmir Üyesi İzzet Birand ile Cumhuriyet Senatosu Manisa Üyesi Refik Ulusoy'un, ek görev ve aylık ödenekleri namı altında 1962 malî yıl Bütçesinden her hangi bir tediye yapılmaması hakkında, İçel Milletvekili Mazhar Arıkan'ın, Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülüne dair olan 3656 sayılı Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna geçici bir madde eklenmesi hakkında kanun teklifleri ve Adalet, İçişleri, Dışişleri, Millî Eğitim, Bayındırlık, Sağlık, ve Sosyal Yardım, Tarım, Çalışma, Ticaret, Sanayi, Turizm

ve Tanıtma ve Plân komisyonlarından ikiser üye seçilerek kurulan Geçici Komisyon raporu (1/723, 2/479, 800, 488, 483, 663, 753, 798, 73, 667) (S. Sayısı : 977)

BAŞKAN — Efendim, gündeme başlıyoruz.

Geçen Birleşimde ekseriyet bulamadığımız Devlet Personel kanunu tasarısının oylamasını tekrarlıyoruz. Tasarıyı açık oylarınıza tekrar sunuyorum. Yuvarlaklar sıralar arasında dolacaktır.

2. — Millet Meclisi İdare Amirlerinin, Sayıştay Kanunu teklifi ve Geçici Komisyon raporu ile Anayasa Komisyonunun mütalâası (2/532) (S. Sayısı : 706 ve 706 ya 1 nci ek) (1)

BAŞKAN — Sayıştay kanunu teklifi hakkında bir önerge var, okutuyorum.

REŞAT ÖZARDA (Aydın) — Bu kanunun müzakeresini sonra yapalım.

BAŞKAN — O ayrı, bir önerge verirsiniz, bunu Riyaset Divanına götürürüz, orada müzakere edilir Hükümet temsileisinin de hazır bulunduğu bir toplantıda, ondan sonra getirir, Umumi Heyete arz ederiz.

Bir önerge var, okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Anayasa Komisyonu raporu esas alınmak üzere tümünün maddeleriyle bir arada müzakeresini ve maddeler üzerinde tadil, ilâve ve tay takrirlerinin verilmesi halinde sadece o maddelerin müzakere edilmesini ve bu önergelerin tümü üzerindeki konuşmalar sona erinceye kadar Komisyon Başkanlığına verilmesini arz ve teklif ederim.

İstanbul

Coşkun Kırca

Anayasa Komisyonu Sözcüsü

(1) 706 ya 1 nci ek S. Sayılı ve 5 . 5 . 1965 tarihli basmayazı tutanağın sonundadır.

706 S. Sayılı basmayazı 22 . 12 . 1964 tarihli 27 nci Birleşiminin sonundadır.

BAŞKAN — Maddeler üzerindeki görüşmelerin de tümü üzerinde yapılmasını ve değişiklik önermeleri varsa, tümü müzakere edilinceye kadar verilmesi hakkındaki Coşkun Kırcı arkadaşımızın önergesi hakkında söz isteyen arkadaşımız var mı?

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Adana) — Söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun Sayın İbrahimoglu.

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Adana) — Muhterem arkadaşlarım, Yüce Meclisin eskiden beri usulü, âdeti, meseleleri enine boyuna incelemek ve en salim neticeyi bulmaktır. Bunlar herhalde lâf olsun diye içtüzüklere konmuş hükümler değildir ve hattâ 2 nci görüşmelerin de normal olarak yapılması lâzım. Bu da boş değildir. Nihayet meclisler de insanlardan teşekkül eder, hatalar yapılabilir, göremedikleri noktalar olabilir. Nihayet fikir mücadelesinden ve münakaşasından hakikatler tezahür eder ve millet de bundan faydalanır. Burada toplanmamızın, mevcudiyetimizin sebebi hikmeti de bu olsa gerektir.

Ama zaman zaman son derece hayati mahiyet taşıyan, ehemmiyetli ve teknik karakteri olan mevzuların topyekûn görüşülmesi kabul edilmektedir. Bu bir zaruretın ifadesi olarak hoş görülebilir bazan. Ama bunu itiyat haline getirmek, Meclisin normal çalışması şekline ifrağ etmek, meseleleri lüzumu kadar ciddîye almak demektir.

Muhterem arkadaşlar; sonra Yüce Meclise bir de hastalık ârız oldu diyeceğim, af buyurun.

Son günlerde geçitli ve son derece hayati ehemmiyet taşıyan kanunların topu görüşülsün, kısım kısım görüşülsün veya görüşülmesin diye takrirler verilip, aceleye getirilmektedir. Sanki Meclis yeni toplanmış ve dört senenin faaliyetini bir ayın içinde yapmak, işlerini bitirmek zorunda ve durumunda imiş gibi bir hava içindeyiz. Bundan memleket ve maalesef Meclisin itibarı en azından fayda görmemektedir ve görmeyecektir.

Muhterem arkadaşlarım, bugüne kadar bu kanunların getirilmemiş olması veya getirilmiş de noksan getirilmiş olması hasebiyle komisyonlara iade edilmiş olmasının günahı, vebali şuna aittir, buna aittir... Bu hususa dokunmıyacağım. Ancak sebebi ne olursa olsun bu derece ehemmiyetli kanunların, nizamların aceleye getiril-

mesinin muhataralarını hatırlatmak isterim. Her kanun birtakım teknik bilgiyi, birtakım çalışmayı, hazırlığı icabettirir.

Tümü üzerinde görüşülecek; sorarım arkadaşlardan, viedanınıza danışın, hususi surette aman şu kanuna müzahir olun denenler, kulaklarına fısıldananlar müstasna, Sayıştay Kanununun bugün gündeme alınıp görüşüleceğini kaç arkadaş biliyordu, kaç arkadaşın eline komisyonun tadil tasarısı, teklifi gelmiştir? Kaç arkadaşımız bunları okumuştur? Babayigitçe konuşalım. («Okusaydı» sesleri.) Okusaydı değil. Ben şahsan, bizzat bu mevzu ile meşgul bir arkadaşımız ve meraklı bir arkadaşımız sıfatıyla komisyonun teklifi, tasarısı elime geçmemiştir. Bunu açıklamak isterim. Elbette teklif sahibi de okunamıştır, buna da eminim.

Arkadaşlar, biz burada millet adına karar veriyoruz. Burada babamızın çiftliğini idare etmiyoruz. Bir viedani mesuliyet vardır. Tarih önünde bir mesuliyet duygusu içinde bulunmak zorundayız. Ben bundan evvelki komisyona iade edilen tasarıyı uzun boylu tetkik etmiş idim ve 2 - 2,5 senelik Sayıştay Komisyonu Reisi sıfatıyla meselelerin şöyle kenarından, kıyasından görmüştüm ve o tasarıda Sayın Sayıştay Reisinden, gerek Bütçe Komisyonunda, gerek Umumi Heyette vâkı sualim üzerine aldığım cevapları burada Yüce Heyetinize arz etmiştim. Ve o cevaplardan edindiğim kanaat şu idi; Danıştay ve Yargıtay gibi müesseselerin ödenek artışına mütenezir ödenek isteyen maddeleri hariç yeni hiçbir hüküm mevcut değildi. Muhterem arkadaşlarım, samimî olalım. Ödenek lâzım ise, Sayıştayın ödenekleri kâfi değil ise, diğer birçok mevzularda olduğu gibi, getirelim iki madde ile görüşelim, konuşalım, lüzumlu mu, değil mi, bütçe imkânları var mı, yok mu? Bitirelim bu işi. 32 - 35 senedir tatbik edilmekte olan bir kanunu, yeni hiçbir şey getirmedeği halde, yeni hiçbir madde mevcudolmadığı halde sadece ödenekleri kamufle etmek için getirip, bu kanunu modern maliye ve iktisat ilmine uygun şekilde tadilini daha 30 sene geriye bırakmaya kimse nin hakkı yoktur arkadaşlar. Bunu açıkça görüşmemiz icabeder. Sayıştaycılar sıkıntı içinde bulunabilirler. Diğer meselelerle ahenkli, muvazeleneli bir ödenek hakkı iddia edebilirler. Bu haklıdır veya haksızdır, bütçe imkânlarına göre verilir veya verilmez, bunun münakaşası yapılabil-

lir. Bunun ayıp tarafı da yok. Tâyin yapamıyorsan kadro getirirsin. Bunu da veririz. Ama bugün bu kanunun bu şekilde sümmededarik görüşülmeden, kabul edilmesi daha 30 sene, bundan yarım asır evvel kabul edilmiş ve tatbik edilmekte olan kanunun yeni esaslarla getirilmemesi mânasını taşır ve Yüce Meclisin her dakikası 100 bin liraya malolmaktadır. Hiçbirimizin de burada Yüce Meclisi sadece ödenekleri kamufle etmek için, eski kanunu restore edip, buraya, huzura getirip görüştürmeye hakkımız yoktur arkadaşlar. Bunu açık açık konuşmak, görüşmek ve politika adamı olarak, riski varsa riskini de göze almak zorundayız. Nedir bu ödenekler, ödenek artışları ve seçime gideceğimiz bir sırada?.. Doğrusu arkadaşlar vatandaşlara artık hesap veremez, konuşamaz olduk. Vatandaş soruyor, köylü soruyor arkadaşlar, köylü uyanmıştır. Adana'nın köylerinde, en uera köylerinde doktrin münakaşası yapılıyor. Haber vereyim ben size ve soruyorlar bana; neden bizim traktörlerimizi 15 bin liraya almamızı mümkün kılacak kanun teklifi görüşülmez de, ödenekler, ödenekler, ödenekler görüşülür?.. Bizim sesimizin çıkmadığı, bizim sahipsiz olduğumuz için mi bu yapıyor, diyorlar, arkadaşlar. Bunun hesabını soruyorlar ve politika adamlarından Türk köylüsü bir gün bunun hesabını şakır şakır soracak ve veremiyecektir politikacılar bunun hesabını.

BAŞKAN — Lütfen sadede girin Sayın İbrahimioğlu.

KEMAL SARIHRAHIMOĞLU (Devamla) — Muhterem arkadaşlarım, mevzua geliyorum, birinci maddeye, tepeye oturuyor. Hiç olmazsa birkaç madde sonraya alın. Dağın komisyon raporunu, okuyalım, bilelim şunu. Ne var ortada? İktiza ediyorsa tatili de hiç yapmalıym eğer muhakkak lâzım ve zaruri ise. Bundan evvel yapılmış, bundan evvel mevcudolan ihmalimizimizin cezasını eğer çekmek icabediyorsa tatil de yapmadan sonuna kadar devam edelim, görüşelim. Ama rica ediyorum, istirahat ediyorum, aceleye getirmiyelim. Bunun tarihî mesuliyeti ve vebali ağır olacaktır. Bendeniz bundan evvelki tasarımı okumuş, ödeneklerden başka hiçbir yeni unsur tesbit edememiş, bunu da huzuru âlinizde açık kalble arz etmiş bir arkadaşınız sıfatıyla ve yeni tasarımı da okumuş olan arka-

daşlarımızın son derece az, belki de hemen hemen yok denecek kadar mevcudolmadığını bilen, buna inanan bir arkadaşınız sıfatıyla bu takririn reddi istikametinde oy vermenizi saygılarımla istirham ederim.

COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Söz istiyorum.

BAŞKAN — Sizinki komisyon adına olamaz. Önergeniz üzerinde müzakere açıldı, sıranızı bekleyeceksiniz.

COŞKUN KIRCA (İstanbul) — O zaman komisyon olarak usul hakkında bir hususu arz edeyim.

BAŞKAN — Komisyon değilsiniz henüz.

Buyurun Sayın Özarda.

COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Lehinde şahsım adına söz istiyorum, o zaman.

BAŞKAN — Hangi komisyon üzerinde münakaşayı esas alacağımızı tesbit etmedik Sayın Kırca. Sizi sıraya yazdım.

Buyurun Sayın Özarda.

REŞAT ÖZARDA (Aydın) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım, Millet Meclisi Dördüncü Döneminin son haftasını ve son günlerini yaşamaktadır. Meclis gündeminde dört beş milyon orman içinde yaşayan köylünün beklediği bir maddelik bir kanun tadili vardır. Orman mefhumundan çıkıp, kültür arazisi vaziyetinde olan toprakların, orman mefhumundan çıkarılması için Hükümet tarafından gelmiş senelerden beri Meclis gündeminde sıra bekliyen, bir maddelik bir kanun vardır. Ve milyonlara insan ıstırap çeken köylü vatandaş bu kanunu beklemektedir.

BAŞKAN — Sayın Özarda, Sayın Coşkun Kırca arkadaşımızın bu önermeleri vardır. Anayasa Komisyonunun metni esas alınmak üzere tümü ve maddeleri bir görüşülsün diyedir. Bu önerge hakkında fikrinizi beyan etmeniz için sizi davet ettim. Lütfen o hususta mütalâanızı beyan edin.

REŞAT ÖZARDA (Devamla) — Madde üzerine geliyorum efendim.

Bütün Türkiye'de belediyelerin borçları gırtlaklarına kadar gelmiştir, bu yüzden iş yapamıyorlar. Borçların terkinin için bir maddelik teklifin var, bunları görüşüyoruz.

Muhterem arkadaşlar; yalnız bu Meclis, esefle ifade edeyim ki, son ayını memurlara ulûfe dağıtan bir Meclis vasfını kazanmıştır. Arkadaşlar; bundan vazgeçelim. Rica ederim arkadaşlarımızdan, Komisyon ve idare âmirlerinden, bu tekliyi geri alsınlar. Geçen gün Yargıtay Teşkilât Kanunu geldi. Bu kısa günlerde diğer kanunların görüşülmesine mâni olacak diye kalktılar, Yargıtay Teşkilât Kanununu bir tarafa bıraktılar, bir maddelik Ödenek Kanununu tedvin edip, buraya getirdiler. Şayet mutlak ödenek bahis mevzuu ise, alsın bunu arkadaşlarımız; 1 maddelik ödenek kanununu getirsinler, onu da düşünelim. Ancak, bunlar sona kalsın, istirahat ederim. Biz bugün diğer maddelerin müzakeresine bakalım. Hiç olmazsa şu son günlerde milyonlara Türk köylüsünün biraz kalblerine inşirah verecek faydalı hizmet yapalım arkadaşlar. Onun için önergenin de aleyhindeyim, bu maddenin görüşülmesinin de aleyhindeyim. Her türlü memura verilecek tazminatın da ve sairenin de aleyhindeyim. Rica ederim bunu geri alsınlar, diğer işleri çıkartalım. Vakit kalırsa onları da görüşürüz.

Mâruzatım bundan ibarettir.

COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Usul meselesi ise iki lehte, iki aleyhte konuşulur.

BAŞKAN — Değil efendim. Usul meselesi olmuyor 89 neu maddeye göre. Önergeniz üzerinde müzakere açtım.

Buyurun Sayın Ataöv.

IHSAN ATAÖV (Antalya) — Muhterem arkadaşlarımız, çok önemli ve hayati kanunları toptan müzakere âdetini ihya eyledik. Geçen gün Senatoda Diyanet İşleri Teşkilât Kanunu görüşülürken, bizden toptan geçen o kanunun bâzı maddelerinde terim ve imlâ hatalarının bulunduğu senatörler kalkıp ifade ettiler ve ben baktım hakikaten doğru. Meclisimizin devre sonu geldiği için tekrar buraya iade etmek ve yeniden o kanunu görüşmek mümkün olamayacağı, bu sebeple de bunun kanunlaşamayacağı düşüncesiyle maalesef hatalı olarak senatör arkadaşlarımız, gözleri göre göre, o terim ve imlâ hatalarını dahi kabul etmek mecburiyetinde kalmışlardır. Şimdi bu toptan yapılan müzakerelerde, dün Devlet Memurları Kanunu müzakere edilirken saat üçten yediye kadar iki yüz madde buradan geçti. Türkiye'de Devlet personelinin Anayasası olan ve anakanunlarımızdan birisi bulu-

nan, çok sayıda insanı ilgilendiren o kanun dahi, toptan müzakere edilmek suretiyle, en büyük hatalardan birisi işlenmiştir. Şimdi huzuruza gelen kanun, arkadaşımızın takrirıyla toptan müzakere edilecektir.

Meclis Tüzüğünde bir tadilat yapmak lâzım; bütün gelen kanunlar öncelik ve ivedilikle geç; hepsi toptan müzakere edilir. Hattâ ve hattâ maddelerin okunmasına lüzum yok. Kanunun başlığını okuyalım, oylıyalım ve bu işi de bitirelim. Artık bu safhaya geldik.

Aziz arkadaşlarımız; bu kadar acelemiz nedir? Ben bu işlerde pek samimi olduğumuz kanaatinde değilim. Efkârı umumiye huzurunda Parlâmentoyu sabah, öğleden sonra ve gece toplantıya çağırıyoruz. Sabahleyin hiç kimse gelmiyor. Yalnız radyolar çoğunluk olmadığı için Meclis açılmamıştır, ilânını yapmaktan ileri gitmiyor. Öğleden sonra biraz toplanıyoruz, dün gece birkaç kanun çıkardık. Ceza ve İnfaz Kanununu çıkarırken burada 12 kişi oturuyorduk. 12 kişi ile bir memlekette kanun çıkarırsak, bunun sonu yoktur. Kendimize bir şekil vermek mecburiyetindeyiz. Eğer bu kanunların hakikaten çıkması lâzım ise, eğer bu kanunların bu devre çıkartılmasında hayati zaruret varsa, o zaman gruplar toplansınlar, memleket sathında dolaşan ve Meclise devam etmiyen arkadaşlarımızın buraya gelmesini sağlasınlar.

RÜŞTÜ ÖZAL (Konya) — Niye clinizde burayı göstererek konuşuyorsunuz?

BAŞKAN — Karşılıklı konuşmak yok Sayın Özal.

IHSAN ATAÖV (Devamla) — Niçin mi söylemiyorsunuz?..

RÜŞTÜ ÖZAL (Konya) — Biraz da onları göster...

IHSAN ATAÖV (Devamla) — Çok rica ederim, sizin hatipler konuşurken böyle konuşurlar.

BAŞKAN — Sayın Özal, çok rica ederim, hatibin sözü kesilmez. Siz de söz alırsınız, konuşursunuz.

IHSAN ATAÖV (Devamla) — Ben elimi uzatmışım sizin kendinizden bahsetmiyorum. Oraya da çok sefer çıktım ve söyledim, 70 günlük iktidar partisine mensubolarak sizden fazla öyledim. Dün gece yine söyledim, değil mi? Nerede Hükümet, çıksın bunların malî portesi ni versin dedim, Personel Kanununun aleyhinde

konuşurken dün. Daha evvel söyledim, Hükümet bir gölü mü buldu da bu tazminatların hepsine peki diyor, diye bağırın benim. Nerede idiniz o zaman. Üç senedir iktidardasınız.

RAHMI GÜNAY (Sivas) — O ne biçim konuşmak?..

BAŞKAN — Karşılıklı konuşmayınız.

IHSAN ATAÖV (Devamla) — Üç senedir iktidardasınız. Hükümet bu sıralarda oturmazken, niye göstermiyordunuz o sıraları? Niçin o zaman susuyordunuz?

BAŞKAN — Rica ederim Ataöv, önerge üzerindeki fikirlerinizi ifade ediniz, lütfen saded dışına çıkmayınız. Arkadaşlar, siz de lütfen hatibin sözlerini kesmeyiniz. Bu şekil ataklar Meclisin havasını elektrikleştirmekten başka hiçbir işe yaramaz. Sayın Günay, siz asabi değilsiniz ama, niçin böyle yapıyorsunuz?

RAHMI GÜNAY (Sivas) — O başladı çirkef atmaya...

BAŞKAN — Buyurun Sayın Ataöv.

IHSAN ATAÖV (Devamla) — Şu Hükümet de şuraya gelse, o zaman, «Neden hepsi buraya geliyor da dairedeki işleri bırakıyor?» diye ona da bağıracağız ama ne yapayım ki, gelmiyorlar.

Muhterem arkadaşlarım; böyle önemli kanunların toptan konuşulmasında fayda olmadığı, yaptığımız tecrübelerle sabit olmuştur. Bu bakımdan kanunu normal yollardan yürütmezsek, burada çok az sayıda arkadaşlarla önemli kanunların yalnız tümü üzerinde konuşulduktan sonra, ondan sonra maddeleri geldiği zaman söz hakkını arkadaşlarımız kaybedeceğinden faydalı olamıyoruz. Bu bakımdan kanunun normal prosedür içinde görüşülmesi ve takririn reddedilmesinde zaruret vardır. Aksi takdirde Meclisi nizam içerisine sokmak için İçtüzüğün verdiği bütün hakları kullanmakta serbestiz. Beş kişi ayağa kalkarak, çoğunluk yoktur, diyerek yoklama yaptırırsak, Meclisi çalıştırmıyorlar diye bir hitapta bulunmayınız. Bu Meclisi ya tam çalıştıralım, ya da elbirliği yapıp Meclisi tatile sokalım. Samimi olalım, meselelerin üzerine samimi olarak eğilim. Meclis koridorlarını işgal eden memurlara tazminat vermek için, onları memnun etmek için bir gayretkeşliğin içerisine girmiyelim. Bu işi bırakalım. Anakanunlar vardır. Bu anakanunları çıkartmaya çalışalım. Aksi

takdirde bu işe artık bir paydos diyelim. Benimi samimi dileğim budur, takririn reddedilmesi lâzımdır. Kanunun normal yoldan müzakere edilmesinde fayda vardır.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Kırcı.

COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Çok muhterem arkadaşlarım, mevzuubahsolan Sayıştay kanun teklifi, yanılmıyorsam, gündemimizdeki yerini parti grupları temsilcileri ile birlikte, Hükümet temsilcisinin de Sayın Millet Meclisi Başkanı Riyasetindeki yaptıkları bir toplantıda almıştır. Şu anda gündemimizdeki bulunan bütün işlerin yeri Hükümet ve Yüce Mecliste temsil edilen parti grupları temsilcilerinin tam mutabakatiyle tesbit edilmiş bulunmaktadır. Elbette ki bunda birtakım sebepler olsa gerek...

Hemen belirtmek isterim ki, benden evvel konuşan arkadaşlarımın sandığının aksine, Sayıştay kanunu teklifi, bir ödenek teklifi değildir. Sayıştay kanunu teklifinde ödeneklere mütaallik hükümler vardır, bu hükümler zaruri hükümlerdir. Çünkü, büyük, yüce İdari Mahkeme Danıştayın Başkan ve üyelerinin ve diğer mensuplarının ödenekleri muayyen bir seviyede ayarlandıktan sonra, bir nevi hesap mahkemesi gibi çalışan Sayıştayın Başkan ve üyelerinin ve diğer mensuplarının ödeneklerinin aynı seviyede ayarlanmamasını talebetmek doğru bir şey değildir.

Yüce Meclis bellibaşlı Anayasa kurumlarının mensuplarının aldıkları ödenekler arasında elbette ki bir adalet ve muvazene esasını kabul etmek durumundadır.

Buna rağmen bu kanun teklifi bir ödenek kanunu teklifi değildir. Bu kanun teklifi, Sayıştay denilen müesseseyi yeni Anayasanın icaplarına uydurmak için getirilmiş bir kanun teklifidir. Sayın Sarıbrahimoğlu arkadaşım metinde eski hükümlerden, yani mer'i hükümlerden ayrılan hiçbir şey olmadığını söylediler, külliye yanılmaktadırlar. Bu arada hâtıralarını tazilemek için arz edeyim ki, mevzuubahis raporlar, 7 Mayıs 1964 tarihinde Geçici Komisyonun raporu dağıtılmış, son defa Anayasa Komisyonuna havaleden sonra Anayasa Komisyonunun tadil ettiği maddelere dair rapor da 12 Mayıs 1965 gününde dağıtılmıştır. Binaenaleyh öyle zannediyorum ki, hiçbir arkadaşım bu raporları görüp okumadığı yolundaki tahminini tekbil edecek bâzı sayın milletvekilleri herhalde mevcut-

tur. Raporların bu kadar zaman içinde okunmuş olması mefruzdur.

Şimdi muhterem arkadaşlarım, yeni hükümlerin bir - iki tanesi hakkında Yüksek Heyetimize izahat vermek isterim. Bir tanesi şu : Sayıştay bugün münhallerini dolduramamaktadır. Eskiden tek Meclisli sisteme göre bir seçim sistemi Sayıştay Başkan ve üyeleri için derpiş edildiğinden, çift Meclisli sisteme geçildikten sonra, Sayıştay Başkan ve üyelerinin teşrii heyetlerce nasıl seçileceği dahi belli değildir. Sayıştayda münhaller vuku bulmaktadır. Sayıştayda bu münhallerin yerine, Teşrii Heyetçe seçimin nasıl yapılacağı malûm olmadığı için dolduramamaktadır. Hiç değilse bu hükümler geliyor.

İkincisi; uzun vâdeli kalkınma plânında da derpiş edildiği şekilde ve evvelki ve bugünkü hükümetlerle teknik plânda tamamen bir mutabakat halinde hazırlanan bu teklifin maddeleri sayesinde, malî murakabenin bugün raslanılan bâzı bürokratik gecikmelerden tamamiyle uzak tutularak işlemesi sağlanacaktır ki, müesseselerin bu tarzda çalışmasını istemek aslında Devlet harcamalarından faydalanması düşünülen halkın faydasına olan bir şeydir. Önümüzdeki kanun teklifi, aslında Anayasa hukukunun malî hukukla birleştiği noktadadır, uzun ihtisasa dayanan tetkikleri icabettirmiştir. Bir Geçici Komisyonunda tetkik edildikten sonra, Anayasa Komisyonunda da bir kere tetkik edilmiştir. İkinci defa Anayasa Komisyonu, birisi Adalet Partisine mensup Sayın Bağcıoğlu arkadaşımız, ikincisi bendeniz, bir Cumhuriyet Halk Partili ve nihayet üçüncüsü Cumhuriyetçi Köylü Millet Partili Sayın Saadet Evren'den kurulu bir sukomisyonunda, meseleyi uzun süre tetkik ettirmiş ve neticede her tarafı tatmin eden, Anayasa bakımından uygun, bugünkü mer'i hükümlerde Anayasa hukuku bakımından ve Sayıştay müessesesinin menşei teşkil eden memleketlerdeki tarihî gelişimi bakımından yerinde, uzun vâdeli kalkınma plânında yatırımların ve harcamaların suhuletle yapılması için Sayıştay müessesesinde derpiş edilen tadilleri göz önüne alarak bir metin meydana çıkmıştır. Yüce Meclis nihayet bir tercih yapacaktır. Tamamiyle ihtisasa taallük eden bir hususta, Sayıştay müessesesinin biran önce çalışabilmesi ve işliyebilmesi, hattâ mevcudolabilmesi... Bugün Sayıştayın Birinci Baş-

kanı yoktur. Ve bu kanun çıkmadığı müddetçe Sayıştayın Birinci Başkanı olmayacaktır. Çünkü seçilmesi imkânı yoktur.

Eğer Yüce Meclis iki komisyonun birden hazırladığı bu metne itimat buyurursa, bunun hazırlayıcılarına itimat buyurursa, önümüzde sistematik bir eser vardır, Sayıştayın ve Hükümetin mutabakatı vardır. Derpiş edilen ödenekler Danıştay camiası için derpiş edilen ödeneklerin aynıdır. Bu esasları nazarı itibara alırsa Yüksek Heyetiniz, zannediyorum ki 300 küsur maddelik Devlet memurları kanunu tasarısı için yaptığı aynı muameleyi Sayıştay kanunu teklifi için de esirgemeyecektir. Derin saygılarımı sunarım.

BAŞKAN — Sayın Özal.

RÜŞTÜ ÖZAL (Konya) — Çok muhterem arkadaşlarım, bu kere bilhassa fikirleriyle, görüşleriyle mutabakat halinde olduğumu ifade etmek istediğim Sayın Ataöv arkadaşım bana ve dolayısıyla mensubu bulunduğum siyasi teşekkülle, haklı bulmadığım sözler ve hareketlerde bulunmak suretiyle yerinde olmyan bir hareket yapmıştır.

BAŞKAN — Sayın Özal, bu şekilde mensubu bulunduğunuz partiye bir harekette bulunulduğu kanaatinde değildir Başkanlık. Olsaydı, menederdi. Ben zatiâlinizi, Coşkun Kırca arkadaşımızın verdiği önerge üzerinde konuşmak üzere davet ettim. Konuşmanızı lütfen bu hususa inhisar ettiriniz.

RÜŞTÜ ÖZAL (Devamla) — Efendim, ben takrir hakkındaki görüşlerimi arz edeceğim. Bu görüşlerimin Sayın Ataöv arkadaşımın görüşleriyle benzerlik halinde bulunduğunu da sözlerimin başında ifade etmiş oluyorum. Ancak arkadaşımın sinirli konuşmaları içinde şahsıma ve dolayısıyla mensubu bulunduğum siyasi teşekkülle haklı olmyan hareketlerde bulunduğunu da ifade etmeme lütfen müsaade buyurunuz.

Muhterem arkadaşlarım, bendeniz bu takrir vesilesinden faydalanarak, fikirlerimi biraz daha açık, biraz daha sertçe söylersem beni lütfen mâzur görünüz.

Muhterem arkadaşlar, söz Hükümetin, Meclisin bu müzakereleri sırasında yerinde bulunmadığından başlayarak buraya gelmiş bulunuyor. Bir Hükümet görüyoruz ki, meselâ bir Petrol Kanunu bahis mevzuu olduğu zaman, bir fikrimiz yoktur, diyebiliyor. Bir Hükümet görüyoruz

ki, bir toprak reformu komisyonunda görüşüldüğü zaman...

BAŞKAN — Sayın Özal, saded dışı konuşmayınız.

RÜŞTÜ ÖZAL (Devamla) — Efendim, tamamen saded içidir. Bir dakika müsaadenizi rica ediyorum.

BAŞKAN — Hükümeti tenkid ediyorsunuz da...

RÜŞTÜ ÖZAL (Devamla) — Hükümetin görüştüğümüz takrirle ilgili olarak fikirlerini beyan etmesine imkân olmadığı, Hükümetin her halükârda müzakerelere iştirak etmek mecburiyetinin bu konuştuğumuz konu içinre vârit olacağı hususlarını lütfen kabul buyurunuz Sayın Başkanım.

BAŞKAN — Konuşulmakta olan bir önergidir. Toptan mı konuşalım, madde madde mi? Fikirleriniz bu noktada olursa çok isabetli olur Sayın Özal.

RÜŞTÜ ÖZAL (Devamla) — Müsaade buyurursanız o noktayı da içine alarak mâruzatımı bitirmek istiyeceğim.

Bir toprak reformunda, muayyen bir fikri savunmaktan çok uzak ortaklıkların, daima ayrı kalan görüşlerinin birleştirilmesine imkân olmayınca da, komisyonunda bütün gayretlere rağmen yetkili bir bakanın komisyonu aydınlatacak, komisyona istikamet verecek her hangi bir beyanına imkân bulunmamasıdır.

Bir Hükümet görüyoruz ki, yapacağı icraatın içinde hiç de bir yetkisi olmadığı halde, sadece seçimlerin tarafsızlığını temin edeceğinden bahsetmektedir. İşte bir Hükümet görüyoruz ki, Sayıştay gibi bir kanunun teklifi sırasında arkadaşımızın, Sayın Ataöv arkadaşımızın işaret ettiği gibi, üstüste çıkan ve karşılıklarının nereden temin edildiği belli olmayan ödenekleri muvacehesinde lehinde veya aleyhinde olduğunu, bu ödeneklerin ne şekilde temin edilebileceği hususunda her hangi bir fikrini ifade durumunda değildir. Muhterem arkadaşlarımız, böyle bir Hükümetin memleketimize ne şekilde hizmet edeceğini anlıyabilmek hakikaten güç olmaktadır; her insaflı düşünüşün, her insaflı vatandaşın zihnini işgal etmektedir. Ben Sayın Ürgüplü'nün tarafsızlığına güvenerek böyle bir Hükümetin seçimlere kadar dahi olsa memleketin istediği istikamette hizmet edebileceğine kaani değilim. Bu

hususunu isterse teknisyenlerin kuracağı bir Hükümet, isterse bir başka anlayışta, ama memleketin beklediği bir yönde çalışabilecek bir hale getirmesi bugün en ziyade sorumluluğu altında bulunan Başbakanı beklemek hakkımızdır. İçinde bulunduğumuz mücadelelerin perişanlığını...

BAŞKAN — Sayın Özal, önergeye geliniz.

RÜŞTÜ ÖZAL (Devamla) — İçinde bulunduğumuz müzakerelerin perişanlığını bu noktaya bağlamak mümkündür. Arkadaşlarımız...

BAŞKAN — Sayın Özal, birkaç defa tekrâr ve rica ettim. Sayın Kırca arkadaşımızın önergeleri üzerindeki kıymetli fikirlerinizin dışına çıkmayınız.

RAMAZAN DEMİRSOY (Nevşehir) — Müsamaha ediyorsunuz Başkan.

RÜŞTÜ ÖZAL (Devamla) — Muhterem arkadaşlarımız, önerge meydandadır, önergeler meydandadır. Bugün Sayıştay Kanununun müzakeresi istenmektedir. Arkasından Maliye Vekâleti teşkilâtının tazminat Kanunu gelmektedir, arkasından Dışişleri Bakanlığının tazminat talepleri gelmektedir. Bütün diğer bakanlıklara sirayet etmekte olan teklifler, tasarılar gelmektedir. Biraz evvel Sayın Komisyonun Sözcüsü Kırca arkadaşımızın, Sayıştay kanun tasarısının bir ödenek kanunu olmadığını ifade buyurduktan sonra, ödemelerin de, özlük haklarının da bir adalet, bir benzerlik esası üzerinden verilmesi lâzımgeldiğini haklı olarak beyan ettiler. Ama ben kendilerine arz edeyim ki, bir müddet evvel kabul edilmiş bulunan Devlet Şûrası Kanununda tanınmış olan haklar, bir sonra kabul edilmiş olan Yargıtay Kanunundaki haklara nazaran aşağıda kalmış, bugün huzursuzluk başlamış ve yeniden talepler kendini gösterecek hale gelmiştir. Bu bakımlardan konuyu parça parça mütalâa etmek mümkün değildir ve Hükümet olarak her hal ve kârda burada kabul edilen bir kuruluş karşılığının ifade edilmesi lâzımgelir. Biz ondan sonra ancak tasarının bölümler halinde mi, tüm halinde mi kabul edileceğini, hattâ Ataöv arkadaşımızın dili ile söyleyeyim, müzakere etmeden mi kabul edilmesi lâzımgeldiğini o zaman tezekkür edeceğiz, tecmül edeceğiz; o zaman noktaî nazarımızı bildireceğiz. Bu şekilde mütalâa zararlıdır, faydasızdır ve her hal ve kârda kabulü lâzımgelmemektedir. Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Sayın Nur Bâki.

HALÜK NUR BÂKİ (Afyon Karahisar) — Kıymetli arkadaşlarım, bu kanun pek bahtsız bir kanundur. Ne zaman komisyonda görüşülmeye başlansa, komisyondan çıkıp Meclis gündemine gelse, o zamana kadar Mecliste ve komisyonlarda arkadaşlar arasında hâsıl olan psikolojik baskı gelir bu kanunun başında patlar. Bir kere konuştuğumuz konu, bu kanun konuşulsun mu, konuşulmasın mı konusu değil. Bütün arkadaşlarımın umumiyetle üzerinde durdukları nokta «Konuşmıyalım, daha müstaecl meseleler var» şeklinde tavazzuh etti. Halbuki durum bu değil ki.. Kanun gündemin birinci maddesi. Mesele toptan mı görüşülsün, yoksa madde madde mi görüşülsün... Bir kere Sayıştay Kanununu diğer kanunlardan, Sayıştay müessesesini diğer müesseselerden ufak bir farkla ayırmamız lâzımgelir. Sayıştay Yüce Meclisiniz adına icrai faaliyet eden bir hesap mahkemesi durumundadır. Bunun diğer kurumlar gibi bir ödeneği, bir zammı konusu değil aksine tamamen âtil hale gelmiş Türk Maliyesinin, Türk Devletinin hesaplarını, bir hesap mahkemesinin patenti altında incelemesi imkânsız hale gelmiştir. Âzası, rapor-törü, teşkilâtı tamamen dünün Anayasası çerçevesinde kalmış, yeni Anayasaya intıbak edememiş ve Sayıştayın bugünkü statükosu, bilâkis memurlarını, Sayıştay üyelerini memnun edecek durumdadır. Yani bu kanunu çıkardığımız zaman çoğunlukla Sayıştay üyeleri ve personeli bir maddi refaha ve maddi imkâna kavuşturulacak değildir. Hepsinin maddi vaziyeti iyi bir ölçü içindedir, Ancak Vekil, vazifelerinin çeşitli noktalarına vekâlet etmektedir. Huzursuzluk içerisinde, çalışamaz haldedir, binlerce dosya vardır. Bu kanun gelmiş, şimdi toptan mı konuşulsun, parça parça mı konuşulsun?

Asıl söz almamın, üzerinde hassasiyetle durduğum noktanın bir kere açıkça beyanı lâzımgelir. Parlâmentoda bir kanun görüşüldüğünde az arkadaş bulunuyormuş, dünyanın hiçbir parlâmentosunda bütün parlâmento üyeleri gelip de bir lise talebesinin fizik, kimya dersi dinlediği gibi kanunları başından sonuna kadar dinlemez. Böyle bir âdet parlâmento hayatında yoktur. O kanunla ilgili olan arkadaşlar gelirler, takibederler, dinlerler. Hattâ o arkadaşlar kanun üzerindeki fikirlerini asıl komisyonda pe-

kiştirirler. Parlâmento kanunlar üzerinde, kelimeler, kanunun maddeleri üzerinde ufak tefek teferruat tasarrufları yapılmaz, yalnız siyasi tasarruflar yapılır. Parlâmentoda bir kanunun müzakeresi sırasında kabil olduğu kadar teknik tasarruflar yapılmaz, siyasi tasarruflar yapılır. Bu kanun bütünü ile birlikte bir teknik kanundur. Binaenaleyh hakikaten Parlâmentoda konuşulmadan kabil olduğu kadar az konuşularak geçmesi lâzımgelen kanunların başında gelir Sayıştay Kanunu. O kadar teknik bir konudur ki, hukukun konusuna girmesine rağmen bir hukukçunun da özel bir ihtisasla bu işin üzerine eğilmesi gerekmektedir. Bu bakımdan üzerinde fırtına çıkarılacak bir şey yoktur. Ne büyük ölçüde tahsisatların va'dedildiği, verildiği vardır, ne de bu kanun parça parça konuşulsun daha iyi çıkar zannındayım. Bu burada ne kadar çok parçalanırsa o kadar çok dejenere olur. Maddeler arasındaki irtibat o kadar kaybolur. Ve işte o zaman bâzı arkadaşlarımızın dediği gibi kanun hiç anlaşılabilir bir hale gelir. Bu kanun bizzat Büyük Millet Meclisinin, kendisi adına tasarruf yapan bir müessesenin, üçbuçuk senedir hakikaten yok olmuş olmanın sıkıntısından kurtulmak için hazırlanan bir kanundur. Düne kadar nâmütenahi ödenekleri lüzumlu lüzumsuz vermiş, hakikaten üzerinde rahat münakaşa yapılacak Personel Kanunu gibi kanunlarda, bu hakkından vazgeçmiş, biran evvel çıksın demiş bir Parlâmentonun tamamen teknik bir kanuna gelince âdeta psikolojik bir boşalma yapar gibi bu bahtsız kanuna bu kadar yüklenmesinden bir mâna anlayamadım. Çünkü göreceksiniz eğer bu takdir reddedilir de, kanun madde madde görüşülmeye başlanırsa, bütün gündemin diğer maddeleriyle birlikte hepsi müzmin, tatsız bir hale gelecektir ve bu maddelerin üzerinde yapılacak tasarruflar da komisyonun büyük emeklerle hazırladığı bu güzel üniteyi sarsacak, bozacaktır. Bence burada bu takririn aleyhinde mütalâa veren bütün arkadaşlarımızın psikolojisi tamamen evelden gelen bir boşalmadan ibarettir. Bu kanunun hiçbir kabahati yoktur. Takririn kabul edilmesini saygılarımla arz ederim.

BAŞKAN — Sayın Geçioğlu.

MEHMET GEÇİOĞLU (Adana) — Muhterem arkadaşlarım, bütçe müzakerelerinde çok haklı olarak talebettığımız mübrem ve zaruri hizmetler için vâkı taleplerimize aldığımız ce-

vaplar, «plânda yeri yoktur, bütçede imkân yoktur» şeklindedir. Bu hepimize malûmdur. Bugün görüyoruz ki, plâni bir tarafa bırakıp her gün bir daire mensuplarının ödenek ve zammı ile uğraşmaktadır ve bu hal bir yarış halindedir. Maalesef, öyle.

Personel kanunu tasarısının müzakeresini yaptık. Bu tasarıdan sonra yeni yeni memurları tatmin edecek kanunlar getirilmektedir. Acaba bu personel kanunu tasarısında memurları tatmin edici bir madde görülmedi mi ki, tekrar tekrar böyle hergün tekliflerle karşı karşıya kalmaktayız.

Türk köylüsünün vasati geliri aylık 150 - 300 lirayı geçmez. Bunu da nazarı dikkate almak lâzımgelirdi. Bu böyle iken bu maaşların, bütçeden sonra artırılması köylüye yeni vergiler ihdasını icabettirecek midir, ettirmeyecek midir? Maliye Vekilinin çıkarak bu kürsüden bu ödeneklerin kaynaklarının nereden temin edildiğini bize izah etsin. Bu zaruridir. Yoksa hergün görülüyor ki, daha arkasından gelecek bir takım teklifler geleceğini de işitmekteyiz. Buna son vermek lâzımdır. Bu kısa müddet içerisinde çıkarılması lâzımgelen kanunlarımız vardır. Bu kanunlarla meşgul olalım. Bu teklifin aleyhinde rey kullanmanızı rica ederim. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Yeterlik önermeleri vardır, okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Konu aydınlanmıştır. Müzakerenin yeterliğini arz ederim.

Bursa

Sadrettin Çanga

Başkanlığa.

Sayıştay kanun teklifi üzerindeki usul müzakerelerinin kifayetine arz ve teklif ederim.

Amasya

Nevzat Şener

BAŞKAN — Yeterlik önermelerini reylerinize sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Sayın Sarıbrahimoğlu arkadaşımızın bir önermeleri var.

«Sayıştay kanun teklifinin bugünkü gündemden çıkarılması, Komisyon raporunun dağıtılarak milletvekillerinin ittila hâsıl etmesin-

den sonra münasip bir günde gündeme alınmasına ve madde madde görüşülmesini arz ve teklif ederim.» demektedir. Rapor dağıtılmış, çok zaman evvel arkadaşların elindedir. Zaten gündeme alınmış sıraya konulmuştur. Hükümet temsileisinin de bulunduğu ve Yüce Heyetinin tensibi ile Riyaset Divanında, Hükümet temsileisinin de hazır bulunduğu bir toplantıda sıraları tesbit edilmiştir ve takdimen görüşülecek meselelerdendir. Görüşmeye alınmıştır, toplantı mı görüşülsün, yoksa madde madde mi görüşülsün, bunun üzerinde müzakere yapmaktayız ve müzakere de bitmiştir. Şayet Coşkun Kırcı arkadaşımızın önergesi nazara alınmazsa, Sayın Sarıbrahimoğlu arkadaşımızın önermeleri otomatikman yerine gelmiş olacaktır. Yani madde madde görüşülmüş olacaktır. Ondan evvelki zaten vardır. Dağıtılmış ve arkadaşların ittilalarına sunulmuştur. Gündeme alınmıştır. Gündeme alındıktan sonra tümü üzerinde müzakereye başlanmıştır. Onun için önermeleri üzerinde ayrıca bir muamele yapamıyacağız.

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Adana) — Usul hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN — Usul hakkında, buyurun. Sayın İbrahimoğlu.

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Adana) — Muhterem arkadaşlarım, Sayın Reisin bir noktaya mâtuf beyanlarına usul bakımından itiraz etmek isterim: Sayın Reis buyururlar ki, Riyaset Divanı, Hükümet temsilcileriyle beraber bir heyet halinde gündemi tanzim etmiş ve bu maddeyi de öne geçirmiştir.

BAŞKAN — Yüce Heyetin kararı ile, Yüce Heyet böyle karar vermiştir, onun kararına istinaden.

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Devamla) — Yüce Heyetin kararının dışındadır diye bir beyanda bulunmadım.

BAŞKAN — Bu yolda karar alınmıştır Yüce Meclis.

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Devamla) — Buna itiraz etmedim.

BAŞKAN — Mesele yok o zaman.

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Devamla) — Konuşuyorum ama, kerem buyurun. Siz konuşunuz, dinledik.

Yüce Heyet gündemine her zaman hâkimdir. Yüce Heyet vermiş bulunduğu bir kararı ilelebet takibetmek, tathik etmek zorunda ve mevkiinde de değildir. Yüce Heyet her zaman ahvalin ve işin icabına göre kararlar alabilir; gündemine hâkimdir. Bu itibarla verilmiş bir takriri oya koymak, Yüce Meclis şayet isterse reddeder, isterse kabul etmez, bu suretle, eski kararını teyit veya tekzibetmek hakkına sahiptir. Bu Yüce Heyetin elinden alınmış değildir. Ama Sayın Reis, hâfızaları tazelemek için, Riyaset Divanının Yüce Meclisin' daha evvel sebkeden kararına istinadederek karar almış bulunduğunu hatırlatabilir. Bu hak kendilerindedir. Ancak Yüce Meclisin bu hatırlatmalarına rağmen yeni bir karar alma, hakından peşinen feragat etmiş değildir. Yeni bir ferakat bahis mevzu değildir. Nitekim, zaman zaman Riyaset Divanının, takrirleri Riyaset Divanı toplantılarına götürülmeden okuduğunu ve birtakım Meclisin yeni yeni tasarıflar ihdas ettiğini de görüşmekteyiz. Bu sebeple takririmin bugün bu mevzuun görüşülmemesi, münasip bir müddet sonra gündeme alınması hakkındaki kısmının oya konmasını istirham etmekteyim ve bunun lüzumuna inanmaktayım. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Elimizde bulunan çok mühim kanun teklif ve tasarılarının biran evvel çıkarılabilmesi için öncelik, ivedilik ve takdimen görüşülmesi lâzımgelenlerinin ne yolda bir işleme tabi tutulacağı Yüce Heyetçe pek kısa bir zamanda tesbit edilmiştir. Parti grup başkanları, Riyaset Divanı âzaları ve Hükümet temsilcisi ile bunlar önemlerine göre eldeki gündemde tesbit edilmiştir. Bunun dışında her milletvekili arkadaşımızın verdiği önergeye göre bir işlem yapacak olursak, işin içinden çıkılmaz. Onun için Sayın Sarıbrahimoğlu arkadaşımızın isteğini yerine getiremiyor, önergelerini muameleye koyamıyorum.

Şimdi Coşkun Kırca arkadaşımızın önergesi hakkındaki konuşmalar bitmiştir. Coşkun Kırca arkadaşımız Sayıştay Kanununun tümünün maddeleriyle birlikte konuşup maddeler üzerindeki önergelerin tümü üzerindeki konuşmalar bitinceye kadar verilmesi, ondan sonra oylanmasını isterler. Bu önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

O halde tümü üzerinde söz istiyen arkadaşla-

ra söz vereceğim. Madde madde müzakerelerini yapacağız.

Tümü üzerinde Sayın Sarıbrahimoğlu buyurunuz.

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Adana)
— Muhterem arkadaşlarım, kısa fâsılalarla huzurunuzu işgal etmek zorunda kaldığım için peşinen özür dilerim. İstemezdim huzurunuzu üçüncü defa işgal etmek. Ama mesuliyetini müdrik bir arkadaşınız sıfatıyla buna kendimi mecbur hissettim.

Sayın arkadaşım Coşkun Kırca gelen tasarrının yepyeni birtakım esaslarla getirilmiş bulunduğunu ve müesseseyi yeniliyeceğini, modernleştiireceğini iddia ettiler. Fakat bu yeni hükümlerin kadrolar ve ödeneklerin dışında neler olduğunu burada izah etmediler. Ben bunu arzu ederdim. Anlaşılmaktadır ki; eski hükümler yeniden Yüce Heyetinizin huzuruna getirilmiş bulunmaktadır. Bu itibarla bu kanunun tümü ile kabulünün mümkün olmadığı kanısındayım. Ödenekler mevzuunun, biraz evvel de söyledim, münakaşası yapılabilir.

Muhterem arkadaşlarım; şu da göstermektedir ki, burada konuşan ve beni zımnen teyideden arkadaşlarımın da ifade ettikleri üzere bir ödenek bir zam yarışı karşısındayız. Millî işhisal ve millî istihalden vatandaşların aldığı payların ilmî ve iktisadi esaslar dairesinde gözden geçirilip maaşlarda, ücretlerde ve topyekûn vatandaş kazançlarında bir ayarlanmanın lüzum ve zaruretine inanmaktayım. Sosyal adalet, sosyal güvenlik ve sosyal Devlet ilkeleri de bunu icabettirir. Ancak bu ayarlama yapılırken, nalıncı keseri gibi hep kendi tarafımıza, hep politik baskı grupları tarafına yönmemamız iktiza eder. Geniş kütleleri, teşkilatlanmamış kütleleri, dilsiz ve elsiz Türk köylüsünü, Türk esnafını ve fakir halk kütlelerini hesaba katmamız icabeder.

Muhterem arkadaşlarım, Türkiye'nin senelik millî servet dağılımını 1 600 lira olarak hesap ederler. Eğer bunu 20 milyon Türk köylüsünden % 90 ını teşkil eden ve büyük ölçüde fakir zaruret içinde bulunan fakir köylülere uygularsak, göreceğimiz manzara yürekler acısındır. Bütçe, plân tasarısı görüşülürken, bütçe plân tasarısındaki rakamlara istinaden yaptığım hesaplarla vardığım neticeye göre 20 milyon Türk köylüsünden bir milyonu hariç, geriye kalan 19

milyonunun millî servetten senede aldığı pay 250 - 300 lira civarındadır. Bu korkunç bir sefalet rakamıdır. Bu rakamlarla, bu imkânlarla Türk köylüsünün idame - i hayat etmesi bir mucizedir. Medeni dünyaya, uzay çağında Türk köylüsünün bir hayat mücadelesi, mucizesi gösterdiğini görmekte, müşahede etmekteyiz. İçimiz sızlıyarak acı acı bunları görmekteyiz. O halde bu dağıtımı, millî servetteki bu adaletsiz dağıtımını düzeltecek tedbirleri almak zorundayız. Bu tedbirleri ittihaz edecek makamlar da sadece Yüce Meclisimiz değildir arkadaşlar. Umumiyetle demokratik tarzda idare edilen memleketlerde, hattâ dikta ile idare edilen memleketlerde fiilî idare devair rüesasının ve teknik adamların elindedir. Teknik adamlar meseleleri dokümanlarıyla getirirler, politika adamları da onları politika açısından değerlendirir. Çeşitli imkânlarla bezenmiş, çeşitli imkânlara ve nimetlere gark olmuş bir idareci sınıfın senelik 250 lira millî servetten pay alan - af buyurun, çakalları dahi beslemekte imkân sağlamıyacak olan bu cılız rakamlarla idamei hayat eden kimseleri ciddiyle düşüneceklerini kabul etmek mümkün değildir.

Tok açın halinden anlamaz. Tok adam sefalet içinde kıvranan milyonların ıstırabını nefsinde duyamaz. Biz ne yapıyoruz, idareci sınıfa, rüesaya her türlü imkânı getiriyoruz. Geniş kütlelere aç ve biilâç köylüye, çiftçiye, esnafa şu 3,5 - 4 seneye varan çalışmalarımız esnasında ciddî bir hizmetin götürüldüğünün şahidi olmanın ıstırabı içindeyim arkadaşlar. Ayarlıyalım; Danıştayı, Sayıştayı; Sayıştayı Yargıtaya, Yargıtayı margıtaya, güzel! Ama, yani bir gizli anahtar bulundu ise, bir para hazinesi var ise, bir define var ise bunun anahtarını biz de görelim. Hiç olmazsa içimiz rahata kavuşsun. Gelsin yetkili Hükümet, hazinenin anahtarını, imkânlarını ve rakamlarını elde tutan Hükümet, bu imkânları hazırladım, Türkiye'nin kalkınması sefalet içindeki halk kütlelerinin biraz daha sefalet içine itilmeden bu işler yürütülecektir, kalkınma baltalanmıyacaktır, diye bize teminat versin. Bu yok. Bütçe çıkmış, yeni bütçeyi hangi hükümet hazırlıyacak o belli değil, yeni seçimde hangi hükümet gelecektir o da belli değil. Yeni hükümetin tatbiki mümkün ve muktazi olan birtakım hükümleri bugünkü hükümet getirmektedir. Mefruz ve mutasavver olan mesuli-

yet sahiplerine yük üstüne yük, zahmet üstüne zahmet bırakmaktadır.

Muhterem arkadaşlarım, bir noktaya dokunmak isterim, Sayın Ürgüplü'nün medeni bir insan olduğuna, medeni anlayışla bu Devleti yürütmek istediğine inananlardanım. Fakat köy, kent, dolaşıp, serbest seçim yapacağız, âdil seçim yapacağız sloganı altında yatan maksadında ben hiç de müspet olduğuna inanmıyorum. («Ne alâkası var?» sesleri) Alâkasını şimdi, dillersiniz konuşuyorum. Alâkası bir kere müspet olmıyan dürüst olmıyan seçimi yapmaya kimse- nin gücü yetmiyeceği halde herkesin bunu bildiği halde bir Başvekilin bunu ikide bir konuşmasındaki mânayı anlıyamıyorum, bu bir. İki, müsaade edin, bu ödenek kanunları çıkarılmaktadır arkadaşlar. Baskı gruplarına seçimlerde zikudret olan unsurlara, birtakım haklar verilmekte ulufeler dağıtılmaktadır. Yok değil. Bu herkesin gözü önünde cereyan eden...

BAŞKAN — Karşılıklı konuşmak yok.

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Devamla) — Hepinizin bildiği vâkalar. Hem de resmen tesbit edilmiş, teşçil edilmiş vâkalar. Yoğu, varı yok.

Muhterem arkadaşlarım, serbest seçim, adaletli seçim, sandıktaki reyler, sandığa giren reyler tasallut etmem mânasında bir seçim değildir. O devir geçmiştir. Kimsenin eli sandığa giren reye uzanamıyacaktır, o el kırılacaktır. Ancak serbest seçim olabilmesi için, adaletli bir idarenin sürdürülmesi ve millet Hazinesinden Meclis aracılığıyla ulufe dağıtılmaması icabeder. Ve maalesef bu dağıtılan ulufelerle tarafsızlık ihlâl edilmekte, serbest seçim ifsat edilmektedir. Bunu burada teşçil etmekte, tesbit etmekte, de fayda var. Şayet Sayın Hükümet ve sayın iktidar mensubu milletvekili arkadaşlarım bu noktanın felsefesine vakıf olmuyor, olmak istemiyor veya bu noktayı görmezlikten gelmek istiyorlarsa bilsinler ki, muhalefet de, millet de bu noktalar üzerine balmumu yapıştırmaktadır. Ve bu geçmişteki birtakım hâdiseleri de hazırlamaktadır. Serbest olmıyan seçim...

BAŞKAN — Sayıştay Kanununun tümü üzerindeki mütalâalarınızı rica ederim.

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Devamla) — Tamam tamam Reis tümü üzerinde konuşuyorum.

BAŞKAN — Sadet dışına çıkmıyalım, o halde.

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Devamla) — Çıkmıyorum Sayın Reis, bunların hepsi memleket meseleleri, bu dâvaları mecburuz konuşmaya.

BAŞKAN — Memleket meselelerinin başka hususlarda müzakeresini yaparız; bir soru getirirsiniz, gensoru getirirsiniz falan, filân öyle görüşürüz onları.

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Devamla) — Muhterem arkadaşlarım, Anayasa der ki, kararlar mucip sebepsiz olursa Temyiz Mahkemesi bozar. Halk arasında da bir söz vardır; dama girmek için kapıyı açmak lâzım, derler. Ana fikre girmek için mucip sebepleri izah etmek iktiza eder.

Muhterem arkadaşlarım, işte üzerinde konuşmakta olduğumuz ve bundan evvel de Yüce Meclisinin huzuruna gelip Maliye Vekili tarafından geri alınan şu talihsiz teklif maalesef böyle bir nitelik taşımaktadır. Yani bir seçim yatırımı mahiyetini ve kokusunu taşımaktadır. Sayıştay mensuplarının, sayın üyelerini ve mensuplarını bu sözlerindeki mânanın taarruz teşkil eden taraflarından tamamiyle tenzih ederim. Elbette onlar mâsumdur, Yüce Meclisten bir kanunun çıkmasını içten temenni etmek durumundadırlar.

Muhterem arkadaşlar; bu noktaya bu kadar dokunduktan sonra işin esasına geçelim. Ödenekler istenmiyor dediler. Bal gibi ödenek istenmektedir, bir. Kadrolar; elbette yeni kadrolara ihtiyaç olduğunu ben de kabul ediyorum. Kadrolar ve ödenekler iki madde ile getirilip şimdiye çoktan çıkarılabilir idi. Bunu bendeniz bundan 1,5 - 2 sene evvel ilgililere açık açık söyledim ve yeni kanunla getirdiğiniz yeni hüküm, modern hüküm nedir, bana anlatın. İzah edemediler. Sayıştay Reisinin Bütçe ve Plân Komisyonundaki konuşmaları zabıtlara geçmiştir. Yeni hiçbir hüküm mevut değildir; ödenek ve kadrolardan gayri. Ona da aynı tavsiyede bulundum. Muhterem arkadaşlarım, hukukta bir kaidedir. Alışılmış kaideler, değiştirilmesindeki zaruretler son derece ağır basmadığı takdirde, değiştirilmemelidir. Eski ayakbaılar yenilerinden bilhassa sıkıcı olanlarından daha rahattır, daha iyidir, denir. 30 küsur sene, yarım asra yakın tatbik edilmiş bir kanun bugün maalesef

restore ediliyor, hattâ restore de edilmeyip bâzi eski tâbirler, bâzi hukukî tâbirler, yerleşmiş tâbirler dağıtılmak ve yenileştirilmek suretiyle aynen getirilmektedir.

Sayın Coşkun Kırcı arkadaşım modern maliye, iktisat, hukuk ilmi muvacehesinde yeni sayılması mümkün prensiplerin neden ibaret olduğunu burada izah ederler ve bizleri ikna ederlerse kendilerine sadece teşekkür ederim, kadrolar ve ödenekler dışında... Muhterem arkadaşlarım, düşününüz ki, bir teşkilât kurulmuştur, Devlet hesaplarını en yüce mânada evrak üzerinde tetkik edecektir. Kuruluş mânası, maksadı budur. Ama o teşkilâtın % 80 üyesi mesul muhasiplerin hesaplarını, devairi teftiş zımnında 2 aydan 8 aya kadar yurt içinde dolaşmaktadır. Ve bu dolaşmanın esbabı mucibesi de, Danıştay Reisinin Bütçe ve Plân Komisyonunda açıkça vâkı ifadesine ve beyanına göre, elemanlarının bilgilerini ve görgülerini artırmak, biraz hava alıp istirahatlerini temin etmek ve bilgili ve tecrübeli olanların da mahallî teşkilâtlara akıl öğretmesini temin etmek. Aynen bu arkadaşlar, böyle zabıtlara geçti. Bütçe ve Plân Komisyonu zabıtlarını isterlerse okurlar, isterlerse getiririm. Şimdi verilen cevap bu arkadaşlar. Bizim bildiğimiz en yüce mânada hesapları, Devletin hesaplarını, Meclisin hesaplarını, Hükümet tasavvurlarını tetkik edecek bir heyetin mensupları bu işlerle meşgul olmamak durumundadır. Maliyenin müfettişleri var, her dairenin müfettişi vardır. İdari hiyerarşi içinde her dairenin hesapları kitapları A dan Z ye kadar kontrol edilmek durumundadır. Hem de Maliyenin, mülkiyenin ve çeşitli dairelerin kontrolleri en geniş ve salâhiyetli ve imkânî şekilde yapılmaktadır. Sayıştayın murakipları hesabat üzerinde ve son derecede mahdut yetkiler içinde gidip mahallinde tetkikat yapmaktadır ve maalesef biraz da Sayıştaya duyulan mehabet ve saygı hislerini zedelemektedir. En son ve en yüce derecede bir hesap organının, murakabe organının böyle kasaba otellerinde ve mesul muhasipleri ve birtakım memurları aylarca kontrol ediyorum diye dolaşmaları eidden acınacak bir manzara teşkil etmektedir. Nedir sebebi?. Aslı sebebi biraz daha tahsisat almak, yolluk almak. Olmaz arkadaşlar. Meclise niyabeten vazife gören, Meclis adına çalışan, Yüce Heyetinizi temsil eden kimselerin bir yolluk alma uğruna bu duruma düşmelerini hoş

görmek mümkün değildir. Kendileri bana kıza-bilirler. Sayıştay Komisyonuna itimadınızla girdiğim ve iki sene müddetle vazife yaptığım günlerde bana samimiyetle ve gayretle yardımcı olan Sayıştay mensuplarına teşekkürlerimi, minnetlerimi burada arz etmekle beraber, o fedakâr insanların Meclis, millet ve memurin nezdindeki itibarlarını da korumayı da vazife saydım. Kendilerinin bana kızmasına, bana güvenme ihtimallerine rağmen ve kendilerine rağmen kendilerini ve şereflerini korumanın bir vazife olduğuna inandığım için konuşuyorum.

Muhterem arkadaşlar, bu hükümler var. Benim bilebildiğime göre Sayıştay Reisini tamamiyle kudretli hale getiren ve istediğine istediği nimeti dağıtmak imkânını veren bir hüküm var. Ve aşağı - yukarı, yani ana hatlarıyla bilebildiğimi, hatırlımda kaldığına göre, Sayıştayın bugün mevcut ve ileri gelen oturmuş, yerleşmiş âzalarını ve rüesasını hâkim kılan ve hâkimiyetlerini daimileştiren hükümler mevcuttur. Yani daha doğrusu mevcut hükümleri daha da takviye eden hükümler mevcuttur. Ayrıca yeni modern maliye ilminin esaslarına uygun gençlere, yeni yetişenlere imkânlar tanıyan, yükselmelerini, kendilerini göstermelerini ve modern maliye ilminin Sayıştay camiasında hâkim olmasını temin edecek kişilerin terfihini ve onların imkânlarla bezenmesini temin edecek hükümlerin mevcudolduğunu bana izah edemediler ve eski tasarıda da ben yaptığım tetkikatta göremedim.

Şimdi arkadaşlarım, mesele şundan ibaret: Bu tasarı, bu teklif kabul edildiği takdirde ödenekler kabul edilecek, eidden lüzumlu olan kadrolar kabul edilecek, fakat modern ilmin icaplarına uygun bir Sayıştay Kanununun kabulü daha 30 sene geriye itilmiş olacaktır. Bunun vebalini tekabül ediyor muyuz, etmiyor muyuz? Bütün mesele buradadır. Ben şahsan Yüce Meclisten itimadıyla Sayıştay Komisyonunda iki sene çalıştım, meseleleri muhakkak enine boyuna görebilmiş değil, ama, şöyle ucu-nu kaldırmakla hissedebilmiş ve tehlikelerini sezebilmiş bir arkadaşınız sıfatıyla, uyardıyım, konuşmayı faydalı ve zaruri gördüğüm, bir vazife saydığım için huzurunuzu işgal ettim. Bu kanunun tümünün reddinin Sayıştay mensuplarına hizmet olacağını ifade eder, hürmetlerimin kabulünü rica ederim.

BAŞKAN — Grup adına Sayın Bilgin.

Sayın Bilgin, bir ricada bulunacağım. Saat 17 de sözlü sorular görüşüleceğinden dolayı ifadelerinizi ona göre ayarlayınız lütfen.

A. P. GRUPU ADINA TURHAN BİLGİN (Erzurum) — Muhterem arkadaşlarım, bizden evvel konuşan Sayın Adana Milletvekili arkadaşımız, konuyla ilgisi olmasına rağmen, Sayın Başkanın seyahatlerine değindiler. Ve Sayın Başkanın pek haklı olarak ifade ettikleri seçimlerin dürüst yapılacağına dair vatandaşlara karşı söylenen beyanlarını bu kanunla bir paralel kurdular ve geçmişteki misaller tekrarlanıyor şeklinde bir ifade kullandılar.

Muhterem arkadaşlar, arkadaşımız...

KEMAL SARIİBRAHİMOĞLU (Adana) — Uyardım.

A. P. GRUPU ADINA TURHAN BİLGİN (Devamla) — Uyardım, dediler. Fakat tâbirimi mâzur görsünler, eğer ellerindeki Millet Meclisi İdare Âmirlerinin Sayıştay kanunu teklifi olduğuna bir göz atsalardı, böyle bir uyardıyı değil, evvelâ uyanmaları icabederdi. Çünkü, bu teklifin Hükümetle alâkası yok. Bu teklif (29 . 8 . 1963 tarihinde Sayıştay kanunu teklifiyle gerekçesi ilişikte sunulmuştur, gereğinin yapılmasını rica ederiz.) şeklindeki bir yazı ile Yüksek Başkanlığa sunulmuştur. Altında da, Yozgat Milletvekili, C. H. P. li İdare Âmiri Sayın Celâl Sungur, Samsun Milletvekili A. P. li Hüseyin Özalp ve Van Milletvekili Y. T. P. li Muslih Görentaş arkadaşlarımızın imzaları ile verilmiş, bir sene komisyonda kalmış ve şimdi de buraya gelmiştir. Bununla Hükümet arasında bir paralellik kurmanın sebebini anlıyamadım. Kaldı ki, «Geçmişteki misaller tekrarlanıyor» sözü ile neyi, kasdettiklerini anlıyamıyoruz. Eğer geçmişteki misal yakın bir geçmiş, meselâ bir Senato seçimleri, meselâ bir mahallî idareler seçimleri ise biz bir parti olarak da bu seçimlerde o günkü Hükümetlerin de bir baskı yaptığı iddiasında değiliz. Arkadaşımız bunu niçin söyledi, hayretle karşılıyorum. Tekrar ediyorum. Millet Meclisi İdare Âmirlerinin, Anayasanın 127 nci maddesine istinaden hazırladıkları bu tasarı ile Hükümetin bir ilgisi yoktur. 127 nci maddede; (Sayıştay, genel ve katma bütçeli daireleri bütün gelir ve giderleri ile mallarını T. B. M. M. adına denetlemek ve sorumluların hesap ve işlemlerini

kesin hükme bağlamak ve kanunlarla verilen inceleme, denetleme ve hükme bağlamak işlerini yapmakla görevlidir.

Sayıştayın kuruluşu, işleyişi, denetim usulleri, mensuplarının nitelikleri, atanmaları, ödev ve yetkileri, hakları ve yükümleri ve diğer özlük işleri, Başkan ve üyelerinin teminatı kanunla düzenlenir.) İşte Anayasamızın 127 nci maddesinin bu hükmüne istinaden, Millet Meclisi İdare Âmirleri bu kanun teklifini hazırlamışlardır.

Arkadaşımız yine konuşmalarında bir ifade daha kullandılar. Ulûfe dağıtmaktan bahsettiler. Bu Parlâmentoda Danıştay, Yüksek Hâkimler Kurulu, Anayasa Mahkemesi ve diğer yüksek organlarının kanunları çıkmıştır. Bunlar da bugünkü Hükümet zamanında değil, geçmiş Hükümetler zamanında çıkmıştır. Fakat tekrar ediyoruz, bunlar bir hakkın verilmesidir. Bunların ulûfe ile ilgisi yoktur ve Yüksek Parlâmento ulûfe dağıtmaz, hakları, haklıları gözden geçirir ve hakları verir. Bunu bir ulûfe olarak kabul etmediğimizi beyan için Yüksek Huzurunuzu işgal ettim. Hürmetler ederim.

BAŞKAN — Saatin 17,00 yi geçmiş olması sebebiyle geçen hafta 129 neu Birleşimde Meclisimiz, parti grup başkanlarının verdiği bir önerge ile çok mühim üç tasarının çıkarılması talebedilmiş ve kabul edilmişti. Ancak, ekseriyet olmadığı iddiası ile, ekseriyet olmadığı için bu üç mühim kanun tasarısının görüşülmesi yapılamamıştı. Şimdi o üç kanun tasarısının müzakeresine başlıyoruz.

Efendim, Devlet personeli kanunu tasarısının oylamasında açık oya katılmıyan arkadaşımız var mı? Yok. Oylama işlemi bitmiştir.

3. — *Toplum Zabıtası kurulması hakkında kanun tasarısı ve İçişleri ve Plân komisyonları raporları (1/786) (S. Sayısı: 1008) (1)*

BAŞKAN — İçişleri ve Plân komisyonları lûtfen yerlerine. Toplum Zabıtası Kanunu hakkındaki önergeyi okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Toplum hareketlerinin çoklukla vukua geldiği veya gelmesinin muhtemel bulunduğu bâzı büyük illerimizde özel şekilde yetiştirilmiş ve gerek-

(1) 1008 S. Sayılı basmayazı bu Birleşim tutanağın sonundadır.

li silâh, malzeme ve araçlarla donatılmış bir zabıta kuvveti kurulmasını öngören ve İçişleri, Bütçe ve Plân komisyonlarınca kabul edilerek Meclise sevk edilen (Toplum zabıtası kanun tasarısı) nın gündeme alınması ve diğer işlere takdimen öncelikle ve ivedilikle görüşülmesi hususunun karara bağlanmasını arz ve teklif ederim.

İçişleri Bakanı
İsmail Hakkı Akdoğan

BAŞKAN — İçişleri Bakanının önergesini oyunuza sunuyorum. Kabul edenler...Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarının tümü hakkında söz istiyen arkadaşımız var mı? Buyurun Sayın Dizman.

ALİ DIZMAN (Tokat) — Muhterem arkadaşlarım, toplum hareketlerini zamanında önlemek, bu hareketlerin kanuni veya kanun dışı neticelerinin topluma zarar verecek bir şekilde gelişmesine mâni olmak üzere bir toplum zabıtasının kurulması talebedilmektedir. Bu fikir ve gerçeğe bugünkü nizam içinde iştirak etmeye imkân yok. Ancak gelen tasarıyı iyice tetkik ettiğimiz zaman, neticenin buna varmasının mümkün ve muhtemel olmadığını, arzu edilen gayeye ulaşmanın imkânsız olduğunu derhal görürüz. Toplum zabıtasını teşkil edecek elemanların, bugünkü bu vazifeyi gören kimselerden ehliyet, bilgi, görgü ve salâhiyet bakımından farklı olmaları lâzımdır. Bu ayrı bir ihtisas işidir. Zaten ayrı bir ihtisas işi olmasaydı böyle bir kanun tasarısının gelmesine de lüzum ve zaruret bulunmazdı. Ancak bu tasarı ile ayrı ehliyeti, bilgiyi, görgüyü ve ihtisası taşıyan insanlardan mürekkep bir zabıta kurmak imkânımız var mıdır? Tasarı, bu kabil ehil kimselerin nerede bulunacağını veya nasıl bu gibi bilgilerle mücehhez kılınacağını gösterir en ufak bir hükmü ihtiva etmemektedir. Sadece 1.498 tane yeni kadro istemektedir. Bu kadrolardan sekiz tanesi emniyet müdürü, 85 tanesi emniyet âmiri ve geri kalan 1.400 ü de, 350 - 400 - 450 lira gibi baremin en alt kademelerini teşkil eden maaşlarla alınacak polis memurudur. 350 - 400 - 450 lira ücretle alınacak bu kimselerin bugünkü polislerden daha farklı bir kimse olması mümkün ve muhtemel değildir. Şu hale göre katıyen yüksek üniversite gençliği karşısına çıkabilecek, onların asi heyecanlarını taşkınlık haline inkilâbettirmeden

dindirebilecek, topluma hâkim olabilecek ehliyetli kimseler olması mümkün ve muhtemel değildir. Eğer böyle ehliyetli iseler zaten 350-400 liralık bir kadroya gelmelerine imkân yoktur. Bunlar büyük şehirlere gönderilecekmiş, başka işlerle de işgal etmiyeceklermiş, yani 1 500 tanesinden 500 tanesini İstanbul'a göndereceğiz, «siz toplum zabıtasının polislerisiniz, maaşınız 350 liradır, ki, zannedirim, bu maaşın karşılığında âzami 450 - 500 lira para geçer İstanbul'da zaten ev kirası 350 - 400 lira civarındadır. - Bu parayı alın» diyeceğiz, normal bir evde oturamazsınız, bir ek gelir kaynağınız da yoktur, gidin gecekondu semtlerine dağılın, başka vazifeye de bakmayın. Şu çatıda veya barakada veya Hükümetin göstereceği mahal neresi ise burada oturun diyeceğiz. Ve bu şekilde terk edilmiş, geçim aczi içinde bırakılmış ve hiçbir bilgi ve görgü ile teçhiz edilmemiş topluluğun nasıl olup da bugüne kadar toplum vakalarıyla uğraşan kimselerden daha müessir neticelere varabileceğini ummak, bilmiyorum ki, ne derece mümkündür. Eğer polis lâzımsa bir kanun gelmeli, kadromuz azdır, memleket âsâyışını bugünkü kadro ile yürütmek kabil değildir demeli ve bugünkü kadrolara mümasil kadrolarla yeni bir kadro teklifi belki mümkün olabilir. Ama 350 - 400 - 450 liralık kadrolara bugünkü polislerin vasfında polis alacağız bunları normal âsâyış hizmetlerinde kullanmayacağız. «Başka işte çalışamazsınız, şurada otur» diyeceğiz. Bu paranın karşılığı olan ehliyete, bilgiye ve görgüye sahip kimseler ile de, toplum zabıtamız vardır, işçilerin, üniversitelilerin veya sair toplulukların tabii olan haklarını kullanırken, kanun içinde veya kanun dışına taşmaları halinde memleket nizamına zarar vermiyecek şekilde bu elemanlarla bunları zapturapt altına alacağız diyeceğiz. Bu anlayışa benim bir türlü aklım ermedi. Bilmiyorum, Emniyet Umum Müdürümüz Amerika'ya dahi gitmişti. Zannediyorum bu konuyu orada daha etraflı ve daha güzel işlemiştir, incelemiştir. Nihayet bendeniz bu mevzuun derinliğine vâkıf olduğum için değil, akli yoldan mütalâa ederek bu neticeye varıyorum. Öyle zannediyorum ki, bir gerillâcı yetiştirir gibi, toplum zabıtasını teşkil eden fertlerin yetiştirilmeleri lâzımgelir. Bunların millî seviyelerinin bir üniversite talebesi ile münakaşa

edecek seviyede asgari yetiştirilmeleri gerekir. Ama düşünüyorum? 350 - 400 - 450 liralık kadrolarla toplanacak bir grupun bu ehliyetli olacağına bir türlü imkân ve ihtimal veremiyorum. Kanunda bunların nasıl yetiştirileceği lâzımgeleneği yolunda bir hüküm bulunmadığı için yetiştirilmelerinin de nasıl olacağını da bir türlü anhyamıyorum.

Netice itibariyle Toplum Zabıtası Kanunundan beklenen faydayı bu tasarının getiremeyeceğine, başka hizmetlerde de bulunamayacaklarına göre alınacak personelin âsâyış konusuna da bir faydası olmayacağına sadece 1 500 tane bir polis kadrosunun İstanbul, İzmir, Ankara ve belki de Adana gibi üç - beş tane büyük şehirlerimize üçer beşer tane dağıtılmak suretiyle bütçeye bir yük teşkil edeceğine inanıyorum. Ama bu düşüncelerimden Sayın Komisyon veya Hükümet haksız olduğumu, bu neticenin bu kanunla istihsal edilebileceğini inandırıcı bir surette izah ederlerse aslında toplum zabıtasının kurulmasına fazlasiyle inanan insanlardanım. Gerçekten cemiyetin nizamını değiştirmeye varabilecek hareketleri önlemek yolunda alınacak her tedbirin yanındayım. Bunun uğrunda maddi gerekçeyi de düşünüyorum. 15 milyar liralık bütçenin ne kadarını bu konuya ayırsak yine de az gelecektir. Çünkü neticesini, tarihini tecrübelerimizde gördük, diğer milletlerde gördük, çok vahim sonuçlara kadar gidebilecek hâdiseleri peşinen, incitmeden önleyebilmekle her iki taraf bakımından büyük faydalar vardır. Bu faydalar uğruna maddi gerekçeyi nazarı dikkate almıyorum. Saygılarımla.

BAŞKAN — Tümü üzerinde başka söz istiyen arkadaşınız? Buyurun Sayın Ülker.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) — Muhterem arkadaşlar, gayet kısa olarak fikrimi ifade etmek istiyorum.

Bendeniz, bu tasarı İçişleri Komisyonundan geçerken muhalif kalmış bir arkadaşımıdır.

Şu noktayı arz etmek isterim ki, bu Toplum Zabıtası Kanunu hakikaten ehemmiyetli bir kanundur. Yani tüm olarak aleyhinde bulunmak mümkün olmayabilir. Fakat normal zabıtabadan ayrı, özel bir zabıta kuruyoruz ve bu zabıtabayı başka hizmetlerde - ki zabıtabanın en büyük şikâyetlerinden birisi de başka hizmetlerde kullanılmaktadır - kullanmıyoruz. Türkiye'nin

siyasi tarihinde özel vazife verilmiş zabıta ekiplerinin büyük ehemmiyeti vardır. Bu bakımdan bendeniz şu nokta üzerinde zabıtlara geçmesi bakımından ısrarla duruyorum. Böyle bir zabıta kurmak bugünkü siyasi hayatımız içinde ehemmiyetli ve lüzumludur. Yalnız bu zabıtanın yetiştirilmesi ve bu zabıtaya verilecek önem, terbiye, hukuk anlayışı iyi şekilde verilmediği takdirde böyle bir zabıta memlekette bir tehlike teşkil edebilir. Bendeniz bilhassa bu noktayı belirtmek istiyorum. Bunun yarınki tatbikatçıların bu noktada çok dikkatli ve özel bir itina göstermelerinin lüzumlu olduğuna inanıyorum.

Esas itibarıyla kanun yerindedir, fakat bu itina içinde bunu anlamak ve kullanmak, şartıyla. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Tümü üzerinde başka söz istiyen arkadaşımız? Yok Maddelere geçilmesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İvedilik teklifi vardır, ivedilik teklifini oyunuz sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Birinci maddeyi okutuyorum.

Toplum zabıtası kurulması hakkında Kanun

MADDE 1. — Cumhuriyet ve hürriyet düzenini demokratik usullerle korumak, kanun dışı sokak ve meydan hareketlerini önlemek, toplumun ve kişinin maddi ve mânevi varlıklarının kanunlara aykırı grev ve lokavtlar yüzünden kısmen ya da tamamen tahribe uğramasının önüne geçmek, toplumun kendisi veya kadere üzerinde büyük ölçüde olumsuz etkisi olabilecek her çeşit kanunsuz toplumsal olayların meydana gelmemesini sağlamak ve geldiğinde gerekirse zor kullanarak etkisiz hale getirmek amacı ile Adana, Ankara, İstanbul, İzmir ve Zonguldak illeri ile lüzum görülecek, diğer illerde özel şekilde yetiştirilmiş ve gerekli silâh, malzeme ve araçlarla donatılmış birer Toplum Zabıtası kurulur.

BAŞKAN — Madde hakkında, söz istiyen? Yok. Maddeyi oyunuz sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Toplum Zabıtası, kurulduğu il emniyet teşkilâtı içinde özel bir teşekkül olup yapacağı görev, kullanacağı yetki ve taşıyacağı sorumluluk bakımından aynı zamanda

bu teşkilât için uygulanan mevzuat hükümlerine tabidir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen? Yok. Maddeyi oyunuz sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... 2 nci madde kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Toplum Zabıtası personeli, yetersizlik veya başarısızlık sebebiyle bu kuruluşla olan ilişkisinin kesilmesi halleri dışında, velev geçici bir süre için de olsa, her hangi bir sebep veya suretle Emniyet Teşkilâtının diğer görev, ödev veya hizmetlerinde çalıştırılmaz.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen? Yok. Kabul edenler... Etmeyenler... 3 ncü madde kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülüne dair 3656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin Emniyet Genel Müdürlüğü kısmına, ilişik (1) sayılı cetvelde derecesi, memuriyet unvanı, aded ve maaşları yazılı kadrolar eklenmiştir.

Bu kadrolardan Emniyet Müdürü, Emniyet Âmiri ve Başkomiser unvanını taşıyanlar hakkında 3656 sayılı Kanununun 6 ncü maddesi hükümleri uygulanır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen? Yok. Bir önerge var, okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Toplum Zabıtası kanun tasarısının 4 ncü maddesi son fıkrasının kaldırılarak yerine aşağıdaki fıkranın eklennesini arz ve teklif ederim.

Bütçe ve Plân Komisyonu
Başkanı
İsmet Sezgin

Bunlardan; emniyet müdürü, emniyet âmiri ve başkomiserlik kadrolarına tâyin edilenlere; müktesep hak sayılmamak şartıyla, derecesi ne olursa olsun; muhassas kadro maaşı verilir.

BAŞKAN — Önerge hakkında söz istiyen? Yok. Önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

4 ncü maddeyi kabul buyurduğunuz önerge ile birlikte oyunuz sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Bu kanunun uygulanması için, hizmet ve personelin özelliklerine göre, gerekli hükümler en geç üç ay içerisinde çıkarılacak tüzükte belirtilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Kabul edenler... Etmeyenler... 5 nci madde kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE — Bu kanunun yürürlüğe girdiği malî yıl içinde (2) sayılı cetvelde gösterilen kadrolar kullanılmaz.

BAŞKAN — Geçici madde hakkında söz isteyen? Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Geçici madde kabul edilmiştir.

MADDE 6. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... 6 nci madde kabul edilmiştir.

MADDE 7. — Bu kanunun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... 7 nci madde kabul edilmiştir.

Tümü üzerinde lehte, aleyhte konuşmak isteyen var mı?

SABAHATTİN SAVACI (Gümüşane) — Var, konuşmak istiyorum. («Vaz geç» sesleri) Lehte konuşmak istiyorum.

BAŞKAN — Gayet kısa olsun Sayın Savacı. **SABAHATTİN SAVACI** (Gümüşane) — Lehte konuşmama imkân verirsiniz.

BAŞKAN — Ben de rica ettim, çabuk ifade etmeniz için.

SABAHATTİN SAVACI (Gümüşane) — Muhterem arkadaşlar, bu toplum zabıtası Türkiye'de son zamanlarda şiddetle ihtiyacı duyulan bir hizmete cevap verecektir. Toplum zabıtası bilhassa yeni Anayasamızda toplumlara söz ve toplanma, yürüyüş halinde temel haklar olarak tanınmakta ve bunların icrasında zabıtaya hususi bir görev düşmektedir. Bugün hali hazırda ki polis kuvvetimiz, onu takviye edecek zabıta kuvvetimiz bu işi bu tezahürlerin, bu toplulukların hususiyetlerine uygun surette yerine getirememek durumunda kalmaktadır. Gerek elindeki teçhizatı bakımından, gerek kadrosu bakımından ve gerekse yetişmesi bakımından bu işi lâyikiyle yerine getirememektedir.

Bizden evvel başka Garp memleketlerinde, hürriyetlerin kemaliyle tatbik edildiği yerlerde

bu vazifeyi bu işi zabitanın hususi surette yetiştirilmiş böyle ekiplerine yaptırmakta ve müspet netice almaktadırlar. Türkiye bilhassa son zamanlarda bu yeni Anayasamızla birlikte bu ihtiyacın şiddeti kendisini kabul ettirmiş ve Hükümet bu ihtiyacın baskısı altında bu tasarımı Yüksek Meclise sevk etmiş bulunmaktadır.

Bu tasarıyla, ihtiyacı duyulan, hususi surette yetiştirilmiş ve hususi surette teçhiz edilmiş bir kadro bu hürriyetlerin kullanılmasında, kanun çerçevesinde ve hürriyetlerin kullanılmasına mâni olmamak hudutları içerisinde, aynı zamanda başkalarının da topluluklar halinde haklarına ve hukukuna tecavüz etmeyecek surette nazik bir vazifeyi bu polis ekipleri, bu zabıta ekipleri göreceklerdir. Bu itibarla bu tasarının önemi, Yüksek Heyetinizi teşkil eden muhterem üyelerin dikkatinden kaçmamıştır. Tasarımın getirdiği hizmet bugünkü memleketimizde şiddetle hissedilen ihtiyaca süratle cevap verecektir. Tedbirler ve çareler getirecektir. Biran evvel kanunlaşmasında büyük fayda vardır. Tasarı isabetlidir, lehinde rey kullanmakla müspet bir hizmetin yerine getirilmiş olması inancı ile bendeniz de reyimi müspet olarak kullanacağım. Saygılarımla.

BAŞKAN — Tasarımı oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Tasarı Meclisimizce kabul edilmiştir. Memleketimize ve milletimize hayırlı olsun.

4. — *İl özel idarelerinin ve belediyelerin gelirlerinden pay ayrılmasına dair mevcut kanunlardaki bazı maddelerin değiştirilmesine, bazı maddelerin kaldırılmasına dair kanun tasarısı ve İçişleri ve Plân komisyonları raporları (1/853) (Gündeme) (S. Sayısı : 983) (1)*

Yüksek Başkanlığa

İl özel idarelerinin ve belediyelerin gelirlerinden pay ayrılmasına dair mevcut kanunlardaki bazı maddelerinin değiştirilmesine, bazı maddelerinin kaldırılmasına dair kanun tasarısının lüzum ve önemine binaen Meclis gündemine alınarak her işe takdimen öncelik ve ivedilikle görüşülmesini arz ve teklif ederim.

İçişleri Bakanı
İsmail Hakkı Akdoğan

(1) 983 S. Sayılı basmayazı bu Birleşim tutanağı sonundadır.

BAŞKAN — İşleri Bakanının önergesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarının tümü hakkında söz isteyen arkadaşımız var mı? Yok. Maddelere geçilmesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İvedilik teklifi vardır. İvediliği oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... İvedilik kabul edilmiştir.

Birinci maddeyi okutuyorum.

İl özel idareleri ve belediyelerin gelirlerinden pay ayrılmasına dair mevcut kanunlardaki maddelerin değiştirilmesine, bazı maddelerin kaldırılmasına dair Kanun

Hükmü değiştirilen paylar

MADDE 1. — 13 . 6 . 1965 tarihli ve 4759 sayılı İller Bankası Kanununun 3 ncu maddesinin (A) fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«A) İl özel idareleri ile belediyelerin yıllık gelirleri tahsilâtının % 5 i (Bu gelirlerin hesaplanmasında; her türlü taşınır ve taşınmaz mallar satış bedelleri, geri alınan paralar, Devlet genel ve özel yardımları, İmar ve İskân Bakanlığı emrinde toplanan fondan yapılan bağış ve yardımlar, her türlü avanslar ve borçlanmalar, giderlere katılma karşılıkları, geçen yıllardan devreden nakit mevcutları, yatırımlar için ayrılan paralar artıkları, kanun veya tüzüklerde tahsisî mahiyette kullanılacağı belirtilen paralar ayrı tutulur..)»

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Birinci madde kabul edilmiştir.

Kaldırılan paylar

MADDE 2. — I - 8 . 6 . 1933 tarihli ve 2284 sayılı Halk Bankası ve Halk Sandıkları Kanununun 24 . 3 . 1950 tarihli ve 5652 sayılı Kanunla değişik 2 nci maddesinin (B) fıkrası,

II - 29 . 6 . 1938 tarihli ve 3530 sayılı Beden Terbiyesi Kanununun 19 ncu maddesinin (B) ve (C) fıkraları,

III - 21 . 1 . 1946 tarihli ve 4837 sayılı İş ve İşçi Bulma Kurumu Kuruluş ve Görevleri hakkındaki Kanunun 1 . 3 . 1950 tarihli ve 5562 sayılı Kanunla değişik 13 ncu maddesinin (B) bendi,

IV - 9 . 6 . 1958 tarihli ve 7126 sayılı Sivil Müdafaa Kanununun 21 . 10 . 1960 tarihli ve 107 sayılı Kanunla değişik 37 nci maddesinin (Ç) fıkrası,

V - 5 . 1 . 1961 tarihli ve 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanununun 76 nci maddesinin 1 nci fıkrasının (C) bendi,

Yürürlükten kaldırılmıştır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... İkinci madde kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE — İl özel idareleriyle belediyelerin 2 nci maddede bahsi geçen paylar dolayısıyla birikmiş borçlarının kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar ilgili idareler adına yatırılmamış kısımları.

BAŞKAN — Geçici madde hakkında söz isteyen? Yok. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Geçici madde kabul edilmiştir.

Yürürlük

MADDE 3. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 3 ncu madde kabul edilmiştir.

Yürütme

MADDE 4. — Bu kanunun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 4 ncu madde kabul edilmiştir.

Tümü üzerinde lehte, aleyhte konuşmak isteyen arkadaş var mı? Yok.

Tasarıyı oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Tasarı Meclisimizce kabul edilmiştir. Memleket ve millete hayırlı ve uğurlu olsun.

Buyurun İşleri Bakanı Sayın Akdoğan.

İÇİŞLERİ BAKANI İ. HAKKI AKDOĞAN (Yozgat) — Muhterem arkadaşlar, Bakanlığımızca hazırlanıp yüksek huzurlarınıza getirilen İşleri Bakanlığımıza ait çok önemli iki kanun tasarısının Yüksek Meclisçe kabul edilmiş olması karşısında, Bakanlığımız mensupları ve şahsım adına minnetlerimizi Yüksek Huzurlarınızda arz eder hepinizi saygıyla selâmlarım.

BAŞKAN — Bir tasarı daha vardır gündemimizde. Yüksek malûmunuzdur.

5. — *Belediyelerin ve belediyelere bağlı müessese ve işletmelerin bir kısım borçlarının Hazinece terkin ve tahkikini hakkında kanun tasarısı ve Maliye ve İçişleri ve Plân komisyonları raporları (1/490) (S. Sayısı : 935) (1)*

BAŞKAN — Tümü hakkında söz istiyen? Buyurun Sayın Dizman.

ALİ DİZMAN (Tokat) — Tasarı belediyelerin malî güçlerini artırmak için bir kısım borçlarını terkin bir diğer kısmını da tahkim etmek istemektedir.

Terkin edilecek borçlar Devlete ve katma bütçeli idarelere aidolan borçlardır. Bunlara mükellef sıfatıyla borçlu buldukları vergiler, resimler, harelar ve cezalar, kanuni paylar v. s. dâhildir.

Eğer Devlet alacaklarından vazgeçecek kudrette ise veya sosyal bir fayda umuyorsa bu takdirde meselâ fertlerdeki vergi alacağından değilse bile ceza alacaklarından vazgeçsin; onlar da en az belediyeler kadar müşkülât içerisinde dirlir. Değilsen borcunu ödemiş beldeleri takdir yoluna gitmemelidir.

Devlete bu kabül borcu olan belediyeler muameleleri geniş büyük belediyelerdir. Bunlara kolaylık tanımırken, nüfusu 50 000 den az beldelelere su, elektrik, kanalizasyon, mezbaaha tesisleri proje ve yapımı veya harita ve plân hazırlanması gibi en iptidai belde ihtiyaçlarını temin maksadıyla ödünç verilen belediyeler fonuna olan borçlar terkin ve tahkim dışında tutulmaktadır. İşte esas yardıma muhtaç, malî güce muhtaç belediyeler bunlardır. Kanun ise bunları değil, haddizatında zengin belediyeleri himaye etmektedir.

Tahkim edilecek borçlar tahminen 750 milyon lira tutarındaki kamu iktisadi teşebbüslerine olan borçlardır.

Bu teşebbüsler zaten borçları tahkim edilmek suretiyle ayakta durabilmekte hepsi de finansman sıkıntısı içindedirler.

Belde hizmetleri zaruri hizmetler fakat verimli yatırım dışındaki hizmetlerdir. Belediyelerin artacak malî güçleri hizmet imkânını artırır.

(1) 935 S. Sayılı basmayazı tutanağın sonundadır.

eaktır. Fakat ödiyecekleri harçlar umulur ki, iktisadi teşebbüslerde daha verimli olacaktır. Hedef gücün verimli olanlara yöneltmesi olmalıdır.

Bu tasarı bütün belediyelere aynı imkânı tanıyan, belediye imkânlarını artırmada temel tedbir hüviyetini taşıyan bir hüküm getirmeyeceği gibi Kamu İktisadi Teşebbüsleri için de zararlı olduğundan kabule şayan görülmemektedir.

Suyu, elektriği, yolu, itfaiyesi olmadığı gibi memur maaşlarını dahi vermekte müşkülât çeken belediyelere biraz ferahlık verecek, vatan-daşa hizmet imkânı getirecek gibi güzel sözlere müsait bir tasarı ise de aslında topyekûn kalkınma anahedefine aykırı ve özellikle zengin belediyeleri istifade ettirecek asıl zayıf güçlü belediyelerin istifadesine yararıyacak bir tasarı olmaktan kurtulmıyacaktır. Saygılarımla.

BAŞKAN — Devlet Memurları Kanun Tasarısının oylamasına 242 arkadaşımız katılmış, 229 kabul, 5 ret, 8 çekinse oy çıkmıştır. Böylece tasarı Meclisimizce kabul edilmiştir. Bu kanunun Memleketimize, Milletimize, alâkalı memurlarımıza hayırlı, uğurlu olması temennisinde bulunuyoruz.

Tümü hakkında başka söz istiyen? Yok. Maddelere geçilmesini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İvedilik teklifi vardır. İvedilik teklifini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Birinci maddeyi okutuyorum.

Belediyelerin ve belediyelere bağlı müessese ve işletmelerin bir kısım borçlarının Hazinece terkin ve tahkimi hakkında Kanun

MADDE 1. — Belediyelerin ve belediyelere bağlı müessese ve işletmelerin bu Kanunun yayımı gününde Devlete ve katma bütçeli idarelere olan borçları terkin ve aynı tarihte bu Kanuna bağlı cetvelde gösterilen kamu iktisadi teşebbüslerine olan borçları tahkim olunur.

Belediyeler ve belediyelere bağlı müessese ve işletmelerin mükellef sıfatıyla borçlu buldukları vergiler, resimler, harelar ve cezalar ile kanuni paylar, faizler ve gecikme faizleri, komisyonlar ve banka ve sigorta işlemlerinden alınan gider vergileri bu Kanunda sözü geçen borç de-yimine dâhildir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı? Yok. Kabul edenler... Etmeyenler... 1 ne madde kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Aşağıda gösterilen borçlar, bu kanunla yapılacak terkin veya tahkimin dışındadır.

A) 7269 sayılı Kanunla kurulan Tabii Afetler Fonuna olan borçlar,

B) İller Bankası nezdindeki «Belediyeler Fonu» na olan borçlar,

C) Belediyelerin kendi kurdukları müesseseler ve işletmelere olan borçları ile bu müesseler ve işletmelerin, bağlı oldukları belediyelere olan borçları.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı? Yok. Kabul edenler... Etmeyenler... 2 ne madde kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Belediyeler ve belediyelere bağlı müesseler ve işletmeler yukardaki maddelerde belirtilen borçlarını (her türlü yargı yerlerinde ihtilâflı olanlar dâhil) gösterir cetvelleri bu kanunun yürürlüğe girişinden itibaren bir ay içinde dörder nüsha halinde hazırlar ve üç nüshasını il veya ilçenin en büyük mülkiye memuruna verirler. Bu cetvellerde bu kanunun yayımı günü itibarıyla borcun miktarı, doğuş sebebi ve alacaklısı açıkça gösterilir ve bunlara ait her türlü belgeler veya tasdikli örnekleri eklenir.

Bu maddede belirtilen bir aylık süre içinde gerekli cetveller ve bilgiler verilmediği takdirde, bu mükellefiyeti yerine getirmiyen belediyeler ve bağlı müesseler ve işletmelerin borçları terkin veya tahkim sırasında nazara alınmaz.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?.. Yok. Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... 3 ne madde kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Bu kanunun 3. ne maddesi gereğince verilecek borç cetvellerinin iki nüshası en büyük mülkiye âmirleri tarafından Maliye Bakanlığına gönderilir. Borçlar ve belgeler, işleri ve Maliye bakanlıkları ile bu kanuna bağlı cetvelde yazılı kuruluşlar bakımından bu kuruluşların doğrudan doğruya veya vasıtalı olarak bağlı oldukları bakanlığın temsilcilerinden kurulacak bir komisyonca incelenir. Bu incelemeler, kanunun yürürlüğe girişinden itibaren en geç beş ay içinde bitirilir. Komisyonun kararları her belediye veya müessese ve işletmesi-

ne terkin veya tahkim olunan borçları derhal tebliğ edilir.

Her türlü yargı ve icra mercilerindeki ihtilâflı borçlar kesinleştikçe belediyeler ve alacaklı kuruluşlar tarafından en kısa zamanda Maliye Bakanlığına bildirilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?.. Yok. Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... 4 ne madde kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Yukardaki maddelere göre belirtilecek ve kesinleştikçe Maliye Bakanlığına bildirilecek borçlar hakkında aşağıdaki işlemler yapılır :

A) Devlete ve katma bütçeli idarelere olan borçlar (Vakıflar Genel Müdürlüğü hariç) terkin edilir.

B) Bağlı cetvelde yazılı kuruluşlara ve Vakıflar Genel Müdürlüğüne olan borçlar Hazinece tahkim edilerek yirmi yılda ve yirmi eşit taksitte yüzde beş faiziyle birlikte ödenir.

C) İller Bankasına olan borçlar, belediyelerin her yıl ödemeleri gereken anaborç ve faiz miktarları ve vâde tarihleri göz önüne alınarak bu banka ve Maliye Bakanlığınca tesbit edilecek esaslar dâhilinde tahkim edilir. Bu tahkimden dolayı İller Bankasına ayrıca faiz ödenmez.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?.. Yok. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 5 ne madde kabul edilmiştir.

MADDE 6. — Belediyelerle belediyelere bağlı müesseler ve işletmeler bu kanun gereğince tahkim edilecek borçları tutarı ile bunlar için Hazinece ödenecek faizler toplamınca Hazineye borçlanırlar. Bu borçlar, kanunun yürürlüğe girmesi gününden beş yıl sonra başlamak üzere yirmi yıl içinde yirmi eşit taksitte ve faizsiz olarak Hazineye ödenir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?.. Yok. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 6 ne madde kabul edilmiştir.

MADDE 7. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?.. Yok. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 7 ne madde kabul edilmiştir.

MADDE 8. — Bu kanunun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?.. Yok. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... 8 nci madde kabul edilmiştir.

Tasarının tümü hakkında leh ve aleyhte konuşmak isteyen? Sayın Özal, buyurun.

RÜŞTÜ ÖZAL (Konya) — Çok muhterem arkadaşlarım, belediyeler ve daha genel deyimiyle mahallî idarelerin bilhassa gelirler bakımından içinde bulunduğu perişan hal cümleinin malûmu bulunmaktadır. Bu bakımdan alınması gerekli her tedbire Meclisçe yardımcı olmayı da tabîi buluyorum. Yalnız parça parça getirilen teklifler birçok ahvalde maksadı lâıyık ve hile temin edemediği de muhakkaktır. Görüşmekte olduğumuz belediye borçlarının konsolidasyonuna ait tasarı da maalesef bir kısım coğrafi bakımdan imtiyaz sahibi olan belediyelerin, bir dereceye kadar müşküllerini halletmekle beraber, bu imtiyaza sahibolmayan belediyeleri de kendi hallerine terk etmenin bir örneğini vermiş bulunmaktadır.

Bir belediye tasarruf ediyoruz ki, coğrafi durumu itibariyle faraza medeni ihtiyacı olan elektrikliğini borçlamak suretiyle de olsa yapabilmıştır. Ve hattâ bir belediye tasarruf ediyor ki, hiç de borçlanma külfetine katlanmadan yapılmış olan enterkonnekte bir şebekeden, bir büyük santral-dan faydalanmaktadır. Bu medeni varlığa kavuşmuş olmanın yanında belediyeler ayrıca bunun menfaatini de sağlamakta ve diğer işlerini de yapabilmektedirler. Halbuki bu imkânlardan uzak kalan, elektrikliğini yapamayan veya yapılmış olan bir elektrik tesisinden, şebekesinden faydalanamayan belediyeler için ise aldığımız her hangi bir tedbir ortada bulunmamaktadır. Bugün çıkarılmakta olan ve hakikaten birçok belediyelerimizin yükünü hafifletmeye medar olacak olan bu tasarımı gönül isterdi ki, senelerden beri elde bulunan meselâ bir TEK Kanunu içinde, Türkiye Elektrik Kurumu Kanunu içinde mütalâa edilebilmiş olsun. Bu yapılamamış sadece borçla-

nılmış olan ve fakat bir imkâna sahip bulunan belediyelerin borçlarını hafifletmek ve uzun vâdeye bağlamakla yetinmiştir. Ama bu imkândan hiçbir şekilde mahrum olmıyan belediyeleri aynı hizaya getirebilmeleri için bu görüştüğümüz kanun ve tasarı da dâhil olmak üzere her hangi bir tedbir üzerinde durulmamaktadır. Bu bakımdan hayırlı olmasını dilediğimiz tasarının bu imkâna sahibolmayan belediyeler için de yeni tedbirler ile, aynı safhaya, aynı hizaya getirilebilmesi hususunda Hükümet gayretlerini rica ediyorum. Bu boşluğa bilhassa temas etmeyi vazife sayıyorum. Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Tasarıyı açık oylarınıza sunuyorum, yuvarlaklar masalar arasında dolaştırılacaktır.

Açık oylamaya katılmıyan arkadaşımız var mı? Yok. Oylama işlemi bitmiştir.

Belediye ve belediyelere bağlı müesseselerin bir kısım borçlarının Hazineye terkin ve tahkimi hakkındaki kanun tasarısının oylamasına 42 arkadaşımız katılmış, 37 kabul, 2 ret, 3 çekinse oy çıkmıştır. Aranılan nısap temin edilemediği için gelecek birleşim tekrar edilecektir.

Muhterem arkadaşlar; açık oylama neticesinde ekseriyetimizin olmadığı tezahür etmiştir.

Bir hususu rica edeceğim. Biliyorsunuz gece saat 21,00 de toplantımız olur ve aralık vermiş olmak noktasından yeniden yoklama yapmazdık. Bu vaziyet karşısında açık oylamada ekseriyetimiz olmadığı için tekrar yoklama yapmak zarureti hâsıl olacaktır. Halbuki 21 de de ekseriyeti tutturacağımızı zannetmiyorum. Onun için saat 21 de toplanmayı yarın saat 10 da toplanmayı oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

24 Haziran 1965 Perşembe günü saat 10 da toplanılmak üzere Birleşimi kapatıyorum.

Kapanma saati : 17,43

(Tasarı kanunlaşmıştır.)

Üye sayısı : 450
Oy verenler : 242
Kabul edenler : 229
Reddedenler : 5
Çekinseler : 8
Oya katılmıyanlar : 194
Açık üyelikler : 14

[Kabul edenler]

ADANA
Yusuf Aktimur
Ahmet Karamüftüoğlu
Melih Kemal Küçük-
tepepınar
Cavit Oral
Kemal Sarıbrahimoğlu
Ahmet Savrun
İbrahim Tekin
Ahmet Topaloğlu
ADİYAMAN
Arif Atalay
Ali Turanlı
AFYON KARAHİSAR
Halûk Nur Bâki
Hasan Dinçer
Şevki Güler
Mehmet Turgut
AĞRI
Nevzat Güngör
Rıza Polat
AMASYA
Mustafa Kemal Karan
İsmail Sarıgöz
Nevzat Şener
ANKARA
Burhan Apaydın
Rayif Aybar
Nihat Berkkan
Muhlis Ete
İsmail Gence
İhsan Köknel
Emin Paksüt
İlyas Seçkin
Ahmet Üstün
Abdülhak Kemal Yörük

ANTALYA
Etem Ağva
Hasan Fehmi Boztepe
Rafet Eker
Nazmi Kerimoğlu
Nihat Su
ARTVIN
Sabit Osman Avcı
Saffet Eminağaoğlu
AYDIN
Orhan Apaydın
Hilmi Aydınçer
Melâhat Gedik
Mustafa Şükrü Koç
Reşat Özarda
İsmet Sezgin
BALIKESİR
Cihat Bilgehan
Kaya Bulut
Fennî İslimyeli
Cevat Kanpulat
Ahmet İhsan Kırımlı
Süreyya Koç
Mehmet Tiritioğlu
Cihat Turgut
BİLECİK
Orhan Tuğrul
BITLİS
Müştak Okumuş
BOLU
Zeki Baltacıoğlu
Kemal Demir
BURDUR
Fethi Çelikbaş
Nadir Yavuzkan

BURSA
İlîkmet Akalın
Edip Rüştü Akyürek
Sadrettin Çanga
İbrahim Öktem
Cevdet Perin
Mustafa Tayyar
Ahmet Türkel
Baha Cemal Zağra
ÇANAKKALE
Ahmet Nihat Akay
ÇANKIRI
Kâzım Arar
Şaban Keskin
Nurettin Ok
ÇORUM
Hilmi İncesulu
Neemi Ökten
İhsan Tombuş
DENİZLİ
Mehmet Çobanoğlu
İsmail Ertan
İbrahim Kocatürk
Remzi Şenel
Âtîf Şohoğlu
DIYARBAKIR
Hilmi Güldoğan
Vefik Pirinçcioğlu
Alp Doğan Şen
EDİRNE
Süleyman Bilgen
İhami Ertem
Nazmi Özoğul
ELÂZİĞ
Naci Güray
Ömer Faruk Sanaç

ERZİNCAN
Hüsamettin Atabeyli
Sadık Perinçek
ERZURUM
Cevat Dursunoğlu
Gıyasettin Karaca
Şerafettin Konuray
Adnan Şenyurt
ESKİŞEHİR
Şevket Asbuzoğlu
Ertuğrul Gazi Sakarya
Aziz Zeytinoğlu
GAZİANTEP
Osman Orhan Bilen
Ali İhsan Gögüş
Hüseyyin İncioğlu
Kudret Mavitan
Mithat San
GİRESUN
Mustafa Kemal Çilesiz
Nizamettin Erkmen
Ali Köymen
Naim Tirali
GÜMÜŞANE
Sabahattin Savaç
HATAY
Bahri Bahadır
Ahmet Sırrı Hocaoğlu
İÇEL
Mazhar Arıkan
Mehmet Ali Arslan
Sadık Kutlay
İSTANBUL
İbrahim Abak
Ziya Altınoğlu

Suphi Baykam
Nurettin Bulak
Ratip Tahir Burak
Orhan Eyüboğlu
Muhiddin Güven
Ali Coşku Kırca
Hilmi Oben
Şahabettin Orhon
Vahyi Özarar
İlhami Sancar
Selim Sarper
Zeki Zeren

İZMİR

Osman Sabri Adal
Şeref Bakşık
Arif Ertunga
İhsan Gürsan
Saim Kayran
Necip Mirkelâmoğlu
Kadri Özek
Mustafa Uyar
Lebit Yurdoğlu

KARS

Necmettin Akan
Lâtif Aküzüm
Hasan Erdoğan
Kemal Güven
Kemal Kaya
Kemal Okyay
Bahtiyar Vural
Rıza Yalçın

KASTAMONU

Fethi Doğançay
İhsan Şeref Dura

KIRKLARELİ

Mehmet Alâeddin Eriş
Fikret Filiz

KOCAELİ
Şahabettin Bilgisu
Hâldan Kısayol

KONYA

Kemal Ataman
İrfan Baran
Mekki Keskin
Rüştü Özal
Fakih Özlen
Faruk Sükan
Vefa Tanır
Cahit Yılmaz
Sait Sına Yücesoy

KÜTAHYA

Ahmet Bozbay
Rauf Kıray
Sezai Sarpaşar

MALATYA

H. Avni Akşit
Nurettin Akyurt
Mehmet Delikaya
İsmet İnönü
Halit Ziya Özkan

MANİSA

Süleyman Çağlar
Yakup Kadri Karasmanoğlu
Nusret Köklü
Yakup Yakut
Nahit Yenişehirlioğlu

MARAŞ

Kemal Bağcıoğlu
Kemalî Bayazıt
Enver Kaplan
Adnan-Karaküçük

MARDİN

Esat Kemal Aybar

Şevki Aysan
Vahap Dizdaroğlu
Seyfi Güneştan

MUĞLA

Adnan Akarca
Cevdet Oskay
Turan Şahin

MUŞ

Sami Öztürk

NEVŞEHİR

Halit Fikret Aka

NİĞDE

Asım Eren
Haydar Özalp
Oğuzdemir Tüzün

ORDU

Yusuf İzzettin Ağaoğlu

Refet Aksoy

Orhan Naim Hazinedar

Arif Hikmet Onat

RİZE

Erol Yılmaz Akçal
Arif Hikmet Güner
Cevat Yalçın

SAKARYA

Burhan Akdağ
Ekrem Alican
Muslihittin Gürer
Hami Tezkan
Yusuf Ulusoy

SAMSUN

Mehmet Başaran
Nurettin Ceritoğlu
Bahri Cömert
Kâmrân Evliyaoğlu
Fevzi Geveci
Hâmit Kiper
Hüseyin Özalp

Osman Şahinoğlu

SIIRT

Cevdet Aydın
Süreyya Öner
Hayrettin Özgen
Adil Yaşa

SİVAS

Adil Altay
Rahmi Günay
Reşat Turhan
Tahsin Türkay

TEKİRDAĞ

Turhan Kut
Hayri Mumcuoğlu

TOKAT

Reşit Önder

TRABZON

Ekrem Dikmen
Ahmet Şener
Kâmurân Ural

URFA

Kemal Radıllı

UŞAK

Ali Rıza Akbıyıkoglu
İbrahim Bulanalp

VAN

İhsan Bedirhanoglu
İsmail Hakkı Akdoğan
Turgut Nizamoglu

Veli Uyar

ZONGULDAK

Ahmet Fuat Ak
Feyzi Fırat
Ramiz Karakaşoğlu
Mehmet Ali Pestileci
Yusuf Ziya Yücebilgin

[Reddedenler]

ANTALYA

İhsan Ataöv

BURSA

İsmail Yılmaz

KASTAMONU

Sabri Keskin
Osman Zeki Oktay

TOKAT

H. Ali Dizman

[Çekinserler]

ANTALYA

Ömer Eken

ÇANKIRI

Rahmi Inceler

ÇORUM

Faruk Küreli

GİRESUN

İbrahim Etem Kılıçoğlu

İSTANBUL

Fahsin Demiray

KONYA

Ahmet Gürkan

KÜTAHYA

Ali Erbek

NEVŞEHİR

Ramazan Demirsoy

[Oya katılmıyanlar]

ADANA

Hasan Aksay
Ali Bozdoğanoglu
Mehmet Geçioğlu
Kasım Gülek

ADİYAMAN

Mahmut Deniz
Mehmet Özbay

AFYON KARAHISAR

Veli Başaran
Asım Yılmaz
Şükrü Yüzbaşioğlu

AĞRI

Kerem Özcan

AMASYA

Reşat Arpacıoğlu

ANFARA

İsmail Rüştü Aksal
Hüseyin Ataman
Osman Bölükbaşı
Fuat Börekçi
Bülent Ecevit (İ.)
Mustafa Kemal Erko-
van

İbrahim Sıtkı Hatip-
oğlu

İbrahim İmirzalıoğlu
Mehdi Mihçioğlu
Zühtü Pehlivanlı
(İ. Ü.)

Ferhat Nuri Yıldırım

ARTVIN

Nihat Ata

AYDIN

Nedim Müren

BALIKESİR

Ahmet Aydın Bolak
Mithat Şükrü Çavdar-
oğlu

Gökhan Evliyaoğlu

BİLECİK

Şadi Binay

BİNGÖL

M. Sıddık Aydar (İ.)
Halit Rıza İnal

BİTLİS

Nafiz Giray

BOLU

Ahmet Çakmak
Turgut Çulha
Kâmil İnal
Fuat Ümit

BURDUR

Mehmet Özbey

BURSA

Ekrem Paksoy
Ziya Uğur

ÇANAKKALE

Burhan Arat
Şefik İnan
Refet Sezgin

ÇORUM

Nuri Ahıskaloğlu
Muzaffer Dünder
Abdurrahman Güler

DENİZLİ

Sinan Bosna
Hüddai Oral

DIYARBAKIR

Adnan Aral
Şehmuz Arslan
Yusuf Azizoğlu (İ.)
Recai Iskenderoğlu (B.)

EDİRNE

Talât Asal
Fahir Giritlioğlu

ELAZIĞ

Nurettin Ardıçoğlu
Hürrem Müftügil (İ.)
Kemal Satır

ERZİNCAN

Zeynel Gündoğdu
Naci Yıldırım

ERZURUM

Ertuğrul Akça
Turhan Bilgin
Nihat Diler
Tahsin Telli

ESKİŞEHİR

İbrahim Cemalcılar
Seyfi Öztürk (B.)
Celâlettin Uzer

GAZİANTEP

Muzaffer Canbolat
Süleyman Ünlü

GİRESUN

Ali Cüceoğlu

GÜMÜŞANE

Halis Bayramoğlu (İ.)
Necmeddin Küçüker
Nureddin Özdemir

HAKKARİ

Ahmet Zeydan

HATAY

Ali Muhsin Bereketoğ
Abdullah Cilli
Şekip İnal (B.)
Saki Zorlu

İÇEL

Burhan Bozdoğan
Yahya Dermancı
Celâl Kılıç
İhsan Önal

İSPARTA

Ali İhsan Balım
Lokman Başaran
Sadettin Bilgiç

İSTANBUL

Cihad Baban
Ferruh Bozbeyli
(Bşk. V.)
Ömer Zekâi Dorman
(B.)
Saadet Evren
Fahrettin Kerim Gökaç
Ahmet Oğuz
Oğuz Oran
Naci Öktem
İsmail Hakkı Tekinel
Hüsnemettin Tiyaşan
Reşit Ülker
Sabri Vardarlı
Abdurrahman Yazgan
Mâlik Yolag (İ.)

İZMİR

Şükrü Akkan
Mehmet Ali Aylaş
Muzaffer Döşemeci
Ali Naili Erdem (B.)
Ziya Hanhan
Nihad Kürşad
Şinasi Osma

KARS

Sırrı Öktem

KASTAMONU

Avni Doğan
Ali Özdikmenli
İsmail Hakkı Yılanlı-
oğlu

KAYSERİ

Abdülhalim Aras
Turhan Feyzioğlu
Mehmet Göker
Hüsnemettin Gümüşpala
Vedat Ali Özkan
Mehmet Sağlam
Bahri Yazır
Mehmet Yüceler

KIRKLARELİ

Abdurrahman Altuğ
Hasan Tahsin Uzun
(İ.)

KIRŞEHİR

Ahmet Bilgin
Memduh Erdemir
Halil Özmen

KOCAELİ

Nihat Erin
Süreyya Sofuoğlu

KONYA

Selçuk Aytan
İhsan Kabadayı
Kadircan Kafılı
Ömer Kart
Abdüssamet Kuzucu
Fakih Özfakih

KÜTAHYA

Mehmet Kesen
Sadrettin Tosbi

MALATYA

Ahmet Fırat

MANISA
Neriman Aġaoġlu
Muammer Erten
Ŗevket RaŖit Hatiboġlu
Hurrem Kubat
Hilmi Okçu

MARAF
Hasan Fehmi Evliya
(İ.)
Ali Hüdaiyoġlu

MARDİN
Mehmet Ali Arıkan
Talât Oġuz

MUĞLA
Hilmi Baydur
İhan Tekinalp

MUŖ
Sait Mutlu
NEVŖEHİR
Ali Baran Numanoġlu

NİĞDE
Mehmet Altınsoy (B.)

Ruhi Soyer
ORDU
Ata Bodur
Ferda Güley
Ŗadi Pehlivanoġlu
Ata Topaloġlu

RİZE
Fuad Sirmen (BaŖkan)
SAKARYA
Nuri Bayar

SAMSUN
Ali Fuat AliŖan
Fevzi Ceylân (İ.)
İlyas Kılıç (İ.)

SINOP
Mahmut Alicanoġlu
(İ.)
Mustafa Kaptan
Cemil Karahan
HaŖim Tari

SİVAS
Rahmi Çeltekli
İbrahim Göker

Sebati Hastaoġlu
Ahmet Kangal (İ.)
Cevad Odyakmaz
Güner Sarısözen
Mahmut Vural

TEKİRDAĞ
Fethi Mahramlı
Orhan Öztrak

TOKAT
Sabahattin Baybura
(İ.)
Mehmet Kazova (İ.)
Zeyyat Kocamemi
Bekir Ŗeyhoġlu (İ.)
Ali Rıza Ulusoy (İ.)

TRABZON
Ali Ŗakir Aġanoġlu
(İ.)
Selâhattin Güven
Nazmi Ökten
Ali Rıza Uzuner
Zeki Yaġmurdereli

TUNCELİ
Vahap KıŖoġlu
Fethi Ülkü

URFA
Osman Aġan
Atalay Akan
Kadri Eroġan
Bekir Sami Karahanlı
Sabri Kılıç
Celâl Öncel

UŖAK
Ahmet Tahtakılıç

VAN
Muslih GörentaŖ (İ. Ü.)
Ŗükrü Köserreisöġlu

YOZGAT
İsmet Kapısız
Mustafa Kepir
Celâl Sungur (İ.)

ZONGULDAK
Kenan Esengin
Sadık Tekin Müftüoġlu

[Açık üyelikler]

Aydın	1	Kocaeli	1
Çanakkale	1	Manisa	1
Erzurum	1	MuŖ	1
Hatay	1	Trabzon	1
İsparta	1	Zonguldak	2
İstanbul	1		
İzmir	2	Yekûn	14

Belediyelerin ve belediyelere bağlı müessese ve işletmelerin bir kısım borçlarının Hazinece terkin ve tahkimi hakkındaki kanun tasarisına verilen oyların sonucu

(Yeter sayı yoktur.)

Üye sayısı : 450
Oy verenler : 42
Kabul edenler : 37
Reddedenler : 2
Çekinserler : 3
Oya katılmıyanlar : 394
Açık üyelikler : 14

[Kabul edenler]

ADANA Yuzuf Aktimur Melih Kemal Küçükte- pepınar	BALIKESİR Ahmet Aydın Bolak	İZMİR Osman Sabri Adal İhsan Gürsan	NİĞDE Oğuzdemir Tüzün
ANKARA Raif Aybar Abdullah Kemâl Yörük	ERZURUM Cevat Dursunoğlu Şerafettin Konuray	KARS Lâtif Aküzüm Kemal Güven	RİZE Arif Hikmet Güner
ANTALYA İhsan Ataöv	ESKİŞEHİR Aziz Zeytinoğlu	KASTAMONU İhsan Şeref Dura	SAKARYA Ekrem Alican Yusuf Ulusoy
ARTVİN Sabit Osman Avcı	GÜMÜŞANE Sabahattin Savaçı	KONYA Kemal Ataman Rüştü Özal	SAMSUN Hâmit Kiper
AYDIN Hilmi Aydınçer Melâhat Gedik Reşat Özarda İsmet Sezgin	HATAY Sâki Zorlu	MANİSA Süleyman Çağlar	URFA Osman Ağan
	İSTANBUL İbrahim Abak İsmail Hakkı Tekinel Reşit Ülker	MUĞLA Adnan Akarca	UŞAK Ali Rıza Akbıyıkoğlu
			VAN İhsan Bedirhanoğlu
			ZONGULDAK Mehmet Ali Pestilci

[Reddedenler]

İSTANBUL Tahsin Demiray	TOKAT H. Ali Dizman
-----------------------------------	-------------------------------

[Çekinserler]

ARTVİN Saffet Eminağaoğlu	İÇEL İhsan Önal	TUNCELİ Fethi Ülkü
-------------------------------------	---------------------------	------------------------------

[Oya katılmıyanlar]

ADANA Hasan Aksay Ali Bozdoğanoğlu Mehmet Geçioğlu Kasım Gülek Ahmet Karamüftüoğlu Cavit Oral Kemal Sarıibrahimoğlu Ahmet Savrun	İbrahim Tekin Ahmet Topaloğlu (B.) ADİYAMAN Arif Atalay Mahmut Deniz Mehmet Özbay Ali Turanlı AFYON KARAHİSAR Halûk Nur Bâk	Veli Paşaran İhsan Dinçer (B.) Şevki Güler Mehmet Turgut (B.) Asım Yılmaz Şükrü Yüzbaşıoğlu AĞRI Nevzat Güngör Kerem Özcan	Rıza Polat AMASYA Reşat Arpacıoğlu Mustafa Kemal Karan İsmail Sarıgöz Nevzat Şener ANKARA İsmail Rüştü Aksoy Burhan Apaydın
---	---	---	---

Hüseyin Ataman (B.)
 Nihat Berçkan
 Osman Bölükbaşı
 Fuat Böreççi
 Bülent Ecevit (I.)
 Mustafa Kemal Erko-
 van
 Muhlis Ete
 İsmail Gence
 İbrahim Sıtkı Hatip-
 oğlu
 İbrahim İmirzalıoğlu
 İhsan Köknel
 Mehdi Mihçioğlu
 Emin Paksüt
 Zühtü Pehlivanlı (İ. Ü.)
 İlyas Seçkin
 Ahmet Üstün
 Ferhat Nuri Yıldırım
ANTALYA
 Etem Ağva
 Hasan Fehmi Boztepe
 Ömer Eken
 Rafet Eker
 Nazmi Kerimoğlu
 Nihat Su
ARTVİN
 Nihat Ata
AYDIN
 Orhan Apaydın
 Mustafa Şükrü Koç
 Nedim Müren
BALIKESİR
 Cihat Bilgehan (B.)
 Kaya Bulut
 Mithat Şükrü Çavdar-
 oğlu
 Gökhan Evliyaoğlu
 Fennî İslimyeli
 Cevat Kanpulat
 Ahmet İhsan Kırımlı
 Süreyya Koç
 Mehmet Tiritoğlu
 Cihat Turgut
BİLECİK
 Şadi Binay
 Orhan Tuğrul
BİNGÖL
 M. Sıddık Aydar (I.)
 Halit Rıza Ünal

BITLİS
 Nafiz Giray
 Müştak Okumuş
BOLU
 Zeki Baltacıoğlu
 Ahmet Çakmak
 Turgut Çulha
 Kemal Demir
 Kâmil İnal
 Fuat Ümit
BURDUR
 Fethi Çelikbaş
 Mehmet Özbey
 Nadir Yavuzkan
BURSA
 Hikmet Akalın
 Edip Rüştü Akyürek
 Sadrettin Çanga
 İbrahim Öktem
 Ekrem Paksoy
 Cevdet Perin
 Mustafa Tayyar
 Ahmet Türkel
 Ziya Uğur
 İsmail Yılmaz
 Baha Cemal Zağra
ÇANAKKALE
 Ahmet Nihat Akay
 Burhan Arat
 Şefik İnan
 Refet Sezgin
ÇANKIRI
 Kâzım Arar
 Rahmi İnceler
 Şaban Keskin
 Nurettin Ok (Bşk. V.)
ÇORUM
 Nuri Ahıskalıoğlu
 Muzaffer DüNDAR
 Abdurrahman Güler
 Hilmi İncesulu
 Faruk Küreli
 Necmi Ökten
 İhsan Tombuş
DENİZLİ
 Sinan Bosna
 Mehmet Çobanoğlu
 İsmail Ertan
 İbrahim Kocaturk
 Hüdaî Oral

Remzi Şenel
 Âtîf ŞoHoğlu
DIYARBAKIR
 Adnan Aral
 Şehmus Arslan
 Yusuf Azizoglu (I.)
 Hilmi Güldoğan
 Recai Iskenderoğlu (B.)
 Vefik Pirinçioğlu
 Alp Doğan Şen
EDİRNE
 Talât Asal
 Süleyman Bilgen (İ. Ü.)
 İlhami Ertem
 Fahir Giritlioğlu
 Nazmi Özoğul
ELAZIĞ
 Nurettin Ardıoğlu
 Naci Güray
 Hürrem Müftügil (İ.)
 Ömer Faruk Sanaç
 Kemal Satır
ERZİNCAN
 Husamettin Atabeyli
 Zeynel Gündoğdu
 Sadık Perinçek
 Naci Yıldırım
ERZURUM
 Ertuğrul Akça
 Turhan Bilgin
 Nihat Diler
 Ghyasettin Karaca
 Adnan Şenyurt
 Tahsin Telli
ESKİŞEHİR
 Şevket Asbuzoğlu
 İbrahim Cemaleılar
 Ertuğrul Gazi Sakarya
 Seyfi Öztürk (B.)
 Celâlettin Uzer
GAZİANTEP
 Osman Orhan Bilen
 Muzaffer Canbolat
 Ali İhsan Göğüş
 Hüseyin İncioğlu
 Kudret Mavitan
 Mithat San (B.)
 Süleyman Ünlü

GİRESUN
 Ali Cüceoğlu
 Mustafa Kemal Çilesiz
 Nizamettin Erkmén
 İbrahim Etem Kılıç-
 oğlu
 Ali Köymen
 Naim Tirali
GÜMÜŞANE
 Halis Bayramoğlu (I.)
 Necmeddin Küçüker
 Nureddin Özdemir
HAKKÂRİ
 Ahmet Zeydan
HATAY
 Bahri Bahadır
 Ali Muhsin Bereketoğlu
 Abdullah Cilli
 Ahmet Sırrı Hocaoglu
 Şekip İnal (B.)
İÇEL
 Mazhar Arıkan
 Mehmet Ali Arslan
 Burhan Bozdoğan
 Yahya Dermancı
 Celâl Kılıç
 Sadık Kutlay
İSPARTA
 Ali İhsan Balım
 Lokman Başaran
 Sadettin Bilgiç
İSTANBUL
 Ziya Altınoglu
 Cihad Baban
 Suphi Baykam
 Ferruh Bozbeyli
 (Bşk. V)
 Nurettin Bulak
 Ratip Tahir Burak
 Ömer Zekâî Dorman
 (B.)
 Saadet Evren
 Orhan Eyüboğlu
 Fahrettin Kerim Gökay
 Muhiddin Güven
 Ali Coşkun Kırcı
 Hilmi Öben
 Ahmet Oğuz
 Oğuz Oran

Şahabettin Orhon
Naci Öktem
Vahyi Özarar
İlhami Sancar
Selim Sarper
Hüsamet'tin Tiyanşan
Sabri Vardarlı
Abdurrahman Yazgan
Malik Yolaç (İ.)
Zeki Zeren

İZMİR

Şükrü Akkan
Mehmet Ali Aytaç
Şeref Bakşık
Muzaffer Döşemeci
Ali Naili Erdem (B.)
Arif Ertunga
Ziya Hanhan
Saim Kaygan
Nihad Kürşad
Necip Mirkelâmoğlu
Şinasi Osma
Kadri Özek
Mustafa Uyar
Lebit Yurdoğlu

KARS

Necmettin Akan
Hasan Erdoğan
Kemal Kaya
Kemal Okyay
Sırrı Öktem
Bahtiyar Vural
Rıza Yalçın

KASTAMONU

Avni Doğan
Fethi Doğançay
Sabri Keskin
Osman Zeki Oktay
Ali Özdikmenli
İsmail Hakkı Yılanlı-
oğlu

KAYSERİ

Abdülhalim Aras
Turhan Feyzioğlu
Mehmet Göker
Hüsamet'tin Gümüşpala
Vedat Ali Özkan
Mehmet Sağlam
Bahri Yazır
Mehmet Yüceler

KIRKLARELİ

Abdurrahman Altuğ
Mehmet Alâeddin Eriş
Fikret Filiz
Hasan Tahsin Uzun
(İ.)

KIRŞEHİR

Ahmet Bilgin
Memduh Erdemir
Halil Özmen

KOCAELİ

Şahabettin Bilgisu
Nihat Erim
Hâldan Kısayol
Süreyya Sofuoğlu

KONYA

Selçuk Aytan
İrfan Baran (B.)
Ahmet Gürkan
İhsan Kabadayı
Kadircan Kafılı
Ömer Kart
Mekki Keskin
(Bşk. V.)
Abdüssamet Kuzucu
Fakih Özfakih
Fakih Özlen
Faruk Sükan (B.)
Vefa Tanır
Cahit Yılmaz
Sait Sına Yücesoy

KÜTAHYA

Ahmet Bozbay
Ali Erbek
Mehmet Kesen
Rauf Kıray
Sezai Sarpaşar
Sadrettin Tosbi

MALATYA

H. Avni Akşit
Nurettin Akyurt
Mehmet Delikaya
Ahmet Fırat
İsmet İnönü
Halit Ziya Özkan

MANİSA

Neriman Ağaoglu
Muammer Erten
Şevket Raşit Hatipoğlu

Yakup Kadri Karaos-
manoğlu

Nusret Köklü
Hurrem Kubat
Hilmi Okçu
Yakup Yakut
Nahit Yenışehirlioğlu

MARAŞ

Kemal Bağcıoğlu
Kemalî Bayazıt
Hasan Fehmi Evliya
(İ.)

Ali Hüdayioğlu
Enver Kaplan
Adnan Karaküçük

MARDİN

Mehmet Ali Arıkan
Esat Kemal Aybar
Şevki Aysan
Vahap Dizdaroglu
Seyfi Güneştan
Talât Oğuz

MUĞLA

Hilmi Baydur
Cevdet Oskay
Turan Şahin
İlhan Tekinalp

MUŞ

Sait Mutlu
Sami Öztürk

NEVŞEHİR

Halit Fikret Aka
Ramazan Demirsoy
Ali Baran Numanoglu

NİĞDE

Mehmet Altınsoy (B.)
Asım Eren
Haydar Özalp
Ruhi Soyer

ORDU

Yusuf İzzettin Ağaoglu
Refet Aksoy
Ata Bodur
Ferda Güley
Orhan Naim Hazinedar
Arif Hikmet Onat
Şadi Pehlivanoglu
Ata Topaloğlu

RİZE

Erol Yılmaz Akçal
Fuad Sirmen (Başkan)
Cevat Yalçın

SAKARYA

Burhan Akdağ
Nuri Bayar
Muslihittin Gürer
Hami Tezkan

SAMSUN

Ali Fuat Alişan
Mehmet Başaran
Nurettin Ceritoğlu
Fevzi Ceylân (İ.)
Bahri Cömert
Kâmrân Evliyaoglu
Fevzi Geveci
İlyas Kılıç (İ.)
Hüseyin Özalp
Osman Şahinoğlu

SİRT

Cevdet Aydın
Süreyya Öner
Hayrettin Özgen
Adil Yaşa

SINOP

Mahmut Alicanoğlu
(İ.)
Mustafa Kaptan
Cemil Karahan
Haşim Tari

SIVAS

Adil Altay
Rahmi Çeltekli
İbrahim Göker
Rahmi Günay
Sabati Hastaoğlu
Ahmet Kangal (İ.)
Cevad Odyakmaz
Güner Sarısözen
Reşat Turhan
Tahsin Türkay
Mahmut Vural

TEKİRDAĞ

Turhan Kut
Fethi Mahramlı
Hayri Mumcuoglu
Orhan Öztrak

TOKAT

Sabahattin Baybura
Mehmet Kazova (İ.)
Zeyyat Kocamemi
Reşit Önder
Bekir Şeyhoğlu (İ.)
Ali Rıza Ulusoy (İ.)

TRABZON

Ali Şakir Ağanoğlu
(İ.)
Ekrem Dikmen
Selâhattin Güven

Nazmi Ökten
Ahmet Şener '
Kâmuran Ural
Ali Rıza Uzuner
Zeki Yağmurdereli

TUNCELI

Vahap Kışoğlu

URFA

Atalay Akan
Kemal Badıllı
Kadri Eroğan
Bekir Sami Karahanlı

Sabri Kılıç
Celâl Öncel

UŞAK

İbrahim Bulanalp
Ahmet Tahtakılıç

VAN

Muslih Görentaş (İ. Ü.)
Şükrü Kösereisoğlu

YOZGAT

İsmail Hakkı Akdoğan
(B.)
İsmet Kapısız

Mustafa Kepir
Turgut Nizamoğlu
Celâl Sungur (İ.)
Veli Uyar

ZONGULDAK

Ahmet Fuat Ak
Kenan Esengin
Feyzi Fırat
Ramiz Karakaşoğlu
Sadık Tekin Müftüoğlu
Yusuf Ziya Yücebülgin

[Açık üyelikler]

Aydın	1	Kocaeli	1
Çanakkale	1	Manisa	1
Erzurum	1	Muş	1
Hatay	1	Trabzon	1
İsparta	1	Zonguldak	2
İstanbul	1		—
İzmir	2	Yekûn	14

Millet Meclisi

GÜNDEMİ

133. BİRLEŞİM

23 . 6 . 1965 Çarşamba

Saat : 10.00

I

A - BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — Giresun Milletvekili İ. Etem Kılıçoğlunun, İstanbul Emniyet teşkilâtında kaçakçılık, hırsızlık, uyuşturucu madde, beyaz kadın ticareti ve bunlarla ilgili konularda inceleme yapmak üzere, Anayasanın 88 nci maddesi gereğince kurulması kabul edilen Meclis Araştırma Komisyonuna üye seçimi (10/19)

2. — Antalya Milletvekili İhsan Ataöv'ün, Devlet Radyosunun TRT Kanunu hükümlerini ihlâl edici tarafsız radyo olmaktan çıkıcı partizan bir davranış içerisinde bulunduğu iddia ve isnatlarının gerçek olup olmadığı hususunu incelemek üzere Anayasanın 88 nci maddesi gereğince bir Meclis Araştırma Komisyonu kurulmasına dair önergesi (10/20)

3. — Çorum Milletvekili İhsan Tombuş'un, petrol konusu ile ilgili tartışmaların vuzuha kavuşması için, Anayasanın, 88 nci maddesi gereğince bir Meclis Araştırma Komisyonu kurulmasına dair önergesi (10/21)

4. — Balıkesir Milletvekili Ahmet Aydın Bolak ve Gümüşane Milletvekili Nureddin Özdemir'in memleketimiz petrol sanayiinin istih-salden tüketime kadar bugünkü durumu, bu sanayiın gelişme ve genişlemesi için birtakım kanunî tedbirlere zaruret olup olmadığı hususunda Anayasanın 88 nci maddesine göre bir Araştırma Komisyonu kurulmasına dair önergesi. (10/22)

5. — İstanbul Milletvekili Sabri Vardarlı ve 2 arkadaşının Türkiye'nin petrol mevzuundaki durumunu ve politikasını açıklığa kavuşturmak üzere, Anayasanın 88 nci maddesi gereğince bir genel görüşme açılmasına dair önergesi. (8/14)

6. — Uşak Milletvekili Ahmet Tahtakılıç'ın Türkiye'nin petrol meselesi hakkında, Ana-

yasanın 88 nci maddesi gereğince bir genel görüşme açılmasına dair önergesi. (8/15)

7. — İzmir Milletvekili Arif Ertunga hakkında Başkanlık Divanı kararı.

B - İKİNCİ DEFA OYA KONULACAK İŞLER

II

× 1. — Devlet memurları kanunu tasarısı (1/723) (S. Sayısı : 977)

SORULAR, GENSORULAR VE GENEL GÖRÜŞME

1. — Bilecik Milletvekili Şadi Binay'ın, Bilecik ili İnönü bucağının Eskişehir iline bağlanması sebebine dair İçişleri Bakanından sözlü sorusu (6/780)

2. — İzmir Milletvekili Orman Sabri Adal'ın, Rum Ortadoks Patriği Athenagoras'ın dış memleketlere seyahate çıktığından ve Papa ile temaslarda ve müzakerelerde bulunduğundan haberdar olup olunmadığına dair İçişleri ve Dışişleri Bakanlarından sözlü sorusu (6/824)

3. — Edirne Milletvekili Fahir Giritlioğlu'nun, Dış Ticaret Dairesinde görevli, yüksek dereceli üç memurun vazifelerinin değiştirilmesi sebebine dair Ticaret Bakanından sözlü sorusu (6/836)

4. — Burdur Milletvekili Nadir Yavuzkan'ın, Burdur'da, 5 Yıllık Plân devresi içerisinde, kurulması düşünülen bir sanayi tesisi bulunup bulunmadığına dair Başbakan'dan sözlü sorusu (6/843)

5. — Burdur Milletvekili Nadir Yavuzkan'ın, Burdur'da havvan besiciliği ile uğraşan ve 15 milyon lira sermayeye sahip bulunan kim-selerin kredi ihtiyaçlarının nereden sağlanacağına dair Tarım ve Ticaret Bakanlarından sözlü sorusu (6/844)

6. — Burdur Milletvekili Nadir Yavuzkan'ın, Burdur'un Ağlasun ilçesine bağlı Yumrutaş köyü ile Bucak ilçesine bağlı Datalanı köyünde, tarım arazisi ağaçlandırılan köylülere,

başka yerden toprak verilmesi ve el sanatı öğretilmesi konularında, bir çalışma yapıp yapılmadığına dair İmar ve İskân Bakanından sözlü sorusu (6/845)

7. — Bolu Milletvekili Turgut Çulha'nın, İktisadi Devlet Teşebbüsleri Genel müdürlükleriyle yönetim kurullarına yapılan tâyinlere dair Başbakandan sözlü sorusu (6/864)

8. — İzmir Milletvekili Osman Sabri Adal'ın, İzmir'den Çeşme ilçesine giden turistik asfalt yolun yarım kalan kısmının en kısa zamanda yapılması için ne düşünüldüğüne dair Bayındırlık Bakanından sözlü sorusu (6/871)

9. — İzmir Milletvekili Osman Sabri Adal'ın, İzmir'in Çeşme ilçesi Ilıca plâjlarında Turizm Bankası tarafından yapımına başlanan otelin en kısa zamanda bitirilmesi ve işler duruma getirilmesi için ne düşünüldüğüne dair Turizm ve Tanıtma Bakanından sözlü sorusu (6/872)

10. — İzmir Milletvekili Osman Sabri Adal'ın, Çeşme Limanında yıllarca önce inşasına başlanan ve yarım kalmış olan iskelenin en kısa zamanda bitirilmesi için ne düşünüldüğüne dair Bayındırlık Bakanından sözlü sorusu (6/873)

11. — İzmir Milletvekili Şinasi Osma'nın, tüccar ve sanayicilerin, 27 Mayıs'tan sonra, Cumhuriyet Halk Partisine nakdi yardımda buldukları hakkındaki neşriyatın doğru olup olmadığına dair Başbakandan sözlü sorusu (6/875)

12. — Bolu Milletvekili Turgut Çulha'nın, Türkiye'de 3512 sayılı Kanuna göre kurulmuş kaç cemiyet bulunduğuna ve bunlardan kaçının siyasetle iştigal ettiğine dair İçişleri Bakanından sözlü sorusu (6/881)

13. — Tokat Milletvekili Mehmet Kazova'nın, Erbaa ve Taşova ilçelerini birbirine bağlayan Kaleboğazı köprüsünün ne zaman tamir edileceğine dair, Bayındırlık Bakanından sözlü sorusu (6/882)

14. — Erzurum Milletvekili Nihat Diler'in, Beş Yıllık Kalkınma Plânı gereğince, 1964 yılında, Doğu - Anadolu'da yapılması kararlaştırılan iki çimento fabrikasının etüt ve projelerinin yapıp yapılmadığına dair, Sanayi Bakanından sözlü sorusu (6/884)

15. — Erzurum Milletvekili Nihat Diler'in, toprak tevzi komisyonları ile kadastro heyetlerinin tezat halindeki çalışmalarından haksızlığa uğriyanların durumlarının ıslah edilip edilmeyeceğine dair Köy İşleri ve Devlet Bakanlarından sözlü sorusu (6/886)

16. — Tokat Milletvekili Mehmet Kazova'nın, Almus ortaokulunun, 1964 yılı içinde, hizmete açılıp açılmıyacağına dair Milli Eğitim Bakanından sözlü sorusu (6/907)

17. — Bitlis Milletvekili Müştak Okumuş'un, ilk etütlerinde Tatvan'da kurulmasının münasibolacağı raporla tevsik edilen Çimento Fabrikasının Van'a nakledilmesi sebebine dair Sanayi Bakanından sözlü sorusu (6/914)

18. — Aydın Milletvekili Reşat Özarda'nın, Atatürk'ün resimlerinin posta pullarından kaldırılması sebebine dair Başbakandan sözlü sorusu (6/920)

19. — Edirne Milletvekili İlhami Ertem'in, ayçiçeğinin maliyetinden aşağı fiyatla satılmasına soya yağı ithalinin sebebolup olmadığına dair Ticaret Bakanından sözlü sorusu (6/926)

20. — Edirne Milletvekili İlhami Ertem'in, Toprak Mahsulleri Ofisinin, Edirne ilinde çok düşük fiyatla buğday alımı yaptığı hususunda ne düşünüldüğüne dair Ticaret Bakanından sözlü sorusu (6/927)

21. — Edirne Milletvekili İlhami Ertem'in, Keşan'ın Altıntaş köyü ile Malkara'nın Teberut ve Davuteli köyleri arasındaki sınır anlaşmazlığını halleden kararnamenin uygulanmaması sebebine dair İçişleri Bakanından sözlü sorusu (6/928)

22. — Bolu Milletvekili Turgut Çulha'nın, Basın İlan Kurumu teskiline dair 195 sayılı Kanunun iptalinin veya bâzı maddelerinin tadilinin düşünülüp düşünülmediğine dair Başbakandan sözlü sorusu (6/931)

23. — İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, ortaokulu bitirme sınavlarında bir dersten sınıfta kalan kaç öğrenci bulunduğuna dair Millî Eğitim Bakanından sözlü sorusu (6/934)

24. — Isparta Milletvekili Ali İhsan Bahm'ın, Isparta ilinin baş harfinin «İ» mi, «I» mı olduğuna dair Millet Meclisi Başkanından ve Başbakandan sözlü sorusu (6/936)

25. — Balıkesir Milletvekili Cihat Bilge-
nan'ın, zeytinyağı fiyatlarının dâhilde ve ha-
riçte korunması için bir taban fiyatı konulması
ve müdahale mubayaasına gırışilmesinin düşü-
nülüp düşünülmediğine dair Başbakandan sözlü
sorusu (6/937)

26. — İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in,
gece üniversiteleri ve gece yüksek okulları
açılması hakkındaki plânın neden kurulamadığı-
na dair Millî Eğitim Bakanından sözlü sorusu
(6/938)

27. — İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in,
Adapazarı Belediye Meclisince, bâzı mahalle,
bulvar ve caddelerin, 27 Mayıs Devriminden
sonra konan adlarının değiştirildiği hakkındaki
neşriyatın doğru olup olmadığına dair Adalet
ve İçişleri Bakanlarından sözlü sorusu (6/943)

28. — Edirne Milletvekili İlhami Ertem'-
in, 1961 - 1962 yılında Cahit Özden'e 170 bin li-
raya kiraya verilen Enez dalyanlarının kirası-
nın sene sonunda 17 bin liraya düşürülmesi se-
bebine dair, Maliye Bakanından sözlü sorusu
(6/945)

29. — Edirne Milletvekili Fahir Giritlioğ-
lu'nun, Atina Büyükelçiliğimiz ikinci kâtibesi-
nin merkeze naklinin 4037 sayılı Kanundaki ob-
jektif kıstaslara göre yapılıp yapılmadığına
dair, Dışişleri Bakanından sözlü sorusu (6/946)

30. — Eskişehir Milletvekili Aziz Zeytin-
oğlu'nun, illerin, köylerin yol ve sularını yap-
mak için, köylerden nakit para ve angarya ist-
temelerinin Anayasamıza aykırı olup olmadığına
dair Başbakandan sözlü sorusu (6/955)

31. — Eskişehir Milletvekili Aziz Zeytin-
oğlu'nun, köylerde gezen Sıtma Savaş Teşkilâ-
tına bağlı sağlık memurlarının sağlık müdür-
lükleri emrine verilmeleri hususunda ne düşü-
nüldüğüne dair Sağlık ve Sosyal Yardım Ba-
kanından sözlü sorusu (6/956)

32. — Eskişehir Milletvekili Aziz Zeytin-
oğlu'nun, köylerde yapılan kadastrolar için de-
kar başına istenen paralara dair Devlet Baka-
nından sözlü sorusu (6/958)

33. — Eskişehir Milletvekili Aziz Zeytin-
oğlu'nun, Zirai Donatım Kurumu tarafından
çiftçilere verilen gübrelerin miktarının artırıl-

ması ve fiyatının ucuzlatılması hususunda ne
düşünüldüğüne dair Tarım Bakanından sözlü so-
rusu (6/959)

34. — Eskişehir Milletvekili Aziz Zeytin-
oğlu'nun, Eskişehir Basma Fabrikası Müdürü-
nün, son aylarda, kaç mühendisi başka fabrika-
lara naklettirmiş olduğuna dair Sanayi Ba-
kanından sözlü sorusu (6/960)

35. — Eskişehir Milletvekili Aziz Zeytin-
oğlu'nun, Çifteler ilçesi Tarım Müdürünün, özel
bir işde, Devlet arabasını hasara uğratıp uğrat-
madığına dair Tarım Bakanından sözlü sorusu
(6/961)

36. — Eskişehir Milletvekili Aziz Zeytin-
oğlu'nun, 1963 ve 1964 yıllarında kaçır traktör
monte ve ithal edildiğine dair Tarım ve Ticaret
Bakanlarından sözlü sorusu (6/962)

37. — Eskişehir Milletvekili Aziz Zeytin-
oğlu'nun, Belediye reislerinin, millî bayramlarda,
protokolden neden çıkarıldıklarına dair İçişleri
Bakanından sözlü sorusu (6/963)

38. — Eskişehir Milletvekili Aziz Zeytin-
oğlu'nun, Eskişehir'de elektrik cereyanının sık
sık kesilmesini önlemek için ne gibi tedbir dü-
şünüldüğüne dair Enerji ve Tabii Kaynaklar
Bakanından sözlü sorusu (6/964)

39. — Eskişehir Milletvekili Aziz Zeytin-
oğlu'nun, bakır fiyatlarının neden yükseltildiği-
ne dair Ticaret ve Enerji ve Tabii Kaynaklar
Bakanlarından sözlü sorusu (6/965)

40. — Eskişehir Milletvekili Aziz Zeytin-
oğlu'nun, Çifteler ilçesi Toprak Mahsulleri Ofisi-
nin, tüccara, 1964 mahsulü arpa satıp satma-
dığına dair Ticaret Bakanından sözlü sorusu
(6/966)

41. — Adana Milletvekili Mehmet Geçioğ-
lu'nun, Çukobirlik'e Genel Müdür tâyini konu-
sunda ne düşünüldüğüne dair Ticaret Bakanın-
dan sözlü sorusu. (6/979)

42. — İstanbul Milletvekili Zeki Zeren'in,
Belgrad ve Viyana'daki üç Osmanlı Vezir ve
kumandanının mezarları hakkında ne düşünüldüğüne
dair Dışişleri ve Turizm ve Tanıtma
Bakanlarından sözlü sorusu (6/982)

43. — Aydın Milletvekili Hilmi Aydınçer'-
in, Kıbrıs Adasının taksimi konusunda ne dü-
şünüldüğüne dair Başbakandan ve Dışişleri Ba-
kanından sözlü sorusu (6/983)

44. — Aydın Milletvekili Hilmi Aydınçer'in, Rusya ile Hükümetimiz arasında yapılan Kültür Anlaşmasının mahiyet ve şumulünün ne olduğuna dair Başbakan'dan ve Dışişleri Bakanından sözlü sorusu (6/984)

45. — Aydın Milletvekili Hilmi Aydınçer'in, Atatürk Orman Çiftliğinde bulunan ağaçların imar ve bakımı konusunda ne düşünüldüğüne dair Tarım Bakanından sözlü sorusu (6.986)

46. — Eskişehir Milletvekili Seyfi Öztürk'ün, Anayasa Mahkemesince iptal edilen bir kararın sebebiyle bir kısım Hazine mallarının, karar geriye yürütülmek suretiyle Cumhuriyet Halk Partisine nasıl verildiğine dair Başbakan'dan sözlü sorusu (6/990)

47. — Niğde Milletvekili Asım Eren'in, Ekim ve Kasım 1964 ayları içinde kaç tren kazası olduğuna dair Ulaştırma Bakanından sözlü sorusu. (6/993)

48. — İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, yabancı memleketlere işçi gönderilmesi işinde bütün muamelelerin açık bir şekilde ilân edilmesi gibi bir usul konulmasının düşünüldüğüne dair Çalışma Bakanından sözlü sorusu (6/994)

49. — Edirne Milletvekili İlhami Ertem'in, vilâyetçe işten el çektirilen, Havsa ilçesinin Abaylar köyü muhtarının, bu işle ilgili, müracaat ve dilekçelerine cevap verilmediği hakkındaki söylentilerin doğru olup olmadığına dair İçişleri Bakanından sözlü sorusu (6/1000)

50. — Aydın Milletvekili Hilmi Aydınçer'in, Söke ilçesinde toprakların çoraklaşmasının önlenmesi ve bir Toprak Tahlil ve Tohum Islah İstasyonu kurulması hususlarında ne düşünüldüğüne dair Tarım Bakanından sözlü sorusu. (6/1001)

51. — Eskişehir Milletvekili Aziz Zeytinoğlu'nun, Sivrihisar'ın Gerenli köyü Başöğretmeninin Mihaliççık'ın Sulyeler köyü öğretmenliğine hangi sebeplerle nakledildiğine dair Milli Eğitim Bakanından sözlü sorusu (6/1002)

52. — Eskişehir Milletvekili Aziz Zeytinoğlu'nun, Mihaliççık Tahrirat Kâtibinin Çifteler Tahrirat Kâtipliğine nakledilmesi sebebine dair İçişleri Bakanından sözlü sorusu. (6/1003)

53. — Eskişehir Milletvekili Aziz Zeytinoğlu'nun, Eskişehir'in bir kısım köylerinde öğretmen bulunmaması sebebine dair Milli Eğitim Bakanından sözlü sorusu. (6/1004)

54. — Eskişehir Milletvekili Aziz Zeytinoğlu'nun, Eskişehir'in İnönü nahiyesinde muvakkat hububat alım merkezi açılması hususunda ne düşünüldüğüne dair Ticaret Bakanından sözlü sorusu. (6/1005)

55. — Eskişehir Milletvekili Aziz Zeytinoğlu'nun, Devlet tiyatrolarının bilet satışları sisteminde bir değişiklik yapılmasının düşünüldüğüne dair Milli Eğitim Bakanından sözlü sorusu. (6/1006)

56. — Eskişehir Milletvekili Aziz Zeytinoğlu'nun, Sivrihisar'ın Kaymaz bucağındaki sulama kanalları üzerine bir bent yapılması hususunda ne düşünüldüğüne dair Köy İşleri Bakanından sözlü sorusu. (6/1007)

57. — Eskişehir Milletvekili Aziz Zeytinoğlu'nun, Eskişehir'in İnönü nahiyesinde bir pancar tesellüm merkezi açılması hususunda ne düşünüldüğüne dair Sanayi Bakanından sözlü sorusu. (6/1008)

58. — Eskişehir Milletvekili Aziz Zeytinoğlu'nun, Eskişehir'in İnönü nahiyesinde, yapımı yarım kalmış bulunan su kanallarının ikmali hususunda ne düşünüldüğüne dair Köy İşleri Bakanından sözlü sorusu. (6/1009)

59. — Eskişehir Milletvekili Aziz Zeytinoğlu'nun, Eskişehir'in Sarıcakaya ilçesindeki ahşap köprü'nün yerine demir ayak ve üstü beton köprü yapılmasının düşünüldüğüne dair Bayındırlık Bakanından sözlü sorusu (6/1010)

60. — Tokat Milletvekili Mehmet Kazova'nın, Turhal ilçesinin Pazar bucağına bağlı Gendigelen köyünün 5 Km. mesafelik yolunun yapımına başlanmaması sebebine dair Köy İşleri Bakanından sözlü sorusu (6/1011)

61. — Aydın Milletvekili Hilmi Aydınçer'in, Aydın ili göçmenlerinden Faik Kamçı'ya tahsis edilen evin istirdadı cihetine gidilmesi sebebine dair Köy İşleri Bakanından sözlü sorusu. (6/1012)

62. — Edirne Milletvekili İhhami Ertem'in, Edirne'nin ova yollarının, rampalarla, Devlet yoluna bağlanmasının hangi teşkilâtın görevi olduğuna dair Bayındırlık Bakanından sözlü sorusu. (6/1013)

63. — Eskişehir Milletvekili Aziz Zeytin-oğlu'nun, Çifteler İlçesinde yapılan, Atatürk Anıtının açılması merasimine dair İçişleri Bakanından sözlü sorusu (6/1015)

64. — Çanakkale Milletvekili Ahmet Nihat Akay'ın, aşırı sol cereyanlarla mücadelede bugünkü mevzuatın yeterli olup olmadığına dair Adalet ve İçişleri Bakanlarından sözlü sorusu (6/1016)

65. — Çanakkale Milletvekili Ahmet Nihat Akay'ın, Türkiye Öğretmen Dernekleri Millî Federasyonunun siyasetle uğraştığı iddiası karşısında Bakanlığın harekete geçip geçmediğine dair Adalet Bakanından sözlü sorusu (6/1017)

66. — Burdur Milletvekili Nadir Yavuzkan'ın, Antalya - Eskişehir arasında döşenmiş olan pipe - line hattının geçtiği tarlaların imtimlak bedellerinin ne zaman ödeneceğine dair Millî Savunma Bakanından sözlü sorusu (6/1018)

67. — Burdur Milletvekili Nadir Yavuzkan'ın, Devlet Tarım Sektöründeki istihsal artışını ve kalkınmayı gerçekleştirmek üzere sağladığı imkânları köylere duyurma işinde ne yapıldığına dair Ticaret ve Tarım Bakanlarından sözlü sorusu. (6/1019)

68. — Burdur Milletvekili Nadir Yavuzkan'ın, Burdur'un Göllühisar ilçesinde, gölün kurutulmuş kısımlarından, dağıtılan arazilerin dö-nümünün kaçır lıradan değerlendirildiğine dair Başbakan'dan sözlü sorusu. (6/1020)

69. — Burdur Milletvekili Nadir Yavuzkan'ın, Burdur'a yapılacak kapalı spor salonunun, bugüne kadar, ihale edilmemesi sebebi-ne dair Devlet Bakanından sözlü sorusu (6/1021)

70. — Diyarbakır Milletvekili Recai İskenderoğlu'nun, Mevlevî ve Bektaşî âyinlerinin yapıldığı ve bu âyinelere bakanlarla parti liderlerinin katıldıkları hakkındaki haberlerin doğru olup olmadığına dair İçişleri Bakanından sözlü sorusu (6/1023)

71. — Diyarbakır Milletvekili Recai İskenderoğlu'nun, Millî Emniyet raporlarının, Ana-

yanının sağladığı hak ve teminatların karşısında, bir özellik taşıyıp taşımadığına dair Başbakan'dan sözlü sorusu (6/1024)

72. — Çanakkale Milletvekili A. Nihat Akay'ın, Erzurum ve Diyarbakır verici tesislerine, iki yıllık plân döneminde ne miktar yatırım yapıldığına dair Turizm ve Tanıtma Bakanından sözlü sorusu (6/1025)

73. — Aydın Milletvekili Hilmi Aydınçer'in, Aydın'ın Köşk nahiyesinin Batısından akanmakta olan Köşk Çayının ıslahının biran evvel ele alınması üzerinde ne düşünüldüğüne dair Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanından sözlü sorusu (6/1027)

74. — Aydın Milletvekili Hilmi Aydınçer'in, Aydın'ın Bozdoğan ilçesi ile Yazıkent ve köyleri arasında muvasalayı temin için Akçay üzerinde bir köprü yapılması hususunda ne düşünüldüğüne dair, Bayındırlık Bakanından sözlü sorusu (6/1028)

75. — Erzurum Milletvekili Gıyasettin Karaca'nın, Erzurum Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesinin, kati olarak, ne zaman açılacağına dair Millî Eğitim Bakanından sözlü sorusu (6/1040)

76. — Çanakkale Milletvekili A. Nihat Akay'ın, eski yazıyla yazıldıkları ve basıldıkları için kütüphanelerde unutulmuş eserlerin yeni yazıyla yayımının düşünülmüş olup düşünülmediğine dair Millî Eğitim Bakanından sözlü sorusu (6/1042)

77. — Aydın Milletvekili Reşat Özarda'nın, Türkiye'de mevcut borsaların ıslahı konusunda bir tedbir alınmasının düşünülmüş olup düşünülmediğine dair Ticaret Bakanından sözlü sorusu (6/1044)

78. — Aydın Milletvekili Reşat Özarda'nın, Yüksek İslâm Enstitüsünün kuruluş gayesinin ne olduğuna dair Millî Eğitim Bakanından sözlü sorusu (6/1045)

79. — İzmir Milletvekili Şinasi Osma'nın, Sovyetler Birliği tarafından Kıbrıs'a silâh, cephane ve malzeme yardımı yapılmasının, Hükümetimizin Sovyetler Birliği ile kurmak istediği iyi dostluk ve komşuluk münasebetleri ile bağdaşıp bağdaşmadığına dair Dışişleri Bakanından sözlü sorusu (6/1050)

80. — Eskişehir Milletvekili Aziz Zeytinoglu'nun, Almanya ve diğer memleketlere anlaşma harici giden işçilerimizin de kazandıklarını göndermelerine neden izin verilmediğine dair Maliye ve Çalışma Bakanlarından sözlü sorusu (6/1051)

81. — Eskişehir Milletvekili Aziz Zeytinoglu'nun, memleketimizdeki şap hastalığına karşı ne gibi tedbirler alındığına dair Tarım Bakanından sözlü sorusu (6/1052)

82. — Eskişehir Milletvekili Aziz Zeytinoglu'nun, Şeker Fabrikası tarafından, 1964 senesinde, Eskişehir çiftçilerine tohumluk buğday yetiştirmek maksadıyla, verilen buğdayın bedelinin geri istenmesi hususunda ne düşünüldüğüne dair Sanayi Bakanından sözlü sorusu (6/1053)

83. — Eskişehir Milletvekili Aziz Zeytinoglu'nun, tasfiye olunan Eskişehir Basma Fabrikasının hisse senedi bedellerinin hissedarlara, bugüne kadar, ödenmemesi sebebine dair Sanayi Bakanından sözlü sorusu (6/1054)

84. — Aydın Milletvekili Hilmi Aydınçer'in, Kuşadası ilçesinin Hükümet yardımı ile imarı hususunda ne düşünüldüğüne dair Turizm ve Tanıtma ve İçişleri Bakanlarından sözlü sorusu (6/1059)

85. — İzmir Milletvekili Şinasi Osmanoğlu'nun, 27 Mayıs 1960 tarihinden bu yana Spor - Toto gelirleri ile memleketin çeşitli bölgelerinde yapılan veya onarılan spor tesislerine dair Devlet Bakanından sözlü sorusu. (6/1064)

86. — Aydın Milletvekili M. Şükrü Koç'un, Menderes Havzasının en verimli topraklarından olan Söke ovasının ıslahı için 1965 yılında alınacak tedbirlerin neler olacağına dair Köy İleri ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlarından sözlü sorusu (6/1071)

87. — Konya Milletvekili Fakihi Özlen'in, Devletin gizli olması gereken bilgilerini Son Havadis Gazetesine veren sorumlular hakkında her hangi bir işlem yapıp yapılmadığına dair İçişleri Bakanından sözlü sorusu (6/1072)

88. — Hatay Milletvekili Sırrı Hocaoglu'nun, Millî Emniyet raporlarının istiyeni herkese, yayınlanmak üzere verilip verilmeyeceğine dair Başbakanından sözlü sorusu (6/1073)

89. — Erzincan Milletvekili Zeynel Gündoğdu'nun, Erzincan Zلزelesinden harabolan şehir ve köylerin imarı ve Fay hattı dışına çıkarılmaları için alınacak tedbirlerin neler olduğuna dair Başbakanından sözlü sorusu (6/1074)

90. — Ankara Milletvekili Burhan Apaydın'ın, Başbakanın hangi maksat ve gaye tahdında ve ne gibi fayda sağlamak düşüncesiyle geziye çıktığına ve Başbakan Vekiline dair Başbakanından sözlü sorusu (6/1075)

91. — Mardin Milletvekili Seyfi Güneşan'ın, Mardin'in Mityat ilçesinde bir lise veya sanat okulu açılmasının düşünüldüğüne dair, Millî Eğitim Bakanından sözlü sorusu (6/1076)

III

ÖNCELİKLE GÖRÜŞÜLMESİ KARARLAŞTIRILAN İŞLER

1. — Millet Meclisi İdare Amirlerinin, Sayıştay Kanunu teklifi ve Geçici Komisyon raporu ile Anayasa Komisyonunun mütalâası (2/532) (S. Sayısı : 706 ve 706 ya 1 nci ek) [Dağıtma tarihi : 7.5.1964; 12.5.1965]

2. — Askerî Mennu Mıntakalar Kanununun birinci maddesinin (A) fıkrasının değiştirilmesine dair kanun tasarısı ve Millî Savunma Komisyonu raporu (1/473) (S. Sayısı : 364) [Dağıtma tarihi : 19.7.1963]

3. — Polis Vazife ve Salâhiyet Kanununun 2 nci maddesinin değiştirilmesine dair kanun tasarısı ve İçişleri Komisyonu raporu (1/458) (S. Sayısı : 265) [Dağıtma tarihi : 19.6.1963]

4. — Nöbetçi memurluğu kurulması ve olağanüstü hal tatbikatlarında mesainin 24 saat devamını sağlıyan kanun tasarısı ve İçişleri Komisyonu raporu (1/648) (S. Sayısı : 615) [Dağıtma tarihi : 26.2.1964]

5. — Sivil Savunma Kanununa iki ek madde eklenmesine dair kanun tasarısı ve Millî Savunma ve İçişleri komisyonları raporları (1/517) (S. Sayısı : 614) [Dağıtma tarihi : 25.2.1964]

6. — 5539 sayılı Karayolları Genel Müdürlüğü kuruluş ve görevleri hakkındaki Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelde değişiklik yapılmasına

dair kanun tasarısı ve Bayındırlık ve Plân komisyonları raporları (1/640) (S. Sayısı : 711) [Dağıtma tarihi : 13 . 5 . 1964]

7. — Belediyelerin ve belediyelere bağlı müessese ve işletmelerin bir kısım borçlarının Hazinece terkin ve tahkimi hakkında kanun tasarısı ve Maliye ve İçişleri ve Plân komisyonları raporları (1/490) (S. Sayısı : 935) [Dağıtma tarihi : 9 . 4 . 1965]

8. — Türk Eğitim Derneğinin Türkiye Emlâk Kredi Bankasına olan borçlarının tasfiyesi hakkında kanun tasarısı ve Millî Eğitim ve Plân komisyonları raporları (1/817) (S. Sayısı : 951) [Dağıtma tarihi : 14 . 5 . 1965]

9. — Adli Tıp Müessesesi Kanununun bâzı maddelerinde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı ve Sağlık ve Sosyal Yardım, Adalet ve Plân komisyonları raporları (1/577) (S. Sayısı : 738) [Dağıtma tarihi : 15 . 7 . 1964]

10. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Mebrure Aksoley'in, 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununun 93 ncü maddesinin (B) bendinin sonuna bir fıkra eklenmesi hakkında kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/757) (S. Sayısı : 972) [Dağıtma tarihi : 19 . 5 . 1965]

11. — Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi İdare Âmirlerinin, Türkiye Büyük Millet Meclisi memurlarının teşkilâtına dair olan 5509 sayılı Kanuna ek 6341 sayılı Kanunun 1 ncı maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifi ve Plân Komisyonu raporu (2/766) (S. Sayısı : 802) [Dağıtma tarihi : 26 . 1 . 1965]

12. — 5434 sayılı Emekli Sandığı Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bâzı maddeler ile bâzı fıkralar eklenmesi hakkında kanun tasarısı ve Millî Savunma, Maliye ve Plân komisyonlarından 5 er üyeden kurulu Geçici Komisyon raporu (1/798) (S. Sayısı : 974) [Dağıtma tarihi : 21 . 5 . 1965]

13. — Ulaştırma Bakanlığının barışta düzenlediği veya denetlediği ulaştırma ve haberleşme işlerinin olağanüstü hallerde ve seferde ne suretle yürütüleceğine dair kanun tasarısı ve Millî Savunma, Ulaştırma ve Plân komisyonları raporları (1/702) (S. Sayısı : 944) [Dağıtma tarihi : 4 . 5 . 1965]

14. — Umumi hayata müessir âfetler dolayısıyla alınacak tedbirlerle yapılacak yardımlara dair Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bâzı maddeler eklenmesi hakkında kanun tasarısı ve İmar ve İskân, İçişleri ve Plân komisyonlarından 5 er üyeden kurulu Geçici Komisyon raporu (1/706) (S. Sayısı : 865) [Dağıtma tarihi : 23 . 2 . 1965]

15. — Çanakkale Milletvekili Şefik İnan ile Çorum Milletvekili Hilmi İncesulu'nun, 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten önce 11 Ağustos 1325 (1909) tarihli Askerî Tekaüt ve İstifa Kanunu ile Memurini Mülkiye Tekaüt Kanunu ve tadilatı ile, 11 Haziran 1930 tarihli ve 1683 sayılı Askerî ve Mülki Tekaüt Kanunu ve tadilatı gereğince kendilerine emekli, âdi mâlûl, vazife mâlûlî, dul ve yetim maası bağlanmış olanların aldıkları aylıklarının ayarlanması hakkında kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/599) (S. Sayısı : 938) [Dağıtma tarihi : 10 . 4 . 1965]

16. — İstanbul Milletvekili Çankun Kırca ve 6 arkadasının, gecekonduların düzenlenmesi hakkında, Konva Milletvekili İhsan Kabadayı ile Ankara Milletvekili Ahmet Üstün'ün, Gecekonduların ıslah, tasfiye ve önlenmesi hakkında ve İstanbul Milletvekili Vahyi Özarar ve 3 arkadasının, 6785 sayılı İmar Kanununa geçici bir madde eklenmesine dair kanun teklifleri ve Geçici Komisyon raporu (2/605, 2/620, 2/411) (S. Sayısı : 930) [Dağıtma tarihi : 31 . 3 . 1965]

17. — Amasya Milletvekili Nevzat Sener ve iki arkadasının, İdareî Umumiyeî Vilâyat Kanununun 7021 sayılı Kanunla muaddel 140 ncı maddesine bir fıkra eklenmesine dair, Çankırı Milletvekili Kâzım Arar'ın, İdareî Umumiyeî Vilâyat Kanununun 5048 sayılı Kanunla muaddel 116 ncı maddesinin değiştirilmesi hakkında, Çankırı Milletvekili Kâzım Arar'ın, İdareî Umumiyeî Vilâyat Kanununun 7021 sayılı Kanunla muaddel 140 ncı maddesinin değiştirilmesi hakkında ve Muş Milletvekili Sait Mutlu'nun, İdareî Umumiyeî Vilâyat Kanununun 5048 sayılı Kanunla muaddel 116 ncı maddesinin değiştirilmesi hakkındaki 7396 sayılı Kanunla aynı kanunun değiştirilmesi hakkında kanun tek-

lifleri ve İçişleri ve Plân komisyonları raporları (2/700, 2/664, 2/665, 2/680) (S. Sayısı : 973) [Dağıtma tarihi : 20 . 5 . 1965]

18. — Ordu Milletvekili Ferda Güley ve Edirne Milletvekili Nazmi Özogul'un, 657 sayılı Harita Müdürü Umumiyesi Kanununun 8 ncü maddesinin değiştirilmesi ve bu kanuna 3 ncü bir geçici madde eklenmesi hakkında kanun teklifi ve Millî Eğitim ve Millî Savunma komisyonları raporları (2/515) (S. Sayısı : 740) [Dağıtma tarihi : 15 . 7 . 1964]

× 19. — Adana Milletvekili Kemal Sarırahimoğlu ve iki arkadaşının, Ziraat alet ve makineleri ile kimyevi gübre ve ilaçların ithalât ve memlekette satışının munhasıran Türkiye Zirai Donatım Kurumu tarafından yapılmasına ve bu maddelerin Gümrük Vergisi, resim ve harclardan muafiyetine dair kanun teklifi ile Geçici Komisyon raporu (2/731) (S. Sayısı : 784) [Dağıtma tarihi : 26 . 12 . 1964]

20. — Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Teşkilâtı ve Memurları Kanununun bâzı maddelerini değiştiren 4258 sayılı Kanunun 2 nci maddesi ile 4862 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelde değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısı ve Sağlık ve Sosyal Yardım ve Plân komisyonları raporları (1/853) (S. Sayısı : 984) [Dağıtma tarihi : 2 . 6 . 1965]

21. — Orman Kanununa geçici bir madde eklenmesine dair kanun tasarısı ve Geçici Komisyon raporu ile Anayasa Komisyonunun mütalâa raporu (1/549) (S. Sayısı : 978) [Dağıtma tarihi : 31 . 5 . 1965]

22. — Kocaeli iline bağlı Kaynarca ilçesinin Sakarya il'ne bağlanması hakkında kanun tasarısı ve İçişleri ve Plân komisyonları raporları (1/457) (S. Sayısı : 365) [Dağıtma tarihi : 16 . 8 . 1963]

23. — Niğde Milletvekili Oğuzdemir, Tüzün'ün 2197 sayılı Kanunun 3 ncü maddesinin yürürlükten kaldırılmasına ve Aksaray'ın tekrar

il haline getirilmesine dair kanun teklifi ve İçişleri ve Plân komisyonları raporları (2/697) (S. Sayısı : 985) [Dağıtma tarihi : 1 . 6 . 1965]

24. — Aydın Milletvekili İsmet Sezgin ve 29 arkadaşının, Maliye Bakanlığı kuruluş ve görevleri hakkında 5 . 6 . 1963 tarihli ve 2996 sayılı Kanuna bir madde eklenmesi hakkında kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/859) (S. Sayısı : 1011) [Dağıtma tarihi : 15 . 6 . 1965]

25. — Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü üçüncü personeline verilecek uçus tazminatı hakkında kanun tasarısı ve Ulaştırma ve Plân komisyonları raporları (1/718) (S. Sayısı : 1004) [Dağıtma tarihi : 11 . 6 . 1965]

26. — Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülüne dair olan 5656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvel ile tadil ve ekler'nin Tarım Bakanlığı kısmında değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı ve Tarım ve Plân komisyonları raporları (1/782) (S. Sayısı : 1001) [Dağıtma tarihi : 11 . 6 . 1965]

27. — Aydın Milletvekili Hilmi Aydınçer ve 107 arkadaşının, 262 sayılı Kanuna geçici madde eklenmesine dair kanun teklifi ve Millî Savunma, Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/287) (S. Sayısı : 1010) [Dağıtma tarihi : 15 . 6 . 1965]

IV

A . HAKLARINDA İVEDİLİK KARARI VERİLEN İŞLER

B . TÜZÜK GEREĞİNCE BİR DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

V

İKİ DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

A . İKİNCİ GÖRÜSÜLMESİ YAPILACAK İŞLER

B . BİRİNCİ GÖRÜSÜLMESİ YAPILACAK İŞLER

Dönem : 1
Toplantı : 4

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 983

İl özel idarelerinin ve belediyelerin gelirlerinden pay ayrılmasına dair mevcut kanunlardaki bâzı maddelerin değiştirilmesine, bâzı maddelerin kaldırılmasına dair kanun tasarısı ve İçişleri ve Plân komisyonları raporları (1/853)

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi

Sayı : 71-106/1730

28 . 4 . 1965

Millet Meclisi Başkanlığına

İçişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine arzı Bakanlar Kurulunca 22/4/1965 tarihinde kararlaştırılan «İl özel idarelerinin ve belediyelerin gelirlerinden pay ayrılmasına dair mevcut kanunlardaki bâzı maddelerin değiştirilmesine, bâzı maddelerin kaldırılmasına dair kanun tasarısı» gerekçesiyle birlikte sunulmuştur

Gereğinin yapılmasını rica ederim.

Suad Hayri Ürgüplü
Başbakan

GEREKÇE

1933 yılından bu yana yeniden teşkili eihetine gidilen bâzı idare veya teşekküllerin mali kaynaklarının takviyesi zaruretinin hissedildiği yahut bâzı sosyal dâvaların halli imkânlarının bulunmadığı hallerde mahallî idarelerimiz meyanındaki il özel idareleri ve belediyelerin bütçelerine başvurulmuştur. Nitekim o tarihten bugüne kadar yayımlanmış bulunan çeşitli kanunlarla mezkûr idareler bütçelerinden yedi ayrı pay ayrılması derpiş edilmiştir.

Bunlar sırasıyla şunlardır :

1. İlk olarak 11.6.1933 tarihli ve 2301 sayılı Belediyeler Bankası hakkındaki Kanunun 5 nci maddesi ile yeniden kurulan (Belediyeler Bankası) sermayesinin teşekkülü için bütün belediyeler bütçelerinden % 5 miktarında bir hisse verilmesine tevessül edilmiştir. Üç yıl önce kabul ve yürürlüğe giren 1580 sayılı Belediye Kanununun 131 nci maddesine her sene belediye bütçelerine mevzu varıdatın sâfi miktarı hesab edilerek bunun % 5 nin 20 yıl müddetle ihtiyat akçesi olarak ayrılacağı ve belediyelere mahsus bir bankanın teessüsüne kadar bu mebalığın bir millî bankaya yatırılacağı belirtildiğinden durum gayet tabiidir. Bununla beraber zikri geçen bankanın mahiyetinin değiştirilerek İller Bankası haline ifrağı üzerine 13.6.1945 tarihli ve 4759 sayılı Kanunla belediyelerin yanısıra il özel idarelerinin de % 5 oranında pay vermeleri gerekmiştir.

2. 27.6.1938 tarihli ve 3502 sayılı Hava taarruzlarına karşı korunma Kanunu ile bu maksatla il özel idareleri ve belediyelerin bütçelerine İçişleri Bakanlığı ile anlaşarak muayyen birer meblâğın konulması istihdaf edilmiştir. Bu hususa mütelaîr düzenlenen Hava taarruzlarına karşı pasif müdafaa Tüzüğünde de hakiki miktar tesbit edilmeyerek keyfiyet yine İçişleri Bakanlığının takdîrine bırakılmıştır. Sivil müdafaa konusunda yayımlanan diğer kanunlarda da örneğin 7.8.1944 tarihli ve 4656 sayılı Kanunda olduğu gibi bâzı mükellefiyetlerden bahsedilmişse de bunlar ârizi mahiyette oldukları için üzerlerinde durulmıyacaktı.

Bu kanun 9.6.1958 tarihli ve 7126 sayılı Sivil Müdafaa Kanunu ile yürürlükten kaldırılarak il özel idareleri ve belediyelerin bazı gelirler hariç bir yıl evvelki gelirleri tutarının % 0,5 i nisbetinde pay vermeleri benimsenmiş ve böylece payın katı miktarı sınırlandırılmıştır. Mezkûr kanunda 21.10.1960 tarihli ve 107 sayılı Kanunla yapılan bir değişiklikle bu payın aynı şartlarla ve fakat halihazır yıl bütçelerinden yine benzeri oranda verilmesi uygun görülmüştür. Bittabi kesinhesap rakamlarından inhiraf edildiği için pay miktarında da çoğalma vukubulmuştur.

3. 29.6.1958 tarihli ve 3530 sayılı Kanununun 19 ncu maddesiyle bir yıl evvelki tahsilât yekûnları nazarı itibara alınarak il özel idareleri bütçelerine % 2, geliri 50 000 liradan fazla olan belediyeler bütçelerine % 4 oranında beden terbiyesi payı konması kabul edilmiştir. Kanun vâzının gayesi hilâfına 1938 yılından itibaren toptan fiyat endekslerinin büyük artışı karşısında geliri 50 000 liradan az belediye kalmadığına göre bugün fiilen hemen hemen bütün belediyeler bu payı ödemek zorunda kalmışlardır.

4. 21.1.1946 tarihli ve 4837 sayılı Kanununun 13 ncu maddesiyle İş ve İşçi Bulma Kurumu şubesinin açılmasına karar verilen yerlerdeki il özel idareleri ve belediyeler gelirlerinin % 1 inden çok olmamak üzere ödenek konulması derpiş olunmuştur. Azami miktarın gösterilmesi sebebiyle tıpkı muhtaç asker ailelerine tefriki istenilen paralarda olduğu gibi bunun ilk plânda kanuni bir pay şeklini almamış bulunmasına rağmen bilâhara 1.3.1950 tarihli ve 5562 sayılı Kanunla mezkûr maddenin tadili cihetine gidilmiş ve kendisine mecburilik varfı tanınmıştır. Nitekim halen yürürlükte bulunan bu madde gereğince bir veya birkaç il ve belediyeyi içerisine alan kurum şubelerinin bölge sınırları dâhilindeki il özel idareleri bütçelerine % 0,5 gelirleri tutarı 100 000 liradan 2 000 000 na kadar olan belediyelerin bütçelerine % 0,5 gelirleri tutarı 2 000 000 lira veya daha fazla bulunan belediyelerin bütçelerine % 1 oranında ödenek konulması mecburidir.

5. 8.6.1963 tarihli ve 2284 sayılı Kanunla Halk Bankası namı ile bir, anonim şirket kururken bunun sermayesine sadece Maliye Bakanlığının muayyen bir ölçüde iştirakine yetki verilmiş bilâhara mezkûr kanunun 2 ncu maddesinde 24.3.1950 tarihli ve 5652 sayılı Kanunla yapılan bir değişiklikle il özel idareleri ve belediyelerin her yıl gelirlerinin % 0,5 inden aşağı olmamak üzere bütçelerinden iştirak hisseleri tefrikleri uygun görülmüştür.

6. 21.5.1949 tarihli ve 5387 sayılı Korunmaya Muhtaç Çocuklar hakkındaki Kanunla bu maksadın tahakkuku için belediye bütçelerinin % 1 nin, il özel idareleri bütçelerinin % 0,5 nin tefriki mülâhaza edilmişken bu kanunu kaldırıp onun yerine kâim olan 15.5.1957 tarihli ve 6972 sayılı Kanunla her iki mahalli idare bütçelerinden seyyanen % 1 verilmesi cihetine gidilmiştir.

7. Nühayet 5.1.1961 tarihli ve 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile il özel idareleri bütçelerine bu kanun gereğince sağlanacak gelirler hariç ve 1960 malî yılında İlköğretim tahsis edilen miktardan az olmamak üzere yıllık gelirlerinin en az % 20 si, belediye bütçelerine her yıl genel gelirlerinin en az % 5 i oranında ödenek konulması kararlaştırılmıştır.

Mezkûr payların toplamı alındığında netice itibariyle il özel idareleri bütçelerinden % 29,5, belediyeler bütçelerinden % 16,5 veya % 17 oranında pay kesilmesi bahis konusu bulunmaktadır. Her hangi bir bütçeden bu miktarda yapılacak kesintilerin neyi ifade edeceği arzdan vârestedir. Kaldı ki, bu mahalli idarelerimiz gelirlerinden ayrılması mecburî kılınan paralar bunlardan ibaret değildir. Nitekim bu meyanda il özel idareleri için 4159 sayılı Kanuna göre Arazi ve Bina vergileri tahsilâtından köy idareleri sermaye payı namı ile ayrılıp İller Bankasına gönderilen % 3 leri, her ikisi için 4109 sayılı Kanun mucibince asker aileleri yardımına tahsis edilmesi gereken % 2 leri, 5434 sayılı Kanun uyarınca T. C. Emekli Sandığına yatırılan bütçelerindeki aylık veya ücret bölümlerindeki ödeneklerin % 1 lerini veya miktarı Sandıkça tesbüt edilen yönetim giderleri iştiraklerini misal olarak göstermek mümkündür. Bu takdirde payların tutarı il özel idarelerinde % 35 e, belediyelerde % 20 ye, ulaşmaktadır.

Bu hal yeni bir kanun tedvini sırasında bu mahallî idarelerimizin bütçeleri durumunun katıyen nazarı itibara alınmadığını, kendilerine yeni yeni mükellefiyetler tahmil edildiğini göstermektedir. Haddizatında normal gelir kaynakları temin edildiği takdirde bunun bir dereceye kadar tevizi mümkün ise de bilinen bir hakikattir ki, bu mevzu da hiçbir zaman ciddi bir şekilde ele alınmamıştır. 1948 yılında yayınlanan 5237 sayılı Belediye gelirleri Kanununun hiç olmazsa belediye gelirlerini istenilen seviyeye erdirtireceği tahmin edilmiş ve de kısa bir uygulama süresi bunun realiteye uymadığını açıklamıştır. İl özel idarelerinin başlıca gelir kaynaklarını teşkil eden bina ve arazi vergilerine 206 ve 309 sayılı kanunlarla yapılan misil zamları da tatminkâr bir netice vermemiştir. Hal böyle olunca sağladıkları gelirler esasen kendilerine kanunlarla tahmil edilen görevlerin ifasına kâfi gelmeyen bu idarelerimiz bütçelerinden bu kadar büyük oranlarda daha çok merkezi idare kuruluşları sayabileceğimiz teşekküllere yardım teminine tevessülün tatbikatta ne kadar müşkilât yarattığı, bu idareleri âdeta meflûç hale getirdiği şüphesizdir.

Keyfiyeti rakamlarla tesbit ettiğimiz takdirde son beş yıl içinde bahis konusu mevzuu yedi pay dolayısıyla il özel idareleri ve belediyeler bütçelerinden tefrik edilen miktarlar şöyledir.

a) İl özel idare bütçelerinden :

Payların cinsi	Yıllar				
	1958	1959	1960	1961	1962
İller Bankası ortaklık payı	5 356 726	5 389 245	8 008 948	7 315 385	8 205 860
Sivil savunma payı	123 324	510 014	563 353	744 317	783 704
Beden Terbiyesi payı	2 131 235	2 152 199	2 403 474	2 926 353	3 282 500
İş ve İşçi Bulma Kurumu payı	652 040	704 624	864 311	757 385	786 969
Halk Bankası payı	652 040	704 624	863 311	767 383	786 969
Korunmaya muhtaç çocuklar payı	1 203 627	1 304 020	1 409 255	1 724 925	1 531 106
İlk öğretim ve eğitim payı			(1) 56 327 219	40 480 252	
Yekûn	10 099 142	10 755 796	12 113 652	70 482 969	55 857 360

Yıl bütçelerinde bu şekilde bir tefrik yapılmadığı için hakiki rakam bulunamamıştır.

b) Belediyeler bütçelerinden :

Payların cinsi	Yıllar				
	1958	1959	1960	1961	1962
İller Bankası ortaklık payı	13 686 904	18 893 305	20 472 109	28 832 489	27 131 784
Sivil savunma payı	1 995 308	2 173 810	2 201 406	2 393 021	2 939 609
Beden Terbiyesi payı	9 916 782	13 797 030	16 308 794	20 001 154	21 131 590
İş ve İşçi Bulma Kurumu payı	2 885 324	4 143 250	4 189 464	4 719 889	6 111 474
Halk Bankası payı	1 749 202	3 352 878	3 361 700	3 393 021	2 939 609
Korunmaya muhtaç çocuklar payı	2 241 448	5 300 879	5 305 302	5 381 661	6 803 585
İlköğretim ve eğitim payı				27 059 015	35 150 232
Yekûn	32 474 968	46 661 352	51 938 771	85 751 279	102 854 942

(1) Bu rakama il özel idareleri bütçelerinden ilköğretim ve eğitim konusunda yapılan diğer giderler de dâhildir.

Bu rakamlar da göstermektedir ki, gerek il özel idarelerinin ve gerekse belediyelerin bu yükten kurtarılmaları ve bilhassa Birinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı ile kendilerine tahmil edilmek istenilen yatırımlarına imkân verilmesi artık bir zaruret haline gelmiştir. Esasen bu iki mahallî idaremiz bugün istihdam ettikleri personel maaş ve ücretlerini dahi ödeyemez bir durumdadırlar. Kısacası kendileri yardıma muhtaç bir vaziyette olup borçları tutarı bir milyar lira civarındadır. Bu sebeptendir ki, çok defa bu kanuni payları tediye edememekte ve her yıl ilgili idarelere olan borçları tutarı kabarmaktadır.

Burada malî tevzin sistemimizin tersine işliyen tatlîkâtına da bir nebze temas etmek yerinde olacaktır. Bilindiği üzere Devlet gelirlerinden şu veya bu şekilde gerek il özel idarelerine ve gerekse belediyelere yardımlarda bulunulmaktadır. Bunlar birincilerde umumiyetle direkt bir şekilde, diğerlerinde bâzı vergi ve resimlerden pay verilmesi suretiyle cereyan etmektedir. Bir taraftan verilen paraların diğer taraftan kanuni pay adı altında geri alınmasının muhasebe kaidelerine uymadığı bir hakikat olduğu gibi ihdas edilen malî formalite'lerin çeşitli tedahüllere sebebiyet verdiği de muhakkaktır. Mer'î mevzuatımız uyarınca son yıllarla Devlet gelirlerinden il özel idarelerine ve belediyelere vâkı yardımların nevi ve miktarı aşağıdaki cetvellerde gösterilmiştir.

a) İl özel idarelerine yapılan yardımlar :

Yardımanın nev'i	Yıllar		
	1957	1958	1959
İl ve köy yollarına	75 696 292	40 174 317	31 582 435
Köy içme sularına	26 690 281	17 998 802	30 000 000
Millî Eğitime	14 699 628	14 987 131	12 312 631
Tarım hizmetlerine	531 510	287 608	417 427
Çeşitli hizmetlere	5 145 319	2 725 627	436 521
Yekûn	112 763 570	76 243 485	83 755 014

b) Devlet gelirlerinden pay namı ile belediyelere verilen paraları :

Payın nev'i	Yıllar				
	1958	1959	1960	1961	1962
Gümrük	30 901 560	73 204 638	92 052 471	82 043 960	105 272 832
Tekel	14 483 611	17 771 609	30 056 314	23 310 740	24 174 995
Dellâliye	392 846	541 412	599 735	546 177	672 183
Gelir Vergisi	67 377 142	82 550 609	100 003 693	126 659 235	123 715 536
Akar yakıt	9 014 083	13 666 665	13 200 001	17 200 000	17 793 999
Trafik	3 433 667	4 482 707	4 784 000	5 375 751	5 344 374
Yekûn	125 609 909	192 517 640	249 697 214	255 137 463	276 973 919

Demek oluyor ki Devlet gelirlerinden verilen bir bütünün il özel idarelerinde aşağı - yukarı altında biri, belediyelerden üçte biri yine tekrar geri alınmaktadır. Hal böyle olunca mahallî idarelerimize Devlet gelirlerinden vâkı yardımların mâna ve kıymetlerini kaybettikleri şüphesizdir.

Diğer taraftan bu idareler bütçelerinden kendilerinin takviyesi cihetine gidilen teşekküller zamanla tarihî tekâmüllerini tamamlamışlar, malî bakımından az-çok kendilerine yeterli hale gelmişlerdir. Bunun en güzel misalini Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü teşkil etmektedir. Spor - Totonun ihdasıyla mezkûr teşekkülün bu neviden yardımlara artık ihtiyacı kalmadığı gibi bilâkis kendi saha-

sında zikredilen idarelerimize elini uzatabilecek bir durum iktisabettiği bir vaktadır. Bu misali daha da çoğaltmak mümkündür. Nitekim Halk Bankası ve İş ve İşçi Bulma Kurumlarında olduğu gibi.

İlköğretim ve eğitim mevzularına gelince bugünkü anlayış muvacehesinde belediyelerin ilköğretim ve eğitim konusunda bir görevleri bulunmadığından bu idarelerin pay vermeleri uygun görülmemiştir.

İşte bu görüş neticesidir ki, hazırlanan bu tasarı ile gerek il özel idareleri gerekse belediyeler bütçelerinden muhtelif teşekküllere bazı kanunlar mucibince ayrılması mecburi kılınan payların umumiyetle kaldırılmaları muvafık görülmüş, sadece İller Bankası isminden de anlaşılacağı üzere bu mahallî idarelerimizin bir nevi ortaklığı mahiyetinde bulunduğundan kendisine verilen paylar bundan istisna edilmiş, ancak onun da şumulü daraltılmıştır.

Madde 1. — 13 . 6 . 1945 tarihli ve 4559 sayılı İller Bankası Kanununun 3 ncü maddesinin birinci fıkrasının (A) bendini tadil etmektedir.

Tasarı metninde bend yerine fıkra tâbiri kullanılmak zorunda kalmıştır. Çünkü mezkûr maddenin ikinci fıkrasında aynen (A, B, C, D, fıkralarında yazılı sermaye paylarının...) denmektedir.

Yürürlükteki maddede kanuni payların ayrılmasına esas teşkil eden «sonuçları belli olan son bütçe yılı içinde elde edilmiş bulunan tahsilât miktarı» mevzuunda bir değişiklik yapılmamıştır. Bu prensip aynen muhafaza olunmuştur. Yalnız bu tahsilât miktarından temsili gereken paralar sadece bütçeden yapılan yardımlara, Yol Vergisinin, çalışma ödevi tutarına, Arazi ve Bina vergilerinin il özel idarelerine devrinden doğan borçları karşılayacak miktarlarına, asker aileleri yardım tahsilâtına ve her türlü istikrazlarla bağışlara inhisar etmekte iken bunun şumulü genişletildiği gibi yeri kalmıyanlara da nihayet verilmiştir.

Bu sonunculara misal, Yol Vergisi çalışma ödevi tutarı ile Arazi ve Bina vergilerinin il özel idarelerine devrinden doğan borçları karşılayacak miktarlardır. Bunlar izaha muhtaç olmadıkları için üzerlerinde fazla durulmıyacaktır.

Diğerlerine gelince : Bütçeden yapılan yardımlar tâbiri yerine Devlet genel ve özel yardımları tâbiri ikâme olunmuştur. Bunun başlıca sebeplerinden birini bu idarelerimiz gelirleri için gerek Maliye ve gerek İşçileri Bakanlıkları tarafından yeniden hazırlanan tasarılar da ilmi bakımdan böyle bir tefrike yer verilmesi teşkil etmiştir. Bittabiî bu şekilde Devlete ait muhtelif vergi resimlerinden ayrılan paylar mezkûr terimin kapsamı içerisine girecektir.

Bağışların yanına mahiyeti aynı bulunan yardımlar da eklenmiştir. Örneğin il özel idareleri bütçesinden belediyelere yapılan yardımların da böylece istisnalar meyana girmesi mümkün olacaktır.

Her türlü istikrazlar yeni Türkçe deyimini ile borçlanmalar olarak ayrıca metne alınmıştır.

Asker ailelerine yardım zammı tahsilâtı kanun veya tüzüklerle tahsis mahiyette kullanılacağı belirtilen paralar tâbiri içerisinde mütalâa edilmiştir. Böylece bundan gayrı bilhassa belediyeler için bahis konusu olan numaralama, fuhuş ve fuhuş yüzünden bulaşan zührevi hastalıklarla mücadele gelirlerinin, ekmeçlik un zamlarının da bu gruba ithalleri sağlanmış bulunmaktadır.

Bunun haricinde hakikî birer gelir addi mümkün olmayan her türlü taşınır ve taşınmaz mallar satış bedelleri, geri alınan paralar (eski terimiyle istirdatlar), fon, bağış ve yardımları, her türlü avanslar, giderlere katılma karşılıkları (Bugünkü masraflara iştirak hisseleri), geçen yıldan devreden nakit mevcutları, yatırımlar için ayrılan nakit artıkları yeniden istisnalar arasına dâhil edilmiş ve böylece hakiki mânasiyle öz gelirlerden pay ayrılması eihetine gidilmiştir.

Madde 2. — Paylarla ilgili olarak kaldırılan kanun maddesini göstermektedir. Bunlar sırasıyla. 8 . 2 . 1933 tarihli ve 2284 sayılı Halk Bankası ve Halk Sandıkları Kanununun 24 . 3 . 1950 tarihli ve 5652 sayılı Kanunla değişik ikinci maddesinin (B) fıkrası, 22 . 5 . 1938 tarihli ve 3530 sayılı Beden Terbiyesi Kanununun 19 ncü maddesinin (B,C) fıkraları, 21 . 1 . 1964 tarihli ve 4037 sayılı İş ve İşçi Bulma Kurumu kuruluş ve görevleri hakkındaki Kanunun 1 . 3 . 1950

tarihli ve 5562 sayılı Kanunla değişik 13 ncü maddesinin (B) bendi, 9 . 6 . 1958 tarihli ve 7126 sayılı Sivil Müdafaa Kanununun 21 . 10 . 1960 tarihli ve 107 sayılı Kanunla değişik 37 nci maddesinin (Ç) fıkrası, 5 . 1 . 1961 tarihli ve 222 sayılı İlk öğretim ve eğitim Kanununun 76 nci maddesinin 1 nci fıkrasının (C) bendleridir.

Burada da birinci maddede bahsedildiği üzere muhtelif kanunlarda bend yerine sehven kullanılan fıkra tâbirleri ahengin bozulmaması bakımından tasarı metnine aynı şekilde alınmışlardır.

Yukarıda tafsilâtlı bir şekilde malûmat verildiği için bu madde münasebetiyle ayrıca izahata mahal bulunmadığı mütalâa edilmektedir.

Geçici madde — İl özel idareleri ile belediyelerin 2 nci maddenin 1, 11, 111 ve IV ncü bendlerinde bahsi geçen paylar dolayısıyla birikmiş borçların bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar ilgili idareler adına yatırılmamış kısımlarının ödenmiyeceğini açıklamaktadır.

Kanuni müstenidatı kaldırılmış bulunan bu borçların ödenmesinin yerinde olamayacağı mütalâa edilmiştir. Kaldığı zaten il özel idarelerinin ve belediyelerin bunları ödemeye malî takatleri de müsait değildir. Esasen sırf mezkûr sebepten dolayıdır ki bu hal ortaya çıkmıştır. Binnetice bunda ısrarın bir mânası olamayacağı bedihîdir.

Esasen Maliye Bakanlığınca uzun bir süredir üzerinde çalışılmakta bulunan bir kanun tasarisında bu borçların tahkimi veya icabında tasfiyesi derpiş edilmektedir. Bu madde ile bu husustaki faaliyetlere biran evvel bir veçhe verilmiş olacaktır.

Madde 3. — Yürürlüğe taallûk etmektedir.

Madde 4. — Yürütme ile ilgili bulunmaktadır.

İçişleri Komisyonunun raporu

Millet Meclisi
İçişleri Komisyonu
Esas No. : 1/853
Karar No. 46

14 . 5 . 1965

Yüksek Başkanlığa

İl özel idarelerinin ve belediyelerin gelirlerinden pay ayrılmasına dair mevcut kanunlardaki bâzı maddelerin değiştirilmesine, bâzı maddelerin kaldırılmasına dair olan kanun tasarısı, ilgili Bakanlık temsilcilerinin iştiraki ile komisyonumuzda görüşüldü :

Tümü üzerinde cereyan eden görüşmeler neticesinde, gerekçede sarahaten izah olunan hususlar, komisyonumuzca da yerinde mütalâa edilmiş, belediye ve özel idarelerin malî külfetlerini hafifletmek maksadına mâruf olarak hazırlanmış bulunan tasarı aynen kabul edilmiş ve mevzuun lüzum ve ehemmiyeti de göz önünde bulundurularak öncelik ve ivedilikle görüşülmesi temenniye şayan görülmüştür.

Havalesi gereğince Plân Komisyonuna tevdi buyurulmak üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Başkan	Sözcü		
Uşak	İstanbul	Adana	Afyon K.
A. R. Akbıykoğlu	R. Ülker	A. Bozdoğanolu	A. Yılmaz
Aydın	Bursa	Giresun	Kastamonu
M. Gedik	E. R. Akyürek	N. Erkmen	O. Z. Oktay
İstanbul	Ordu	Sivas	Tokat
Z. Altınoğlu	Y. İ. Ağaolu	R. Günay	M. Kazova

İmzada bulunamadı

Bütçe Plân Komisyonunun raporu

Millet Meclisi
Bütçe Plân Komisyonu
Esas No. : 1/853
Karar No. : 55

28 . 5 . 1965

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Komisyonumuza havale edilmiş bulunan, «İl özel idarelerinin ve belediyelerin gelirlerinden pay ayrılmasına dair mevcut kanunlardaki bâzı maddelerin değiştirilmesine, bâzı maddelerin kaldırılmasına dair kanun tasarısı» ilgili Hükümet temsilcilerinin de iştirakiyle incelendi ve görüşüldü :

Kanun tasarısında; belediyelerin muhtelif kanunlarla muhtelif müesseselere yükledikleri ödeme paylarının ağır malî yük olması sebebiyle asıl faaliyetlerini aksatmasına binaen bu paylarla ödiye-medikleri bâzı paraların kaldırılması veya kolaylaştırılması derpiş olunmaktadır.

Tasarının 1 nci maddesiyle değiştirilmek istenen fıkra şöyledir : A) İl özel idareleriyle belediyelerin yıllık gelirleri tahsilâtının yüzde beşi (Bu gelirlerin belirtilmesinde, il özel idareleriyle belediyelere bütçeden yapılan yardımlar, Yol Vergisinin çalışma ödevi tutarı, Arazi ve Bina vergilerinin il özel idarelerine devrinden doğan borçları karşılayacak miktarları, asker ailelerine yardım zammı tahsisatı ve her türlü istikrazlar ve bağışlar hesaba katılmaz.)

Tasarının 1 nci maddesindeki yeni metinde de görüleceği üzere yüzde beş payın hesaplanmasındaki hesaba katılmıyan kısımlar âcil ihtiyaçlar dikkate alınarak çoğaltılmaktadır.

İkinci madde ile kaldırılan hükümler muhtelif müesseselerin sermayesini veya fonunu artırmak veya temin etmek gayesiyle belediyelerden alınan hisselerle dairedir. Şöyleki :

I - 8 . 6 . 1933 tarihli ve 2284 sayılı Halk Bankası ve Halk Sandıkları Kanununun 24 . 3 . 1950 tarihli ve 5652 sayılı Kanunla değişik bankanın sermayesinin nelerden terekkebettiğini belirten, 2 nci maddesinin (B) fıkrası : İl özel idareleriyle belediyelerin her yıl gelirlerinin yüzde 1/2 sinden aşağı olmamak üzere bütçelerine koyacakları iştirak hisseleri,

II - 29 . 6 . 1938 tarihli ve 3530 sayılı Beden Terbiyesi Kanununun Beden Terbiyesi Genel Direktörlüğünün ve ona bağlı teşkilâtın gelirlerini belirten 19 ncu maddenin (B) ve (C) fıkrası ; B) Vilâyet hususi idare bütçelerine bir sene evvelki nakdî tahsisat, C) Geliri elli bin liradan fazla olan belediyelerin bir sene evvelki tahsilât yekûnlarının yüzde dördü,

III - 21 . 1 . 1946 tarihli ve 4837 sayılı İş ve İşçi Bulma Kurumu, kuruluş ve görevleri hakkındaki Kanunun 1 . 3 . 1950 tarihli ve 5562 sayılı Kanunla değişik, kurumun gelirlerini sıralıyan 13 ncu maddesinin (B) bendi.

B) . . . . bütçeleri yüz bin liradan iki milyon liraya kadar olan belediyelerce gelirlerinin yüzde yarımı ve bütçeleri iki milyon lira ve daha fazla olan belediyelerce gelirlerinin yüzde biri olarak bütçelerine konacak ödenekler (İl ve belediye bütçelerinde bu maksat için ayrılan ödenekler hiçbir suretle başka bölüme aktarılamaz ve ilk altı ay içinde tahakkuk ettirilerek kurumun adına ve hesabına ödenir),

IV - 9 . 6 . 1958 tarihli ve 7126 sayılı Sivil Müdafaa Kanununun 21 . 10 . 1960 tarihli ve 107 sayılı Kanunla değişik, sivil savunma fonunun nelerden meydana geleceğini gösteren 37 nci maddesinin (Ç) bendi : Ç) Özel idarelerle belediyelerin bütçelerindeki gelirlerinin % yarımı (Özel idarelerle Belediyelere genel bütçeden yapılan yardımlar, asker ailelerine yapılan yardım zammı ödeneği ile her türlü borçlanmalar, bağışlar ve mülk satışları hariç).

V - 5 . 1 . 1961 tarihli ve 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanununun ilköğretime ait gelir kaynaklarından bahseden 76 nci maddenin (C) fıkrası : C) Belediye bütçelerine her yıl genel gelirlerinin en az % 5 oranında konulacak ödenek.

Anlaşıyor ki, yeni kurulan veya sermayesinin artırılması düşünülen bazı müesseseler belediyelerin gelirlerinden finanse edilmiş ve memleketimiz de zaten maddi zaruretler içinde olduğundan bihakkın vazife göremiyen belediyeleri âtil bırakacak yükler tahmil edilmiştir.

Kanun teklifi metninde mevcut geçici madde ile ikinci maddede tadadedilen V numaralı bendeki ilköğretim ve eğitim kurumlarına ayrılan payların ödenmemiş kısımlarının da ödenmesine devam olunması istenmektedir. Komisyonumuzda Millî Eğitim hizmetlerinin ehemmiyeti ayrıca şayanı takdir görülmüşse de, belediyelere sağlanan malî rahatlığın kısıntılı olmasını, günden güne gördüğü âmme hizmeti artan belediyelerin bir nebze daha rahatlayabilmesi gayesiyle, ödenmeyen payların affedilmesinin ikinci maddede sayılan bendlerin tamamına şamil olması sağlanmış ve geçici madde bu istikamette değiştirilmiştir.

Gördüğü hizmetin ehemmiyeti izahtan vareste bulunan belediyelere imkân sağlayacak olan tasarrufların diğer maddeleri aynen kabul edilmiştir.

Öncelik ve ivedilikle görüşülmek ve Genel Kurulun tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Başkan Aydın İ. Sezgin	Sözcü Sakarya N. Bayar	Kâtip Nevşehir A. B. Numanoğlu	Adana Muhalefîm (Muhalefet şerhi ilişiktir) K. Sarıbrahimoğlu
Ankara İ. Seçkin	Aydın O. Apaydır.	Balıkesir A. A. Bolak	Bursa A. Türkel
Çanakkale Ş. İnan	Erzincan H. Atabeyli	Erzurum Söz hakkım mahfuzdur A. Şenyurt	Erzurum N. Diler
Giresun İ. E. Kılıçoğlu	İstanbul M. Güven	İzmir N. Kürşad	Kars K. Okyay
Manisa H. Kubat	Mardin E. K. Aybar	Rize E. Y. Akçal	Trabzon A. Ş. Ağanoğlu

Muhalefet Şerhi

Bu tasarı ile belediyelerin, binnetice belde halkının spor, eğitim, işçilere yardım gibi sosyal ve kültürel faaliyetlere katılma payları kaldırılmaktadır. Bu ihtiyaçlar devam edeceğine ve Devlet olarak da karşılamak zarurî bulunduğu göre, umumi bütçeden karşılanacak demektir. Yani, topyekûn millettten alınan vergilerden karşılanacaktır.

Millet deyince Türkiye'de, % 70 halkının köylerde yaşadığını hatırdan çıkarmamak, şehirde yaşayanlardan da medenî imkânlardan faydalananların sayısının mahdud olduğunu kabullenmek iktiza eder.

Beldenin medenî araç ve gereçlerinden faydalananlar umumiyetle varlıklı veya en azından orta hallilerdir. Ayrıca Belediye ve Devlet imkânları ile yapılan âmme hizmetlerinden rant geliri ve sair suretlerle çoğu zaman aşırı gelir temin ederler de bunlardır.

Bu tasarı ile işte bu mutlu azınlığın yükü hafifletilmek ve geniş ve fakir kütlelere yeni yüklerin zemini hazırlanmak istenmektedir. Bu tutum, sosyal Devlet ve sosyal adalet esaslarına aykırıdır.

Ayrıca bu tasarı, köylü, şehirlî ayırımını biraz daha kesin ve keskin hale getirmektedir. Şöy'e ki; Köy Kanunu ve plân tasarısı, köy halkına köy işlerinde ve toplum kalkınmasında çeşitli nakdî veya bedenî mükellefiyetler yüklemiştir. Kaldırılmak istenen hükümler binnisbe de olsa şehirlilere

de bunlara mütenazır mükellefiyetler tahmil ediyor mânasını taşımaktadır. Bu tasarı ile yarım yamalak olan ve tatminkâr olmaktan uzak bulunan tevazünde bozulmuş oluyor. Halk kütlelerine yüklenen mükellefiyetlerde oturdukları yerin köy veya şehir oluşuna göre tefrik yapılıyor demektir ki; bu durum Anayasanın eşit hak mükellefiyet prensibine de zıttır. Bu bakımdan Anayasanın ihlâl edildiğini iddia etmek dahi mümkündür.

Belediyeleri güçlendirmek için vergileri kaldırmak, fakir halkın vergileri ile yardımlarda bulunmak yerine, modern Belediyecilik esaslarına uygun şekilde Belediye vergi ve cezaları mevzuatını ıslah ile Belediye gelirlerini artırmayı düşünmeliyiz. Bu yol günlük politika bakımından iktidarlar için sakıncalı olsa da, halk ve uzun vâdede şehirlerimiz için de faydalı ve hattâ elzemdir. Sosyal Devlet vecibeleri ile de bu günkü durumun devamı bağdaşamaz. Devlet imkânlarından faydalanan âdilâne ölçüler içinde bu masraflara iştirak ettirilemezse modern Devlet anlayışına uygun hareket edilmiş olmaz. Bir kısım kimselerin haksız menfaatler temin etmesinin en emin yolu açılmış veya kapatılmamış olur. Bu halin de sosyal ve ekonomik sakıncalarını izahtan vâreste sayarım.

Bu sebeplerle tasarıya muhalifim.

Adana Milletvekili
Kemal Sarıbrahimoğlu

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

İl özel idarelerinin ve belediyelerin gelirlerinden pay ayrılmasına dair mevcut kanunlardaki bâzı maddelerin değiştirilmesine, bâzı maddelerin kaldırılmasına dair kanun tasarısı

Hükmi değiştirilen paylar

MADDE 1. — 13 . 6 . 1965 tarihli ve 4759 sayılı İller Bankası Kanununun 3 neü maddesinin (A) fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

«A) İl özel idareleri ile belediyelerin yıllık gelirleri tahsilâtının % 5 i (Bu gelirlerin hesaplanmasında; her türlü taşınır ve taşınmaz mallar satış bedelleri, geri alınan paralar, Devlet genel ve özel yardımları, İmar ve İskân Bakanlığı emrinde toplanan fondan yapılan bağış ve yardımlar, her türlü avanslar ve borçlanmalar, giderlere katılma karşılıkları, geçen yıllardan devreden nakit mevcutları, yatırımlar için ayrılan paralar artıkları, kanun veya tüzüklerde tahsisi mahiyette kullanılacağı belirtilen paralar ayrık tutulur.)»

Kaldırılan paylar

MADDE 2. — I - 8 . 6 . 1933 tarihli ve 2284 sayılı Halk Bankası ve Halk Sandıkları Kanununun 24 . 3 . 1950 tarihli ve 5652 sayılı Kanunla değişik 2 neü maddesinin (B) fıkrası,

BÜTÇE PLÂN KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

İl özel idareleri ve belediyelerin gelirlerinden pay ayrılmasına dair mevcut kanunlardaki maddelerin değiştirilmesine, bâzı maddelerin kaldırılmasına dair kanun tasarısı

MADDE 1. — Tasarının 1 neü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Tasarının 2 neü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Hükümetin teklifi

II - 29 . 6 . 1938 tarihli ve 3530 sayılı Beden Terbiyesi Kanununun 19 ncu maddesinin (B) ve (C) fıkraları,

III - 21 . 1 . 1946 tarihli ve 4837 sayılı İş ve İşçi Bulma Kurumu Kuruluş ve Görevleri hakkındaki Kanunun 1 . 3 . 1950 tarihli ve 5562 sayılı Kanunla değişik 13 ncu maddesinin (B) bendi,

IV - 9 . 6 . 1958 tarihli ve 7126 sayılı Sivil Müdafaa Kanununun 21 . 10 . 1960 tarihli ve 107 sayılı Kanunla değişik 37 nci maddesinin (C) fıkrası,

V - 5 . 1 . 1961 tarihli ve 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanununun 76 nci maddesinin 1 nci fıkrasının (C) bendi,

Yürürlükten kaldırılmıştır.

Birlikmiş paralar

GEÇİCİ MADDE — İl özel idareleriyle belediyelerin 2 nci maddenin I, II, III ve IV ncu bendlerinde bahsi geçen paylar dolayısıyla birlikmiş borçlarının kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar ilgili idareler adına yatırılmamış kısımları ödenmez.

Yürürlük

MADDE 3. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 4. — Bu kanunun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

22 . 4 . 1965

Başbakan	Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı
S. H. Ürgüplü	S. Demirel
Devlet Bakanı	Devlet Bakanı
H. Ataman	M. Altınsoy
Devlet Bakanı	Adalet Bakanı
Ş. İnal	İ. Baran
Millî Savunma Bakanı	İşleri Bakanı
H. Dinçer	İ. H. Akdoğan
Dışişleri Bakanı	Maliye Bakanı
H. Işık	İ. Gürsan
Millî Eğitim Bakanı	Bayındırlık Bakanı
C. Bilgehan	O. Alp

Bütçe ve Plân Ko. değişikliği

GEÇİCİ MADDE — İl özel idareleriyle belediyelerin 2 nci maddede bahsi geçen paylar dolayısıyla birlikmiş borçlarının kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar ilgili idareler adına yatırılmamış kısımları.

MADDE 3. — Tasarımın 3 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Tasarımın 4 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

Ticaret Bakanı	Sağ. ve Sos. Yar. Bakanı
M. Zeren	F. Sükan
Gümrük ve Tekel Bakanı	Tarım Bakanı
A. Topaloğlu	T. Kapancı
Ulaştırma Bakanı	Çalışma Bakanı
M. San	İ. S. Çağlayangil
Sanayi Bakanı	En. ve Tabii Kay. Bakanı
A. N. Erdem	M. Turgut
Trz. ve Tanıtma Bakanı	İmar ve İskân Bakanı
Ö. Z. Dorman	R. Iskenderoğlu
Köy İşleri Bakanı	S. Öztürk

Dönem : 1
Toplantı : 4

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı :

935

Belediyelerin ve belediyelere bağlı müessese ve işletmelerin bir kısım borçlarının Hazinece terkin ve tahkimi hakkında kanun tasarısı ve Maliye ve İçişleri ve Plân komisyonları raporları (1/490)

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Tetkik Dairesi

Sayı : 71 - 2067/3239

28 . 6 . 1963

Millet Meclisi Başkanlığına

Maliye Bakanlığınca hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine arzı Bakanlar Kurulunca 26 . 6 . 1963 tarihinde kararlaştırılan «Belediyelerin ve belediyelere bağlı müessese ve işletmelerin bir kısım borçlarının Hazinece terkin ve tahkimi hakkında kanun tasarısı» ve gerekçesi ilişik olarak sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını rica ederim.

Başbakan
İsmet İnönü

GEREKÇE

I - Genel açıklamalar :

Belediyelerin ve belediyelerce bağlı müessese ve işletmelerin geniş ölçüde malî imkânsızlıklardan doğan bir hizmet yetersizliği içinde bulunukları bilinmektedir. Bâzı belediyelerin malî durumları ise gerçekçi olmıyan zorlamalar sebebiyle çok endişe vericidir. Belediyelerin, gerek beledi kamu hizmetlerini yarine getirememeleri, gerek bâzılarının malî bakımından hiç arzu edilmiyen durumda bulunmaları bu hususta tedbir alınması zorunluğunu ortaya çıkarmıştır.

Belediyelerin kamu hizmetlerini yapabilmeleri ve bozulmuş olan malî durumlarını düzeltebilmeleri meselesine iki temel yönden yaklaşmak kabilir. Bunlardan birincisi malî tevzin problemini ve belediyeler gelirleri kanununu yeniden ele almak, ikincisi belediyeler borçları üzerinde hafifletici bir malî operasyona gitmektir. Birinci çözümlerin uzun vâdeli oluşuna karşılık, ikinci çözümlerin kısa vâdeli ve süratle sonuç verici hüviyeti gözönüne alınarak ilişik terkin ve tahkim kanunu tasarısı hazırlanmıştır.

Tasarı, belediyelerin ve belediyelere bağlı müessese ve işletmelerin devlet ve katma bütçeli idarelere olan borçlarının tamamen ortadan kaldırılması ve kamu iktisadi teşebbüslerine olan borçlarının uzun vâde ile tahkimi hedeflerini gözetmektedir. Bu açıklamadan anlaşılacağı üzere, tasarıda iki çeşit malî operasyon vardır. Devlet ve Vakıflar Genel Müdürlüğü hariç katma bütçeli idarelere olan borçlar, ihtilâflı dahi olsalar tasarının kanunlaşmasından sonra terkin edileceklerdir.

Diğer operasyon kamu iktisadi teşebbüslerine olan borçların tahkimidir. Genellikle iktisadi işletmeler olarak çalışmalarını gereken bu teşebbüslerin belediyelerden olan alacaklarının terkinin doğru görülmemiş ve bu kabil borçlar tahkime tâbi tutulmuştur.

Tahkim edilecek borçlar, beş yıllık bir ödemesiz devrenin bitiminden itibaren yirmi yıl içinde, yirmi eşit taksitte ve faizsiz olarak Hazineye ödenecektir.

Teklif edilen malî operasyonun ana hatları bunlardır ve aşağıda maddeler üzerinde yapılan açıklamalarda daha geniş tafsilât verilmiştir.

Tasarının malî portesi aşağıdaki şekilde tahlil edilebilir. Ancak önemle kaydedilmesi gerekli husus, bu rakamların geçici oldukları ve gerçek rakamların tasarının 3, 4 ve 5 nci maddeleri geçince yapılacak tesbit sonunda belirtilecekleridir.

Genel bütçe için kuruluşlara	38 978 006,73
Katma bütçeli kuruluşlara	34 166 404,35
Özel idarelere	9 307 053,58
Kamu İktisadi Teşebbüslerine	742 134 698,48
<hr/>	
Toplam	824 586 163,14

Tablonun incelenmesinden anlaşılacağı gibi, tahkim edilecek borçlar arasında kamulaştırmadan ve taahhüt bedellerinden doğanlar yer almamaktadır. Kamulaştırma borçları Anayasamızın 35 nci maddesine uymıyacakları için tahkime tâbi tutulmamışlardır. Taahhüt ve satınalmadan doğan borçlar da ödenmesi gerekli (muaccel) borçlar oldukları için tahkim dışında bırakılmışlardır. Bunlar, tasarının kabulü halinde belediyelerin genişliyecek olan malî imkânları içinde ödeneceklerdir.

II - Tasarıdaki hükümlerle ilgili açıklamalar :

Birinci madde ile, belediyeler ve belediyelere bağlı müessese ve işletmelerin bâzı borçları terkin ve tahkim edilmektedir. Burada borçların tarifi yapılmamış ve gerek kamu hukukundan doğan, gerek özel hukuktan doğan borçlar kavranmıştır. Özel hukuka göre doğan borçların meselâ akitten, haksız muamelelerden veya sebepsiz mal iktisabından doğmuş olmaları arasında da bir ayırma yapılmamıştır. Borçların sınırlandırılması, sadece alacaklıları yönündendir. Terkin veya tahkime alınan borçlar, kamu kuruluşlarına ve Kamu İktisadi Teşebbüslerine aidolanlardır.

Birinci maddenin ikinci fıkrası, borç deyiminin tereddüt uyandırmaması için yazılmıştır. Bu fıkra ile borcun aslı veya fer'i olan veya onlara bağlı bulunan unsurlar açıklanmıştır. Belediyeler ve bağlı kuruluşları bakımından bir incelik taşıyan tek husus, bunların sadece mükellef sıfatıyla borçlu oldukları kamu alacaklarıdır. Vergi sorumlusu sıfatıyla vergi, resim ve harc borçları terkin tâbi tutulmayacaktır.

Tasarının ikinci maddesi, tabii âfetler fonuna, İller Bankası nezdindeki belediyeler fonuna ve belediyelerin kendi kurdukları müesseseler ve işletmelere olan borçları ile bu müessese ve işletmelerin, bağlı oldukları belediyelere olan borçlarını terkin ve tahkim dışında tutmaktadır.

Gerçekten ilk fonun belediyelerle bir borçlanma münasebeti bulunmamaktadır ve birkaç belediyenin bir milyonu aşmayan bir borcu bulunmaktadır. Belediyeler Fonu ise esasen, 50 000 den aşağı beldelere su, elektrik, kanalizasyon, mezbaaha tesisleri proje ve yapımı için veya harita ve plân hazırlanması maksadıyla ödünç verilen bir fon olduğu için tahkim dışında tutulmuştur. Diğer taraftan, fon halen İller Bankası kaynaklarından anapara ve faiz olarak 398 milyon lira civarında kullanılmış durumdadır. Belediyeler Fonunun, yine belediyeler yirmi yıl vâdeli ve faizsiz olarak hizmet eden bir mekanizma olduğu da ayrıca nazara alındığında, yukarıdakilerle beraber istisna edilmesinin sebepleri açıklanmış olmaktadır. Belediyelerin kendi kurdukları müessese ve işletmelerle olan karşılıklı borç ve alacaklarının tahkim dışı olması ise gayet tabiidir, zira müessese ve işletmeleriyle birlikte belediyeler bir malî birlik ifade etmektedirler.

Tasarının 3 ncu maddesi bir usul hükmüdür ve ayrıca açıklamaya muhtaç değildir. Ancak maddenin son fıkrası, bu tasarının hazırlanması sırasında bilgi toplama yönünden karşılaşılan güç-

lükler göz önüne alınarak metne konulmuş ve bir aylık süre içinde kanun hükümlerini yerine getirmiyen belediyelerin terkin ve tahkimden faydalanamayacakları esasını tesis eylemiştir.

Tasarının 4 ncü maddesi, Maliye Bakanlığına gönderilecek cetvellerin bu bakanlık ve İçişleri Bakanlığı temsilcilerinin devamlı olarak katılacakları bir komisyona incelenmesini öngörmüştür. Alacakları terkin veya tahkim olunan kuruluşlar bakımından, bu kuruluşların doğrudan doğruya veya vasıtalı olarak bağlı buldukları bakanlıkların temsilcileri komisyona üye olarak katılacaklardır. Komisyon, şüphesiz doğrudan doğruya veya Maliye ve İçişleri bakanlıklarının veya ilgili bakanlıkların elemanları vasıtasıyla gerekli incelemeleri yaptırabilecektir.

Her türlü yargı ve icra mercilerindeki ihtilâflı borçlar, kesinleştikçe borçlu belediyeler ve bu kanun şümûlüne giren alacaklı kuruluşlarca Maliye Bakanlığına bildirilecek ve kanunda konulan esaslara göre terkin veya tahkime tabi tutulacaklardır.

Beşinci madde terkin ve tahkimin esaslarını belirtmektedir. Bu madde ayrıca açıklanmaya ihtiyaç göstermektedir.

Sadece İller Bankasının her yıl belediyelerden tahsil etmesi gereken miktarlar değişmekte olduğundan, 31.12.1962 günü itibariyle 484 811 367 liraya baliğ olan belediyeler borçlarının İller Bankası ve Maliye Bakanlığınca tesbit edilecek esaslara göre tahkim olunması yolu tutulmuştur. İller Bankası bu kredileri esasen faizli olarak açtığı için Hazine ayrıca faiz ödemeyecektir.

Tasarının 6, 7 ve 8 ncü maddeleri ayrıca açıklamaya muhtaç görülmemiştir.

Maliye Komisyonu raporu

Millet Meclisi
Maliye Komisyonu
Esas No. : 1/490
Karar No. : 139

4 . 9 . 1963

Yüksek Başkanlığa

Maliye Bakanlığınca hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine arzı Bakanlar Kurulunca 26 . 6 . 1964 tarihinde kararlaştırılan «Belediyelerin ve belediyelere bağlı müessese ve işletmelerin bir kısım borçlarının Hazinece terkin ve tahkimi hakkında kanun tasarısı» ilgili Bakanlık temsilcilerinin iştirakiyle komisyonumuzda tetkik ve müzakere edildi :

Müstenit gerekçede arz ve izah edilen hususlar komisyonumuzca muvafık mütalâa edilmiş ve müspet olarak karşılanmıştır.

1 ncü ve 3 ncü maddede zikredilen tarihin, kanun tekniği bakımından 7 ncü madde ile tezat halinde bulunmamasını temin için bu tarihin kaldırılmasına ve bunun yerine «Bu kanunun yayımı tarihinde» kaydının konulması uygun görülmüş ve dolayısıyla belediyelerin mali bakımdan daha geniş ve serbest şartlar içerisinde borç ödeme güçlerine kavuşmaları bu vesile ile sağlanmış oldu.

Diğer maddeler ise aynen kabul edilmiştir.

Havalesi gereğince İçişleri Komisyonuna tevdi edilmek üzere Yüksek Başkanlığa arz olunur.

Maliye Komisyonu

Başkanı
Gümüşane
N. Küçükler

Sözcü
Erzurum
G. Karaca

Kütahya
A. Erbek

M. Meclisi

Adana
Y. Aktimur

Zonguldak
S. T. Müftüoğlu

Aydın
N. Müren

(S. Sayısı : 935)

İçişleri Komisyonunun raporu

Millet Meclisi
İçişleri Komisyonu
Esas No. : 1/490
Karar No. : 90

15 . 10 . 1963

Yüksek Başkanlığa

Belediyelerin ve belediyelere bağlı müessese ve işletmelerin bir kısım borçlarının Hazinece terkin ve tahkimi hakkındaki kanun tasarısı, ilgili Bakanlık temsilcilerinin iştirakiyle Komisyonumuzda görüşüldü.

Gereğede de belirtildiği üzere belediyelerin içinde buldukları malî imkânsızlıkları bertaraf etmek ve belediyeleri, beledi hizmetleri yapabilecek hale getirmek maksadiyle hazırlanmış bulunan tasarı, prensip itibariyle Komisyonumuzca da yerinde mütalâa olunmuş ve maddelerin görüşülmesine geçilmiştir.

Maddeler üzerinde cereyan eden müzakereler neticesinde, Maliye Komisyonunun tadil metni Komisyonumuzca da müsbet mütalâa olunmuş ve Maliye Komisyonunun tadili veçhile tasarı kabul edilmiştir.

Havalesi gereğince Plân Komisyonuna tevdi buyurulmak üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Millet Meclisi

İçişleri Komisyonu Başkanı Y.

Sözcü

Edirne

İ. Ertem

Erzurum

A. Şenyurt

Antalya

Ö. Eken

Eskişehir

Ş. Asbuoğlu

Aydın

M. Gedik

İstanbul

Z. Altınoğlu

Çorum

H. İncesulu

Konya

İ. Kabadayı

İmzada bulunamadı.

Kütahya

S. Sarpaşar

Sivas

R. Günay

Bütçe ve Plân Komisyonunun raporu

Millet Meclisi

Bütçe ve Plân Komisyonu

Esas No. : 1/490

Karar No. : 39

5 . 4 . 1965

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Komisyonumuza havale edilmiş bulunan «Belediyelerin ve belediyelere bağlı müessese ve işletmelerin bir kısım borçlarının Hazinece terkin ve tahkimi hakkında kanun» tasarısı ilgili Hükümet temsilcilerinin de iştirakiyle incelendi ve görüşüldü.

Tasarı, kanun başlığında yer alan kamu kuruluşlarının 28 . 2 . 1963 tarihinde Devlete, katma bütçeli idarelere ve kanun tasarısına bağlı cetvelde yer alan Kamu İktisadi Teşebbüslerine olan borçlarının tahkim ve terkinini ve faiz hadlerinin tesbitini hedef tutmakta, tasarının 2. nci maddesi ise terkin veya tahkimin dışında kalacak borçları tâdatetmektedir.

1 nci maddenin ikinci fıkrasında tahkim veya terkin edilecek borç tâbirinin, vergi, resim harc, ceza, kanuni paylar, faizler, gecikme faizleri, komüsyonlar ve banka - sigorta gider vergilerini şâmil olduğu tasvih olunmaktadır.

Tasarının diğer maddelerinde ise tahkim veya terkinin ne suretle icra ve ifa edileceği hükme bağlanmaktadır.

Belediyelerimizin ve bunlara bağlı müessese ve işletmelerinin içinde buldukları malî sıkıntıları gidermek için yapılacak bu malî «Ameliyata» ihtiyacın aşkâr olduğu görülmektedir. Kamulaştırma borçları hariç ve tasarının sevki tarihi olan 26 . 6 . 1963 tarihinde 825 milyon lira bugün ise daha fazla olan bu miktarın belediyelere halen ödenmesinin mümkün olmadığı görülmektedir. Bu imkânsızlık muvacehesinde alacaklı olanların da bu tahkim ameliyesine taraftar oldukları anlaşılmaktadır.

Kanun tasarısının kabul edilmesiyle alacaklıların arzusu yerine getirilmiş olacağı gibi, belediyeler de biraz serbest kalarak faaliyet göstermesine imkân verecek ve belde hizmetleri de daha iyi görülecektir.

Tasarının müzakeresinde 1 nci madde Maliye Komisyonunun yaptığı değişiklik benimsenerek aynen kabul edilmiştir, tasarının 3 ncu maddesi metnindeki «Bir ay» müddet az görülerek «üç ay», «Memuruna» kelimesi «Âmirine» olarak ve borcun günü olarak gösterilen «28 . 2 . 1963» tarihi «Kanunun yürürlüğe giriş» ibaresi şeklinde değiştirilmiştir.

Tasarının 4 ncu maddesi, incelemelerin bitiriliş müddeti olan «Üç ay» 3 ncu maddede yapılan müddet artırımına uygun olarak «Beş ay» şeklinde değiştirilerek, komisyon kararlarının kesin olduğunu belirten «Kesindir» kelimesi kaza yetkisini sınırladığından ve bu sebeple Anayasaya aykırı olduğundan çıkarılarak, diğer maddeler ve tasarıya ekli cetvel ise aynen kabul edilmiştir.

Öncelik ve ivedilikle görüşülmek ve Genel Kurulun tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Başkan Aydın <i>İ. Sezgin</i>	Başkanvekili Gümüşane <i>N. Küçükler</i>	Sözcü Sakarya <i>N. Bayar</i>	Kâtip Nevşehir Söz hakkım mahfuz <i>A. B. Numanoğlu</i>
Adana Muhalafet şerhim eklidir <i>K. Sarıbrahimoğlu</i>	Ankara <i>İ. Seçkin</i>	Artvin <i>O. S. Avcı</i>	Aydın <i>O. Apaydın</i>
Balıkesir A. A. Bolak İmzada bulunamadı	Bursa Söz hakkım mahfuz <i>A. Türkel</i>	Çanakkale <i>Ş. İnan</i>	Diyarbakır <i>H. Gündoğan</i>
Erzincan <i>H. Atabeyli</i>	Erzurum Söz hakkım mahfuz <i>A. Şenyurt</i>	Giresun <i>İ. E. Kılıçoğlu</i>	İstanbul M. Güven İmzada bulunamadı
Konya <i>H. C. Yılmaz</i>	Konya Söz hakkım saklıdır. <i>R. Özal</i>	Manisa <i>H. Kubat</i>	Mardin <i>E. K. Aybar</i>
Mardin <i>Ş. Aysan</i>	Rize <i>E. Y. Akçal</i>	Trabzon <i>E. Dikmen</i>	

Muhalefet Şerhi

Belediyeler umumiyetle mutlu insanlar beldesidir. Bilhassa büyük şehirler her türlü modern imkânlara sahiptir.

Belediyelere tahsis edilen paralar belde halkının rahat ve huzurunu temin ettiği gibi, yapılan yol, meydan v. s. de belde halkına ait gayrimenkullerin değerini henesi bir oranla artırmaktadır.

Rahat, refah ve huzur ile rant kârını alabildiğine matluphanesine kaydeden insanların, bunların masrafına kifayetli ve temin ettiği fayda ile oranlı şekilde iştiraki asgari adaletin icabıdır.

Bugünkü Belediye gelirler mevzuatı kifâetsiz ve adaletli bir vergi tahakkuk ve tahsiline müsait değildir. Bu mevzuat ihtiyaçlara ve modern icaplara uygun şekilde tadil edildiğinde, Devlet bütçesinden yardıma ihtiyacolmayacaktır.

Bu gibi yardımlar, fakir halktan alınan verginin vasıtalı şekilde bilhassa emlak akar ve imkân sahibi mutlu belde halkının kesesine girecektir.

Ayrıca bu şekildeki yardımlar, rasyonel ve modern anlayışa uygun mevzuatın tedvinini geciktirir. Çünkü bu gibi olumsuz tatminler hakiki ihtiyaçları kamufle eder ve olumlu tedbirleri geçiktirir ve gelişme vetiresini durdurur.

Nitekim, Belediyelere yardım mevzuunun önümüze gelmesi ilk değildir.

Binnetice, haklı ve adaletli bulmadığım ve rasyonel ve modern esasların tedvinini geciktirici karakter taşıyan bu teklife karşıyım.

Adana Milletvekili
Kemal Sarıbrahimoğlu

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Belediyelerin ve belediyelere bağlı müessese ve işletmelerin bir kısım borçlarının Hazinece terkin ve tahkimi hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — Belediyelerin ve belediyelere bağlı müessese ve işletmelerin 28 . 2 . 1963 gününde Devlete ve katma bütçeli idarelere olan borçları terkin ve aynı tarihte bu kanuna bağlı cetvelde gösterilen kamu iktisadi teşebbüslerine olan borçları tahkim olunur.

Belediyeler ve belediyelere bağlı müessese ve işletmelerin mükellef sıfatıyla borçlu oldukları vergiler, resimler, harçlar ve cezalar ile kanunî paylar, faizler ve gecikme faizleri, komisyonlar ve banka ve sigorta işlemlerinden alınan gider vergileri bu kanunda sözü geçen borç deyimine dâhildir.

MADDE 2. — Aşağıda gösterilen borçlar, bu kanunla yapılacak terkin veya tahkimin dışındadır.

A) 7269 sayılı Kanunla kurulan Tabii Âfetler Fonuna olan borçlar,

B) İller Bankası nezdindeki «Belediyeler Fonu» na olan borçlar,

C) Belediyelerin kendi kurdukları müessese ve işletmelere olan borçları ile bu müessese ve işletmelerin, bağlı oldukları belediyelere olan borçları.

MADDE 3. — Belediyeler ve belediyelere bağlı müessese ve işletmeler yukarıdaki maddelerde belirtilen borçlarını (her türlü yargı yerlerinde ihtilâflı olanlar dâhil) gösterir cetvelleri bu kanunun yürürlüğe girişinden itibaren bir ay içinde dörder nüsha halinde hazırlar ve üç nüshasını il veya ilçenin en büyük mülkiye memuruna verirler. Bu cetvellerde 28 . 2 . 1963 günü itibarıyla borcun miktarı, doğuş sebebi ve alacaklısı açıkça gösterilir ve bunlara ait her türlü belgeler veya tasdikli örnekleri eklenir.

Bu maddede belirtilen bir aylık süre içinde gerekli cetveller ve bilgiler verilmediği takdirde, bu mükellefiyeti yerine getirmiyen belediyeler ve bağlı müessese ve işletmelerin borçları terkin veya tahkim sırasında nazara alınmaz.

MALİYE KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

Belediyelerin ve belediyelere bağlı müessese ve işletmelerin bir kısım borçlarının Hazinece terkin ve tahkimi hakkında Kanun

MADDE 1. — Belediyelerin ve belediyelere bağlı müessese ve işletmelerin bu Kanunun yayımı gününde Devlete ve katma bütçeli idarelere olan borçları terkin ve aynı tarihte bu Kanuna bağlı cetvelde gösterilen kamu iktisadi teşebbüslerine olan borçları tahkim olunur.

Belediyeler ve belediyelere bağlı müessese ve işletmelerin mükellef sıfatıyla borçlu oldukları vergiler, resimler, harçlar ve cezalar ile kanuni paylar, faizler ve gecikme faizleri, komisyonlar ve banka ve sigorta işlemlerinden alınan gider vergileri bu Kanunda sözü geçen borç deyimine dâhildir.

MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Belediyeler ve belediyelere bağlı müessese ve işletmeler yukarıdaki maddelerde belirtilen borçlarını (her türlü yargı yerlerinde ihtilâflı olanlar dâhil) gösterir cetvelleri bu kanunun yürürlüğe girişinden itibaren bir ay içinde dörder nüsha halinde hazırlar ve üç nüshasını il veya ilçenin en büyük mülkiye memuruna verirler. Bu cetvellerde bu Kanunun yayımı günü itibarıyla borcun miktarı, doğuş sebebi ve alacaklısı açıkça gösterilir ve bunlara ait her türlü belgeler veya tasdikli örnekleri eklenir.

Bu maddede belirtilen bir aylık süre içinde gerekli cetveller ve bilgiler verilmediği takdirde, bu mükellefiyeti yerine getirmeyen belediyeler ve bağlı müessese ve işletmelerin borçları terkin veya tahkim sırasında nazara alınmaz.

BÜTÇE VE PLÂN KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

Belediyelerin ve belediyelere bağlı müessese ve işletmelerin bir kısım borçlarının Hazinece terkin ve tahkimi hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — Maliye Komisyonunun 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Belediyeler ve belediyelere bağlı müessese ve işletmeler yukardaki maddelerde belirtilen borçlarını (Her türlü yargı yerlerinde ihtilâflı olanlar dâhil) gösterir cetvelleri bu kanunun yürürlüğe girişinden itibaren üç ay içinde dörder nüsha halinde hazırlar ve üç nüshasını il ve ilçenin en büyük mülkiye âmirine verirler. Bu cetvelde kanunun yürürlüğe giriş günü itibariyle borcun miktarı, doğuş sebebi ve alacaklısı açıkça gösterilir ve bunlara ait her türlü belgeler veya tasdikli örnekleri eklenir.

Bu maddede belirtilen üç aylık süre içinde gerekli cetveller ve bilgiler verilmediği takdirde, bu mükellefiyeti yerine getirmiyen belediyeler ve bağlı müessese ve işletmelerin borçları terkin veya tahkim sırasında nazara alınmaz.

Hükümetin teklifi

MADDE 4. — Bu kanunun 3 nci maddesi gereğince verilecek borç cetvellerinin iki nüshası en büyük mülkiye memurları tarafından Maliye Bakanlığına gönderilir. Borçlar ve belgeler, İçişleri ve Maliye bakanlıkları ile bu kanuna bağlı cetvelde yazılı kuruluşlar bakımından bu kuruluşların doğrudan doğruya veya vasıtalı olarak bağlı oldukları bakanlığın temsilcilerinden kurulacak bir komisyonca incelenir. Bu incelemeler, kanunun yürürlüğe girişinden itibaren en geç üç ay içinde bitirilir. Komisyonun kararları kesindir ve her belediye veya müesseseye ve işletmesine terkin veya tahkim olunan borçları derhal tebliğ edilir.

Her türlü yargı ve icra mercilerindeki ihtilâflı borçlar kesinleştikçe belediyeler ve alacaklı kuruluşlar tarafından en kısa zamanda Maliye Bakanlığına bildirilir.

MADDE 5. — Yukarıdaki maddelere göre belirtilecek ve kesinleştikçe Maliye Bakanlığına bildirilecek borçlar hakkında aşağıdaki işlemler yapılır :

A) Devlete ve katma bütçeli idarelere olan borçlar (Vakıflar Genel Müdürlüğü hariç) terkin edilir.

B) Bağlı cetvelde yazılı kuruluşlara ve Vakıflar Genel Müdürlüğüne olan borçlar Hazinece tahkim edilerek yirmi yılda ve yirmi eşit taksitte yüzde beş faiziyle birlikte ödenir.

C) İller Bankasına olan borçlar, belediyelerin her yıl ödemeleri gereken ana borç ve faiz miktarları ve vâde tarihleri göz önüne alınarak bu banka ve Maliye Bakanlığınca tesbit edilecek esaslar dâhilinde tahkim edilir. Bu tahkimden dolayı İller Bankasına ayrıca faiz ödenmez.

MADDE 6. — Belediyelerle belediyelere bağlı müessese ve işletmeler bu kanun gereğince tahkim edilecek borçları tutarı ile bunlar için Hazinece ödenecek faizler toplamınca Hazineye borçlanırlar. Bu borçlar, kanunun yürürlüğe girmesi gününden beş yıl sonra başlamak üzere yirmi yıl içinde yirmi eşit taksitte ve faizsiz olarak Hazineye ödenir.

MADDE 7. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Maliye Komisyonunun değiştirdiği

MADDE 4. — Tasarının 4 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Tasarının 5 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 6. — Tasarının 6 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 7. — Tasarının 7 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Bütçe ve Plân Komisyonunun değiştirişi

MADDE 4. — Bu kanunun 3 ncü maddesi gereğince verilecek borç cetvellerinin iki nüshası en büyük mülkiye âmirleri tarafından Maliye Bakanlığına gönderilir. Borçlar ve belgeler, İçişleri ve Maliye bakanlıkları ile bu kanuna bağlı cetvelde yazılı kuruluşlar bakımından bu kuruluşların doğrudan doğruya veya vasıtalı olarak bağlı oldukları bakanlığın temsilcilerinden kurulacak bir komisyonca incelenir. Bu incelemeler, kanunun yürürlüğe girişinden itibaren en geç beş ay içinde bitirilir. Komisyonun kararları her belediye veya müessese ve işletmesine terkin veya tahkim olunan borçları derhal tebliğ edilir.

Her türlü yargı ve icra mercilerindeki ihtilâflı borçlar kesinleştikçe belediyeler ve alacaklı kuruluşlar tarafından en kısa zamanda Maliye Bakanlığına bildirilir.

MADDE 5. — Tasarının 5 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 6. — Tasarının 6 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 7. — Tasarının 7 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Hükümetin teklifi

MADDE 8. — Bu kanunun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

26 . 6 . 1963

Başbakan	Devlet Bakanı ve
<i>İ. İnönü</i>	Başb. Yardımcısı
Devlet Bakanı ve	<i>E. Alican</i>
Başb. Yardımcısı V.	Devlet Bakanı ve
<i>A. K. Yörük</i>	Başb. Yardımcısı
Devlet Bakanı	<i>T. Feyzioğlu</i>
<i>V. Pirinçcioğlu</i>	Devlet Bakanı
Devlet Bakanı V.	<i>R. Aybar</i>
<i>V. Pirinçcioğlu</i>	Adalet Bakanı
Millî Savunma Bakanı	<i>A. K. Yörük</i>
<i>İ. Sancar</i>	İçişleri Bakanı
Dışişleri Bakanı	<i>H. O. Bekata</i>
<i>F. C. Erkin</i>	Maliye Bakanı
Millî Eğitim Bakanı	<i>F. Melen</i>
<i>Ş. R. Hatipoğlu</i>	Bayındırlık Bakanı
Ticaret Bakanı	<i>İ. Seçkin</i>
<i>A. Oğuz</i>	Sağ ve Sos. Y. Bakanı
Güm. ve Tekel Bakanı	<i>Y. Azizoğlu</i>
<i>O. Öztrak</i>	Tarım Bakanı
Ulaştırma Bakanı	<i>M. İzmen</i>
<i>R. Öçten</i>	Çalışma Bakanı
Sanayi Bakanı	<i>B. Ecevit</i>
<i>F. Çelikbaş</i>	Ba.-Ya. ve Turizm Bakanı
İmar ve İskân Bakanı V.	<i>N. Ardıçoğlu</i>
<i>R. Aybar</i>	

Maliye Komisyonunun değişikliği

MADDE 8. — Tasarının 8 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Bütçe ve Plân Komisyonunun değiştirii

MADDE 8. — Tasarının 8 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

CETVEL

Kanun şümulüne giren kuruluşlara ait cetvel aynen kabul edilmiştir.

Hükümetin teklifine bağlı cetvel

Kanun şümultine giren kuruluşlar

1. Sümerbank
2. Deri ve Kundura Sanayii Müessesesi
3. Çimento Sanayii Müessesesi
4. Kendir Sanayii Müessesesi
5. Bakırköy Pamuklu Sanayii Müessesesi
6. Ereğli Pamuklu Sanayii Müessesesi
7. Kayseri Pamuklu Sanayii Müessesesi
8. Malatya Pamuklu Sanayii Müessesesi
9. Merinos Yünlü Sanayii Müessesesi
10. Nazilli Basma Sanayii Müessesesi
11. Alım ve Satım Müessesesi
12. Gemlik Sungipek ve Viskoz Mamulleri Sanayii Müessesesi
13. Filyos Ateş Tuğlası Sanayii Müessesesi
14. Basma Sanayii Müessesesi
15. Yünlü Sanayii Müessesesi
16. Kütahya Seramik Sanayii Müessesesi
17. Etilbank Teşekkülü
18. Şark Kromları İşletmesi Müessesesi
19. Keçiborlu Kükürtleri İşletmesi Müessesesi
20. Ergani Bakır İşletmesi Müessesesi
21. Elektrik İşletmesi Müessesesi
22. Murgul Bakır İşletmesi Müessesesi
23. T.C. Ziraat Bankası
24. İstanbul Emniyet Sandığı
25. Toprak Mahsulleri Ofisi
26. Türkiye Zirai Donatım Kurumu
27. Türkiye Zirai Donatım Kurumu Ziraat Aletleri ve Makinaları Müessesesi
28. Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu
29. T.C. PTT İşletmesi
30. T.C. DDY İşletmesi
31. Devlet Malzeme Ofisi
32. Türkiye Demir ve Çelik İşletmeleri
33. T.D.Ç.İ. Divriği Demir Madenleri
34. Türkiye Selüloz ve Kağıt Fabrikaları İşletmesi
35. Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu
36. Ereğli Kömürleri İşletmesi
37. Garp Linyitleri İşletmesi
38. Armutçuk Kömür İşletmesi
39. Kömür Satış ve Tevzi Müessesesi
40. Millî Korunma müesseseleri
41. Petrol Ofisi
42. Et ve Balık Kurumu
43. Özel kanunla kurulan teşekküller
44. İller Bankası
45. Amortisman ve Kredi Sandığı

46. T. Halk Bankası Anonim Şirketi ve sandıkları
47. Ankara Halk Sandığı
48. İstanbul Halk Sandığı
49. İzmir Halk Sandığı
50. Türkiye Emlâk Kredi Bankası A.O.
51. Denizcilik Bankası Türk Anonim Ortaklığı
52. Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.
53. Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı
54. Türk Hava Yolları A.O.
55. Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş.
56. Yerli Ürünler T.A.Ş.
57. Azmi Millî T.A.Ş.
58. Azot Sanayii T.A.Ş.
59. Maden Hurdacılığı T.A.Ş.
60. Makina Yedek Parçaları T.A.Ş.
61. Karaman İplik ve Pamuklu Mensucat Sanayii T.A.Ş.
62. Suni Tahhta Sanayii T.A.Ş.
63. Maraş Pamuklu Dokuma Sanayii T.A.Ş.
64. Türkiye Yapağı ve Tiftik A.Ş.
65. Azdavay Kömürleri İşletmesi T.A.Ş.
66. Kauçuk Sanayii T.A.Ş.
67. Eskişehir Basma Sanayii T.A.Ş.
68. Yem Sanayii T.A.Ş.
69. Adıyaman Pamuklu Dokuma Sanayii T.A.Ş.
70. Eti Yapı Limited Şirketi
71. Nevşehir Pamuklu Dokuma Sanayii T.A.Ş.
72. Ordu Soya Sanayii T.A.Ş.
73. Emek Sinema Limited Şirketi
74. Kuzu Yetiştirme ve Ticareti Limited Şirketi
75. Emek İşletme Limited Şirketi
76. Ankara İmar ve Emlâk İşletme A.Ş.
77. Bergama Pamuk İpliği ve Dokuma Sanayii T.A.Ş.
78. Manisa Pamuklu Mensucat A.Ş.
79. Elektrometalürji Sanayii A.Ş.
80. İçel Selüloz ve Kâğıt Sanayii A.Ş.
81. Türkiye Çimento Sanayii T. A. Ş.
82. Ankara » » »
83. Afyon » » »
84. Balıkesir » » »
85. Çorum » » »
86. Çukurova » » » (Adana)
87. Elâzığ » » » (Altınova)
88. Trakya » » » (Pınarhisar)
89. Niğde » » »
90. Gaziantep » » »
91. Söke » » »
92. Bartın » » »
93. Erzurum » » »

94. Seri Uçak Servisi A.Ş.
95. Ankara İmar Limited Şirketi
96. Kepez ve Antalya Havalisi Elektrik Sanayii T.A.Ş.
97. İstanbul Petrol Rafineri A.Ş. (İPRAS)
98. İtemel Limited Şirketi
99. Simel (Su, İnşaat, Makina, Elektrik) Limited Şirketi
100. Aspacotli Çimento Boru T.A.Ş.
101. Denizcilik Bankası Deniz Nakliyatı T.A.Ş.
Benzeri müesseseler
102. Devlet Üretim Çiftlikleri
103. Atatürk Orman Çiftliği
104. İşçi Sigortaları Kurumu
105. İş ve İşçi Bulma Kurumu
106. T.C. Emekli Sandığı

Dönem : 1

Toplantı : 4 MILLET MECLİSİ S. Sayısı : 706 ya | nci ek

Millet Meclisi İdare Amirlerinin, Sayıştay kanunu teklifine dair Anayasa Komisyonu raporu (2/532)

Anayasa Komisyonu raporu

Millet Meclisi
Anayasa Komisyonu
Esas No.: 2/532
Karar No.: 18

5 . 5 . 1965

Yüksek Başkanlığa

Komisyonumuz; Genel Kurulun 2 Aralık 1964 tarihindeki 27 nci Birleşiminde Genel Kurulca kendisine havale edilmiş olan (Sayıştay Kanunu) teklifini (Genel Muhasebe Kanunu) tasarısı ile bir arada Anayasaya uygunlukları bakımından Sayıştay temsilcileri ile Hükümet adına Maliye Bakanlığın temsilcilerinin huzurunda incelenmiştir.

Komisyonumuz, bu incelemeleri sonunda Sayıştay Kanunu teklifinin Geçici Komisyonca kabul edilmiş olan 1, 2, 3, 4, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 26, 27, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 39, 42, 43, 44, 46, 48, 49, 50, 51, 52, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 83, 85, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 100, 101, 102, 103, 104, 107, 108 nei maddelerini aynen kabul etmiş, geçici 1 nci maddesini kaldırmış, 2, 3, 4, 5, 6 ve 7 nci maddeleri sırasıyla 1, 2, 3, 4, 5, 6 nci geçici maddeler olarak aynen kabul etmiş, ilgili maddelerde yapılan değişiklikler dolayısıyla geçici 7 nci madde olarak ele alınan geçici 8 nci maddede bazı değişiklikler yapmıştır. Ayrıca madde 8 nci geçici madde olarak yeni bir geçici madde eklemiş, 5, 6, 8, 20, 25, 28, 38, 40, 41, 45, 47, 53, 54, 64, 81, 82, 84, 86, 87, 88, 89, 99, 105, 106, geçici 7 nci ve 8 nci maddelerle 109 ncu madde de değiştirilerek kabul edilmiştir.

1. Teklifin Geçici Komisyonca kabul edilmiş olan 5, 6 nci maddeleri 17 . 9 . 1963 tarihli ve esas 2/532, karar 42 sayılı Kararımızda belirtildiği üzere; Komisyonumuz, teklifin bu maddelerinde yer alan sistemi esas itibarıyla uygun görmekle beraber bu maddenin yazılışında Anayasa ile bağdaşmayan bir husus müşahade etmiştir.

Gerçekten, Anayasanın 63 ncü maddesinin 2 nci fıkrası gereğince, Yasama Meclisleri ancak Anayasada gösterilen hallerde bir arada toplanabilirler. Sayıştayla ilgili seçimler bu hallerden biri değildir. Oysa ki, bu madde, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğündeki seçim usullerinden bahsetmektedir ki, bu İçtüzüğe ancak atıldığı Yasama Meclisinin yetkilerinin kullanılması ile ilgili usuli kaideler ithal edebileceğine göre Sayıştay seçimleri ile ilgili kaidelerin bu İçtüzükte yer almasına imkân yoktur. Bu kaideler, gerekiyorsa Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu İçtüzüklerinde veya (Bu maddede derpiş edilmiş olan şıkta iki Meclis üyelerinden kurulu bir Karma Komisyon düşünüldüğüne ve bu Karma Komisyonun çalışma usullerinin Türkiye Büyük Millet Meclisi Birleşik Toplantısı, Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu İçtüzüklerinden her hangi biri ile düzenlenmesi de bu suretle hiçbirini yekdiğerini bağliyamıyacağından mümkün olamayacağına göre) kanunda yer alacaktır. Bu kanunda bu bakımdan yer alması gereken tek husus da bu Karma Komisyonun Sayıştay Birinci Başkanının seçimini üye tamsayısının salt çoğunluğuyla ve gizli oyla yapacağını belirtmekten ibarettir.

Bundan başka, Komisyonumuz, Yasama Meclisleri Başkanlık Divanlarına, Yasama Meclislerinin işlerini yürütmek ve onu temsil etmekten gayri yetkilerin tanınmasının - Anayasaya aykırı olmakla beraber - Anayasa hukuku tabiiyatında mutad olmadığı mütemlakâ ederek, bu Karma Komisyon üyeleri arasında Yasama Meclisleri Başkanlık Divanları üyelerinin dâhil edilmesini uygun görmemiş bu itibarla, 5 ve 6 nci maddeleri raporda belirtildiği şekilde tesbit eylemiştir.

2. Teklifin 8 nci maddesi, yukarıda bahsi geçen raporun III nü maddesinin 3 nü bendinde belirtildiği üzere savecinın Maliye Bakanlığınca müşterek kararname ile atanacağını öngörmekte ise de bu ibarenin, iltibasa mahal vermemesi için (Maliye Bakanlığının teklifi üzerine müşterek kararname ile atanacakları) tarzında değiştirilmesi uygun görülmüştür.

3. 20 nei maddenin (B) bendi, Anayasanın yukarıda değinilen 63 nü maddesinin 2 nei fıkrası hükmü karşısında değişik şekli ile kabul olunmuştur.

4. 25 nei madde aynı gerekçe ile değiştirilmiştir.

5. 28 nei maddenin 1/B bendi, Anayasanın 116 nei maddesi karşısında metinden çıkarılmış ve bu madde gereğince kanunun tedvinine değin Sayıştaya mütaallik kanunlarda yer alan eski hükümlerin uygulanmasına devam olunacağına dair metne 8 nei geçici madde olarak yeni bir geçici madde eklenmiştir.

Aynı maddenin 1/C bendinde yer alan - Özel kanunlarla başka bir denetime tabi tutulmayan - ibaresi, Anayasanın 127 nei maddesindeki açıklığa aykırı olduğu ve bu gibi özel denetim usulleri esasen 12 Mayıs 1964 tarihli ve 468 sayılı Kanunun 5 nei maddesi ile kaldırılarak bu bendde söz konusu sabit ve döner sermayelerle fonların denetimi Sayıştaya tam olarak verildiği cihetle metinden çıkarılmıştır.

Aynı maddenin III nü bendi, uygunluk bildiriminin verileceği merci belirtilmek suretiyle değiştirilmiştir.

6. Anayasanın 63 nü maddesinin 2 nei fıkrası karşısında, teklifin 28 nei maddesinin IV ve V nei bendlerindeki «Türkiye Büyük Millet Meclisine» ibaresi «Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisine» olarak değiştirilmiştir.

28 nei maddenin VI nei bendi VII nei bend olarak ele alınmış ve Anayasa gereğince Türkiye Büyük Millet Meclisinin veya teker teker Yasama Meclislerinin kararları ile Sayıştaya görev vermek mümkün olmadığından ve esasen Anayasanın 127 nei maddesi Sayıştaya verilecek görevlerin kanunla tesbitini gerektirdiğinden bu bend, bu hususlar nazarı dikkate alınmak suretiyle değiştirilmiştir.

28 nei maddenin VII nei bendi VI nei bend olarak ele alınmış ve Genel ve Katma Bütçe kanunları tasarılarının hazırlanması, yürütme organının ve idarenin görevi olduğu cihetle, Sayıştayı bu görev içinde mütalâa etmenin mümkün olamayacağı sonucuna ulaşılarak bu tasarılar hususunda Sayıştayı yasama organına istek üzerine istişari mütalâa veren bir heyet olarak ele almak Anayasa esaslarına uygun tek hal şekli olarak kabul edilmiştir.

7. 38 nei maddenin son fıkrası, Anayasanın 113 nü maddesi hükmü karşısında, raporda düzenlendiği şekilde değiştirilmiştir.

8. 40 nei madde, redaksiyon bakımından düzeltilmiştir.

9. 41 nei maddede, mahiyeti itibariyle Genel Muhasebe Kanununda yer alması gereken idari mercilerin tarifine mütaallik hususlar bulunduğundan metinden çıkarılmıştır.

10. Teklifin 45 nei maddesinde sorumluların tarifleri yapılmışsa da bu hususlar Genel Muhasebe Kanununda yer aldığı cihetle tekliften çıkarılması uygun görülmüştür.

Bu arada Sayıştayın, Anayasanın 127 nei maddesi karşısında hukukî durumu ve verdiği karar ve hükümlerin mahiyetleri üzerinde durulmuş ve komisyonumuzun 17 . 9 . 1963 tarihli ve 2/532-42 sayılı Kararında özetle : Sayıştay müessesesinin tarihi gelişimi itibariyle de Türk ve yabancı malî hukuk edebiyatında daima bir hesap mahkemesi olarak anıldığı, bunun sebebinin, Sayıştayın klâsik anlamda bir yargı organı olmamakla beraber yine de bir hesabın yürürlükteki hukuk kaidelerine uygun olup olmaması bakımından hukuk izhar edici bir faaliyette bulunduğu, bu faaliyetin metot itibariyle yargılama denilen faaliyeti teşkil ettiği, bu sebeplerdir ki bu müessesenin yer aldığı bütün memleketlerde Sayıştay için (Yargılama yoluyla hükme bağlar.), (Yargı ve karar organı) ve (Hesap mahkemesi) «Cour de Comptes» tarzında terimler kullanıldığı ve esasen Anayasa metnindeki (hükme bağlar) ibaresinde bu anlamın mündemiç bulunduğu belirtilerek «Kesin olarak hükme bağlama yetkisinden doğan bir diğer sonuç da

Sayıştay kararlarına karşı yasama organı dâhil, hiçbir mercie itiraz etmenin mümkün olmayacağı» keyfiyeti olduğu sonucuna varılmıştır.

11. 47 nci maddede yer alan (bütçe gerekçeleri ve dayanakları) ibaresi çıkarılmıştır.

Gerçekten bir kanun olan bütçenin bağlayıcı hükümleri sadece kanunun metninde yer alan hususlardır. Gerekçelerde yer alan hususlar ancak yorum bakımından başvurulması mümkün kaynaklardan ibarettir.

Aynı maddede yer alan ve harcamaların ekonomik ve maksada uygun olup olmadığının araştırılmasına dair hükümler de, Anayasa bakımından Sayıştaya verilmiş olan mali denetleme yetkisini aşan ve siyasi tercihlere mütaallik kararlar almasını gerektiren nitelikte görülmüş ve ayrıca fonksiyonlar (kuvvetler) ayrıldığı ilkesine aykırılığı, dolayısıyla bu hükümler metinden çıkarılmıştır.

12. 53 ncü maddeye açıklık verilmesi bakımından, (yukardaki maddelerde) tâbiri çıkarılarak (51 ve 52 nci maddelerde) tâbiri yazılmış ve kesinleşmedikçe daire kararlarının infaz edilmeleri caiz olmayacağı göz önünde tutularak maddenin son fıkrası çıkarılmıştır.

13. 51 ve 52 nci maddelerde yazılı cezalara mütaallik hususların yerine getirilmemesi bir idari tasarruf mahiyetinde olduğu ve neticeleri de idari tasarruflara karşı yapılacak itirazlara taallük eylediği cihetle Anayasanın 127 nci maddesiyle Sayıştaya tanınan yetkiyle ilgili bulunmadığından 54 ncü maddenin 1 nci fıkrası metinden çıkarılmıştır.

Birinci fıkra metinden çıkarılınca ikinci fıkranın (51 ve 52 nci maddeler hükümlerini uygulayanlar hakkında Sayıştayın istemi üzerine dairelerince disiplin kovuşturması yapılır.) şeklinde düzeltilmesi gerekli görülmüştür.

14. 64 ncü maddeye, 45 nci maddede yapılan değişikliklere mütenazır olarak (45 nci madde gereğince) ibaresi eklenmiştir.

15. 81, 82, 84, 86, 87, 88, 89 ncü maddelerde yer alan Türkiye Büyük Millet Meclisi devini 5 ve 6 ncü maddelerde yazılı gerekçeler veçhile (Millet Meclisi) ve (Cumhuriyet Senatosu) şeklinde değiştirilmiştir.

16. Komisyonumuz, Genel bütçe kanunu tasarımasının hazırlanmasında genel iktisadi ve mali mütalâhaları ölçmenin daha ziyade Maliye Bakanlığına ait bir hazırlık çalışması teşkil ettiğini düşünerek, Sayıştay bütçesinin hazırlanmasında halen mer'i bulunan usulün değiştirilmesini uygun görmemiştir. Gerçekten, gerçi yürütme organının yasama organı ve ona bağlı olan Sayıştayın bütçesini hazırlaması mütat değilse de, bütçenin genel masraf hacminin genel gelir tahminiyle karşılaştırılmasının ille önce Bakanlar Kurulu sevisinde yapılması gerekeceği aşikârdır. Bu itibarla, tıpkı Türkiye Büyük Millet Meclisi bütçesi gibi, Sayıştay bütçesinin de, Millet Meclisi Başkanlığına sunulup Türkiye Büyük Millet Meclisi Bütçe Karma Komisyonuna intikal etmeden önce, Maliye Bakanlığına bildirilerek genel bütçe içindeki yerini alması, en uygun hal şekli olacaktır. Komisyonumuz, ayrıca, bu maddenin son fıkrasında, «Büyük Millet Meclisi Başkanlık Divanından bahsedildiğini müşahede ederek, bundan maksadın ancak, Türkiye Büyük Millet Meclisi Birleşik Toplantısı Başkanlık Divanını teşkil eden Millet Meclisi Başkanlık Divanı olabileceğini düşünmüş ve bunun böylece ifadesi gerektiği sonucuna varmıştır. Bu vesileyle, bu görevin, siyasi bir kurul olan bu Divan yerine Sayıştay Birinci Başkanı ile daire başkanlarından kurulu bir kurula da verilebileceği belirtilir. Ancak, bu görevin, her halde, çift Meclis sisteminin gereği olarak resmen ayrı karar almaları gereken Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu Başkanlık Divanlarından kurulacak bir karma heyete verilmesinin uygun olmayacağı da belirtilir. Komisyonumuz bu sebeplerle teklifin 89 ncü maddesinin bunu sağlayacak şekilde değiştirilmesini uygun mütalâa eylemiştir.

17. Komisyonumuz, teklifin 95 ncü maddesinin Sayıştay Genel Kurul üyeleri hakkındaki disiplin cezalarının Yasama Meclislerinden birinin Divanınca uygulanmasını öngören hükmünü katiben yerinde görmemiştir. Anayasanın 127 ncü maddesinin 2 ncü fıkrasında Sayıştay Başkan ve üyelerinin teminatından bahsedildiğine göre, bu teminatın, son derecede önemli görevlerini tam bir tarafsızlık içinde görmek durumunda olan bu kimseler hakkındaki disiplin cezalarının kararlaştırıl-

ması yetkisinin siyasi bir kurul olan Yasama Meclislerinden birinin Başkanlık Divanına verilmesi takdirinde mevcudolmayacağı ve böylelikle Anayasanın ruhunun ihlâl edilmiş olacağı neticesine ulaşmıştır. Anayasanın ruhuna uygun tek hal çaresi bu gibi disiplin cezalarının bizzat Sayıştay bünyesi içerisinde teşekkül eden bir kurul tarafından verilmesini gerektirmektedir. Gerçekten, Sayıştay üyeleri ve personeli ile ilgili disiplin cezaları konusunda, bir kazai veya icrai organı görevlendirilmedikçe, Sayıştay resmen Yasama Organına bağlı olduğuna göre, Anayasanın 5, 6 ve 7 nci maddelerinde yer alan fonksiyonlar (kuvvetler) ayrılığı ilkesine aykırı düşer. Komisyonumuz, bu mülahazalarla numarası 99 olarak değişen bu maddenin ona göre tadilini uygun görmüştür.

18. 105 nci maddede bahis konusu edilen kanunların tarihleri ilâve edilmiştir.

Ayrıca, 28 nci maddenin I/C bendinde yapılan değişiklik karşısında 105 nci maddeye bir fıkra eklenmesi yararlı olacağı mütalâa edilmiştir. Gerçekten bâzi kanunların mahiyet itibariyle özel kurul oluşlarının doğuracağı tereddütler bu suretle önlenmiş olacaktır.

19. Sayıştay, Tüzük ve yönetmelik hazırlıyacak, ya da bunları onayacak merci olmadığı için 106 nci maddedeki (Sayıştayın oluru) terimi kaldırılarak madde, mali hususlarla ilgili yönetmeliklerin Sayıştayın mütalâası alınmak şartıyla yürürlüğe konulacağı şeklinde düzeltilmiş, ayrıca tüzüklerin yürürlüğe konulmalarında Bakanlar Kurulu için dahi aynı hükmün uygulanacağı belirtilmiştir.

20. 109 ncu madde, 5 nci maddedeki gerekçeyle birleşen maddedeki (Türkiye Büyük Millet Meclisi) terimi (Millet Meclisi) ve (Cumhuriyet Senatosu) olarak düzeltilmek suretiyle tertip edilmiştir.

21. Teklifin 1 nci geçici maddesi ile, 1963 yılı Genel Bütçe Kanununa bağlı (L) işaretli cetvelin değiştirilmesi hedef tutulmaktadır. Oysa ki, söz konusu kanun teklifi Anayasanın 92 nci maddesindeki prosedüre tabi bir kanun teklifidir. Buna mukabil, bütçe kanunlarının değiştirilmesi, Anayasanın 94 ncu maddesi prosedürüne uymasıyla mümkündür. Aksine hareket, edilmek suretiyle yapılacak bütçe kanunları veya bütçe kanunlarındaki değişiklikler, mutlak butlan ile mârûl olmak iktiza eder. Türk Parlamentosunun da tathkâtı bu yolda olmuştur. Bu sebeptendir ki, Anayasanın 92 nci maddesindeki prosedüre tabi kanun tasarı ve tekliflerinin metninde Anayasanın 94 ncu maddesindeki prosedüre tabi olması gereken hususlar yer alamaz. Bu itibarla, Komisyonumuz, teklifin 1 nci geçici maddesi ile bu maddeye ek (2) sayılı (L) cetvelinin metninden tamamıyla çıkarılması ve bu hususta Sayıştay Başkanlığının Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu idareci üyeleri eliyle ayrı bir kanun teklifini talik etmesi gerekeceği kanaatindeyiz.

22. Komisyonumuz Sayıştay kanun teklifinin Geçici Komisyonca kabul edilen metninin Anayasa hukuku ile ilgili kısımlarını esas incelemesine konu yaptığı cihetle teklifin Genel Kuruldaki savunmasının yine Geçici Komisyonca yapılmasını uygun mütalâa eylemiştir.

İşbu raporumuz, mütalâamıza uygun olarak Geçici Komisyona havale edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Anayasa Komisyonu

Başkanvekili

Maraş

K. Bağcıoğlu

Bolu

Z. Baltacıoğlu

Sözcü

İstanbul

C. Kırca

Çorum

İ. Tombuş

Kâtip

Adıyaman

A. Atalay

Malatya

H. A. Akşit

İstanbul

S. Evren

Mardin

M. A. Arıkan

Ordu

R. Aksoy

Anayasa Komisyonunun Geçici Komisyon metni üzerinde yaptığı değişiklikler.

MADDE 1. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Sayıştay Birinci Başkanı bu kanunda yazılı niteliklere sahip istekliler arasından Cumhuriyet Senatosuyla Millet Meclisinin kendi İçtüzüklerine göre Sayıştay işleriyle görevli Komisyonlarının üyelerinden kurulu Türkiye Büyük Millet Meclisi Sayıştay Geçici Karma Komisyonu tarafından, üye tamsayısının salt çoğunluğunun gizli oyu ile seçilir. Seçim sonucu, Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi Genel Kurullarınca ayrı ayrı onaylamak gerekir. Meclislerden herhangi biri bu onay işlemini, Karma Komisyonca seçimin sonuçlanmasından başlayarak iki ay içinde tamamlamadıkları takdirde, Karma Komisyonun kararı kesinleşir.

MADDE 6. — Sayıştay Daire Başkanları ile üyeleri Sayıştay Genel Kurulunca Sayıştaya başvuranların sicilleri üzerinde yapılacak inceleme sonucunda, bu kanunda yazılı şartlara sahib oldukları anlaşılmalardan Sayıştay Genel Kurulu üye tamsayısının üçte iki çoğunluğunun ve ilk oylamada bu yeter sayı sağlanmadığı takdirde ertesi oylamada salt çoğunluğun gizli oyu ile her boş yer için ikişer aday seçer.

Beşinci maddede söz konusu Karma Komisyon bu adayların sicillerini inceledikten sonra her boş yer için birer adayı üye tamsayısının salt çoğunluğunun gizli oyu ile seçer. Seçim sonucunun Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi Genel Kurullarınca ayrı ayrı onaylanması gereklidir. Meclislerden herhangi biri bu onay işlemini Karma Komisyonca seçimin sonuçlanmasından başlayarak iki ay içinde tamamlamadıkları takdirde, Karma Komisyonun kararı kesinleşir.

Sayıştay Genel Kurulunda yapılacak üye adayı seçimlerine üye vekilleri katılamaz. Sayıştay Genel Kurulunda üye adayları, boş kadro sayısının 2/3 oranında Sayıştay mensupları ile savcısı ve 1/3 oranında da Maliye Bakanlığı kuruluşunda çalışmış veya çalışmakta olanlardan 4 ncü maddenin (C) bendinde yazılı nitelikleri taşıyan istekliler arasından seçilir ve 1/3 ve 2/3 oranlarının uygulanmasında tamsayı yanında meydana gelen kesirler bir aded olduğu takdirde Sayıştay mensupları, iki aded olduğu takdirde ise bunlardan biri Sayıştay mensupları kontenjanına diğeri de Maliye Bakanlığı kontenjanına aktarılır.

Karma Komisyonunda yapılan asli üye aday seçimlerinde yukarıki fıkrada yazılı oranlar aynı şekilde uygulanır.

MADDE 7. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 8. — Sayıştay Savcısı ve yardımcıları, Maliye Bakanlığının teklifi üzerine ortak kararname ile atanırlar.

Bunların, Hukuk, Siyasal Bilgiler, İktisat Fakülteleri, İktisadi ve Ticari İlimler Akademilerini veya öğretim itibariyle bunlara eşitliği Millî Eğitim Bakanlığınca onaylanmış yurt içindeki veya dışındaki fakülte veya Yüksek okullardan birini bitirmiş olmaları şarttır.

MADDE 9. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 10. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 11. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 12. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 13. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 14. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 15. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 16. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 17. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 18. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 19. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 20. — Saveı aşağıdaki görevleri yerine getirir :

- a) Hesapların incelenmesi ve yargılanması safhalarında iddia ve düşüncesini bildirmek,
- b) Uygunluk bildirimlerinin ve Cumhuriyet Senatosuyla Millet Meclisine sunulacak raporların Sayıştay Genel Kurulunda görüşülmesi sırasında hazır bulunarak görüşünü açıklamak,
- c) Kanunların sorumlular hakkında cezai veya inzibati kovuşturmayı emrettiği hususlarda buna ait hükümlerin uygulanmasını izlemek,
- ç) Hesapların yargılanması sırasında veya herhangi bir suretle sorumluların cezai veya inzibati cezayı gerektiren hallerine vâkıf olduğu takdirde durumu Maliye Bakanlığına ve diğer ilgili makamlara yazı ile bildirmek,
- d) Birinci Başkan tarafından verilen işleri görmek,
- e) Konuda yazılı süreler içinde hesaplarını vermeyen saymanlar hakkında yapılacak işlemler dolayısıyla düşüncesini bildirmek,
- f) Kanunlarla verilen diğer görevleri yerine getirmek,

MADDE 21. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 22. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 23. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 24. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 25. — Denetçiler, incelemek üzere Birinci Başkanlıkça veya onun adına grup şeflerince kendilerine verilen idare hesaplarıyla kesin hesapları ve işlemleri, kanun, tüzük, yönetmelik ve genel-gelerdeki esas ve usuller dairesinde inceliyerek sonucunu birer raporla Birinci Başkanlığa bildirmek ve bu kanunla verilen diğer Sayıştay hizmetlerini yapmakla görevlidirler.

Denetçiler; anlam, uygulama veya sonuçları bakımından Hazine menfaatlerini zarara uğraticı gördükleri malî kanun, tüzük, yönetmelik, kararname ve sair mevzuat hükümlerini, inceleme sırasında tesbit ederek bunları gerekçesiyle birlikte ve yazılı olarak Birinci Başkanlığa bildirirler. Birinci Başkan, bu bildirimleri derhal Genel Kurula havale eder ve bunlardan Genel Kurul kararıyla kabule değer görülenler üç aylık raporlarla Cumhuriyet Senatosuna ve Millet Meclisine sunulur. Bu hükmün uygulanmasında izlenecek usul ve şekiller Sayıştay Genel Kurulunca hazırlanacak bir talimatta belirtilir.

MADDE 26. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 27. — Aynen kabul edilmiştir.

Sayıştayın görevleri

MADDE 28. — Sayıştay aşağıda gösterilen görevleri yerine getirir :

- I - A) Genel ve katma bütçeli dairelerin,
- B) A bendinde yazılı daireler tarafından sermayesinin yarısı veya yarısından fazlasına katılmak suretiyle sabit veya döner sermayeli veya fon şeklinde kurulan kurum ve teşebbüslerin,

C) Kanunlarla Sayıştay denetimine tabi tutulan diğer kurumların bütün gelir, gider ve mal-larıyla nakit, tahvil, senet gibi kıymetlerinin (Emanet niteliğinde olanlar dâhil) alınıp verilme-sini, saklanma ve kullanılmasını denetler. Sorumluların hesap ve işlemlerini yargıhyarak kesin hük-me bağlar.

II - Devlete ait ikraz, istikraz ve taahhütlerle çeşitli kaynaklardan bağış ve yardım suretiyle elde edilen nakdi veya aynı kıymetleri, Hazine bonolarını, bütün kefalet, kredi ve Hazine avans-larını kaydedip denetler,

III - Genel ve katma bütçelere ilişkin kesinhesapları inceliyerek düzenliyeceği uygunluk bil-dirimlerini, ilişkin olduğu Kesinhesap kanunu tasarısının verilmesinden başlayarak en geç 6 ay içinde Millet Meclisi Başkanlığına sunar.

IV - Gerektiğinde mali işlere ve hesap usulleriyle gelir tahakkuk sistemlerine dair Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisine rapor verir.

V - Denetimine tabi kuruluşların hesap ve işlemlerinin incelenmesi sonucunda gerekli gördü-ğü hususlara dair Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisine rapor verir.

VI - Türkiye Büyük Millet Meclisi Bütçe Karma Komisyonu ile Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi Genel Kurulları, Sayıştaydan veya Sayıştay Birinci Başkanınca yetkili kılınan bir temsil-cisinden genel ve katma bütçe kanunları tasarılarıyla bu kanunlara ilişkin ek kanun tasarıları ve bu kanunlarda değişiklik yapılmasına dair kanun tasarıları, genel ve katma bütçeli daireler için ek ödenek veya olağanüstü ödenek verilmesi hakkındaki kanun tasarıları ve bu kanunlarda deği-şiklik yapılmasına dair kanun tasarıları, bu maddede zikredilen kanunlarda bölümler arasında aktarma veya olağanüstü aktarma yapılmasına dair kanun tasarıları ve geçici olarak harcama ve tahsile yetki veren kanun tasarıları ile Yasama Meclisleri İdareci Üyelerince Türkiye Büyük Mil-let Meclisi ve Sayıştay bütçeleri hakkında yapacakları kanun tekliflerinin yürürlükteki gelir ve gider kanunlarına uygun olup olmadıkları hakkındaki görüşünü gerekli gördükleri süre içerisinde bildirmesini isteyebilirler.

Bu kanun tasarısı ve teklifleri Millet Meclisi Başkanlığına verildiğinde birer örneği de Sayış-tay Başkanlığına gönderilir.

VII - Sayıştay, kanunlarla kendisine verilen diğer görevleri yerine getirir.

MADDE 29. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 30. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 31. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 32. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 33. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 34. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 35. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 36. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 37. — Aynen kabul edilmiştir.

1. Genel Esaslar.

MADDE 38. — Sayıştay denetimine giren idare ve kurumların :

a) Gelir, gider ve mal işlemlerini, bu işlemlere ait sayman hesaplarını bütün kayıt ve belgele-riyle birlikte incelemek ve neticede bütün bu işlem ve hesapları yargılama yolu ile :

b) Bütçe hesabının ve bu nitelikteki diğer hesapların kesinleşmesini, sayman hesaplarının sonuç-larını, ilgisine göre kesinhesap kanunu tasarıları veya kesin mizan ve bilançolarla karşılaştırmak su-retiyle ; ve

e) Kanunlarda belirtilen diğer konuları ;

İlgili daire ve kurumlardan alınacak bilgi ve belgeleri incelemek ve Sayıştay'da gerekli kayıtları kurmak suretiyle denetler.

Askerî kadrolarla askerî teçhizat, levazım, ayniyat, fabrika ve müesseseler, hiçbir şekil ve surette Sayıştay denetlemesi dışında bırakılamaz. Ancak, bunların denetim usulleri, Sayıştayın görüşü alındıktan sonra Millî Savunma ve Maliye Bakanlıklarında yapılacak bir yönetmelikle belirtilir.

MADDE 39. — Aynen kabul edilmiştir.

Hesapların niteliği

MADDE 40. — Gelir, gider ve mal işlemlerinin hesapları Sayıştay'a ayrı ayrı verilir. Daire ve kurumların bir bütçe veya hesap yılında veya özel kanuna göre kabul edilmiş olan hesap devresi içinde :

a) Tahakkuk eden ve tahsil edilen bütün gelirlerin, gelir artıklarının ve emanetlerin miktar ve mahiyetini gösteren cetvel ve defterlerle bunlarla ilgili her türlü belgeler, gelir hesabını;

b) Yapılan harcamaların ve bunlara ilişkin olarak alınan para ve sair kıymetlerin miktar ve mahiyetini gösteren cetvel ve defterlerle bunlarla ilgili her türlü belgeler, gider hesabını;

c) Mevcut ve alınan, sarf olunan, satış, yok etme veya sair suretlerle elden çıkarılan her türlü malların ve eşyanın miktar ve mahiyetini gösteren cetvel ve defterlerle bunlarla ilgili her türlü belgeler, mal hesabını teşkil eder.

28 nci maddenin (B) ve (C) bendlerinde söz konusu sabit veya döner sermayeler veya fonlar veyahut kurumların ve il özel idareleri ile belediyelerin yetkili mercilerce onaylanmış bütçe ve kadrolariyle kesin hesapları ve bunlarla ilgili kararlar, bilanço esasına göre hesap yürüten kurumlarda ise kesin mizan ve bilançolar, Sayıştaya verilecek hesaplara dâhildir.

Yukardaki fıkralarda sözü geçen cetvel, defter ve belgelerin cins ve neveleri ve verilme devreleri, Sayıştayca bir genelgeyle belirtilir.

Özel mevzuatına göre bir saymanın aynı zamanda gelir, gider ve mal işlemlerini yapmakla görevli olması halinde, hesapların bu işlemlerin tamamına veya bir kısmına şâmil olması veya ayrı ayrı verilmesi hallerini ve hesapların verilme tarz ve şekillerini, Sayıştay bir genelgeyle tesbit ederek ilgili idare, kurum ve saymanlara tebliğ eder.

III - Saymanlar.

MADDE 41. — Sayıştaya hesap vermekle yükümlü olan saymanlar şunlardır:

1. Gelir saymanları;
2. Gider saymanları;
3. Mal saymanları.

MADDE 42. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 43. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 44. — Aynen kabul edilmiştir.

IV - Sorumluluk halleri :

MADDE 45. — Sorumlularca; gelir, gider, mal ve kıymetlerden mevzuata uygun olarak tahakkuk ettirilmediği, alınmadığı, harcanmadığı, verilmediği, saklanmadığı veya idare edilmediği Sayıştayca kesin hükme bağlananları, sorumlular keyfiyetin idarece kendilerine bildirilmesinden başlayarak üç ay içinde Hazineye ödemekle zorunludurlar.

Sayıştayca haklarında verilen kesin hükümler sorumlulara ve ayrıca gerekli kovuşturma yapılmak üzere Maliye Bakanlığı ve mahallî idarelerin yetkili mercilerine 63 nci madde uyarınca bildirilir.

Malın ödettirilmesi, yokolma tarihindeki rayiç bedel üzerinden, bu tarih belli değilse malın satın alındığı tarih ile kaybolmanın tesbit edildiği tarih arasındaki en yüksek rayiçe göre bulunacak bedel üzerinden olur. Devlet mallarının hasara uğratılması halinde uygulanacak genel hükümler saklıdır.

Sayıştayca verilen ilâmlar aleyhine Danıştaya başvurulamaz.

Bütçe tertibine, kanun, tüzük, yönetmelik ve sair mevzuata uygun görülmemesi dolayısıyla Sayıştayca geri çevrilen evrak hakkında Bakan tarafından sorumluluğun yüklenildiğini bildiren yazılı başvurma üzerine keyfiyet Sayıştayca yeniden incelenir.

Sayıştay eski görüşünde ısrar eder ve Bakanlar Kurulunca Bakanın (Birinci derece ita âmiri) görüşünün yerinde görüldüğüne dair karar alınarak bu husustaki kararname Sayıştaya bildirilirse Sayıştayca ihtiyat kaydı ile vize yapılır.

Sayıştay ihtiyat kaydıyla vize ettiği evrakla diğer işlemler ve yolsuzluklar hakkında üç ayda bir sunacağı raporla Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisine bilgi verir.

MADDE 46. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 47. — Sayıştay, yapacağı incelemeler sırasında, denetimine giren bütün daire ve kurumların bütçelerine konulmuş olan ödeneklerin bütçede gösterilen iş, hizmet ve ihtiyaçlara harcayıp harcanmadığı hakkındaki görüşünü uygunluk bildirimlerine dereceder.

MADDE 48. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 49. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 50. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 51. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 52. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 53. — 51 ve 52 nci maddeler hükümleri, ilgili dairelerce yerine getirilir. İlgili daireler bu maddenin uygulanışından Sayıştaya bilgi verirler.

MADDE 54. — Sayıştayın istemi üzerine 51 ve 52 nci maddeler hükümlerini uygulamıyanlar hakkında dairelerince disiplin kovuşturması yapılır.

MADDE 55. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 56. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 57. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 58. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 59. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 60. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 61. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 62. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 63. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 64. — Sayıştay ilâmları kesinleştikten sonra 45 nci madde gereğince yerine getirilir. İlâmların yerine getirilmesini izlemekten, ilâmların gönderildiği dairelerin en büyük âmiri sorumludur.

İlâmlarda gösterilen zimmet ve tazminlerde zimmetler vukuu tarihinden; tazminler ise hükme dildikleri tarihten itibaren faize tabi olarak, âmme alacaklarının tahsili hakkındaki hükümlere göre tahsil olunur.

MADDE 65. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 66. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 67. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 68. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 69. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 70. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 71. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 72. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 73. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 74. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 75. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 76. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 77. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 78. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 79. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 80. — Aynen kabul edilmiştir.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Genel uygunluk bildirimi ve Sayıştay raporları

MADDE 81. — Sayıştay, bakanlıklar tarafından düzenlenen kesinhesapları sayman hesaplarıyla ve Hazinece düzenlenen genel hesabı da bakanlıklar kesinhesaplarıyla karşılaştırır ve uygunluk derecesini Anayasanın 128 nci maddesinde belirtilen süre içinde Millet Meclisi Başkanlığına sunar.

MADDE 82. — Genel bütçe dışında kalıp da bütçeleri bir kanunla Türkiye Büyük Millet Meclisinden geçen dairelerin kesinhesapları hakkında da yukardaki madde hükmü uygulanır.

MADDE 83. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 84. — Kesinhesap kanunu tasarısı, Anayasanın 128 nci maddesinde belirtilen bir yıl-lık süreyi aşmamak şartıyla, idare hesapları tam olarak Sayıştaya verilmedikçe Millet Meclisi Başkanlığına sunulamaz.

MADDE 85. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 86. — Kesinhesaplar hakkında dairelerce verilen kararlar her yıl sırayla bir üye tarafından incelenir ve bir rapor düzenlenir. Bu rapor daire kararıyla birlikte Maliye Bakanı adına yetkili bir zat ve Sayıştay Savcısı da hazır bulunduğu halde genel kurulda görüşülür ve uygunluk bildiriminin son şekli tesbit olunur.

Genel bütçe dışında kalan bütçelerin kesinhesaplarının Genel Kurulda görüşülmesinde ayrıca ilgili dairenin yetkili temsilcisi de bulunur.

Genel uygunluk bildirimleri, Genel Kurul üyeleri ve savcı tarafından imza edildikten sonra Birinci Başkanlıkça Millet Meclisi Başkanlığına sunulur.

MADDE 87. — Genel ve katma bütçeli dairelerin bir hesap devresindeki mal işlemlerinin incelenmesi sonucunda beliren hata ve noksanlıklar ve bu daireler dışında kalan idare ve kurumların bir yıllık hesaplarının incelenmesi sonucu, bunların faaliyetlerinin kuruluş gayelerine uygun olup olmadığı da belirtmek şartıyla, Sayıştay Genel Kurulu raporlarıyla Birinci Başkanlıkça Cumhuriyet Senatosuna ve Millet Meclisine sunulur.

MADDE 88. — İnceleme ve denetleme sırasında, hesap ve işlemlerden mevzuata uygun görülenlerden Sayıştay Genel Kurulunca gerekli görülenler, bu husustaki Sayıştay mütalâasıyla birlikte bir raporla Birinci Başkanlıkça Cumhuriyet Senatosuna ve Millet Meclisine duyurulur.

ONUNCU BÖLÜM

Bütçe, personel ve özlük işleri

MADDE 89. — Sayıştay, genel bütçe içinde kendi bütçesiyle yönetilir.

Birinci Başkanlıkça hazırlanarak Millet Meclisi Başkanlığına sunulan Sayıştay bütçesi, Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi İdareci üyeleri tarafından, Genel bütçe kanunu tasarisına ithal edilmek üzere, Türkiye Büyük Millet Meclisi bütçesiyle birlikte yazıyla Maliye Bakanlığına gönderilir.

Sayıştayın muhasebe işleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi Saymanlık Müdürlüğüne yönetilir.

Çeşitli kanunların Bakanlar Kurulu kararına lüzum gösterdiği işlerden Sayıştay hizmetleriyle ilgili olanlar, Millet Meclisi Başkanlık Divanının idari işlem niteliğindeki kararlarıyla yürütülür.

MADDE 90. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 91. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 92. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 93. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 94. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 95. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 96. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 97. — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 98. — Aynen kabul edilmiştir.

Başkanlarla üyeler hakkında disiplin kovuşturması

MADDE 99. — A) Sayıştay daire Başkanları ve üyelerinin görevlerinin vakar ve şerefi ile bağdaşmayan veya hizmetin aksamasını mucibolan hal ve hareketleri görülür veya öğrenilirse, Birinci Başkan, durumu inceledikten sonra lüzum görürse, haklarında disiplin kovuşturması yapar.

Birinci Başkanın yukarıda yazılı hal ve hareketlerinin görülmesi veya öğrenilmesi halinde, Yüksek Disiplin Kurulu Başkanı, olayı Yüksek Disiplin Kuruluna intikal ettirir .

B) Yüksek Disiplin Kurulu, her takvim yılı için Sayıştay Genel Kurulunca her daireden seçilecek birer üye ile daire başkanları arasında seçilecek beş daire başkanından kurulur.

Kurula en kıdemli daire başkanı başkanlık eder.

Kurul üye tamsayısı ile toplanır.

Başkan veya üyelerden her hangi biri kurula katılmadığı veya boşalma olduğu hallerde başkan veya üyenin bağlı bulunduğu dairenin en kadimli üyesi kurula katılır.

Kararlar üçte iki çoğunlukla verilir.

Haklarında isnatta bulunulanlar, Disiplin Kurulu üyesi ise, kurula katılamazlar.

C) Yüksek Disiplin Kurulu, eldeki bilgi ve delillere ve isnadolunan hal ve hareketin mahiyetine göre disiplin kovuşturması yapılmasına yer olup olmadığını takdir eder.

Kurul, disiplin kovuşturması yapılmasına karar verirse, kurul dışındaki daire başkanları ve üyeler arasından seçeceği üç kişiyi soruşturma yapmakla görevlendirir.

Soruşturmayı yapmakla görevlendirilenler, ilgiliye isnadolunan hal ve hareketi bildirerek savunmasını alırlar; lüzum gördükleri kimseleri andla dinler, konu ile ilgili bilgileri toplar ve sübüt delillerini tesbit ederler.

Bütün daire, teşekkül ve kurumlar ile gerçek ve tüzel kişiler, sorulan hususlara cevap vermek ve diğer istekleri yerine getirmek zorundadırlar.

Soruşturmayı yapanlar, yaptıkları soruşturmaları ve elde ettikleri bilgi ve delilleri gösteren ve bunlara göre disiplin cezaları verilmesine yer olup olmadığı hakkındaki kanaatlerini belirten bir rapor hazırlayıp müsbit evrak ve belgeleri bu rapora bağliyerek Yüksek Disiplin Kuruluna verirler.

D) Kurul Başkanı, soruşturma sonucunu ilgiliye yazılı olarak bildirir ve beş günden az olmak üzere tâyin edeceği süre içinde yazılı savunmasını vermeye kendisini davet eder.

Kurul Başkanı, soruşturma dosyasını Yüksek Disiplin Kurulu üyelerinden birine havale eder.

Kurul, işi evrak üzerinde inceler ve gerekirse soruşturmanın genişletilmesine ve derinleştirilmesine karar verir.

İlgili, bu dosyayı raportörün önünde inceleyebilir.

E) Yüksek Disiplin Kurulu, isnadolunan hal ve hareketi sabit görmezse dosyanın işlemde kaldırılmasına karar verir.

Kurul, bu hal ve hareketleri sabit gördüğü takdirde bunların mahiyetine ve ağırlığına göre, ilgilinin uyarılmasına veya hizmet süresine göre istifa etmeye yahut emekliliğini istemeye davet edilmesine karar verir.

İlgilinin uyarılmasına karar verildiği takdirde, kurul kararı, birinci başkan tarafından ilgiliye tebliğ edilir. Karar, birinci başkan hakkında ise, Yüksek Disiplin Kurulu Başkanınca tebliğ olunur.

F) Yüksek Disiplin Kurulunca hizmet süresine göre istifa etmeye yahut emekliliğini istemeye davete karar verilmesi halinde, olay en geç bir hafta içinde bir defa da Sayıştay Genel Kurulunda görüşülür. Bir haftalık müddet, kanuni tatillere ve 102 nci madde gereğince çalışmaya araverme zamanına raslarsa, bu tatillerin bitimi tarihinden başlar.

Genel Kurul, Yüksek Disiplin Kurulu kararını onaylar veya ilgilinin uyarılmasına karar verir.

Bu halde Genel Kurul, hastalık, geçici görev ve izin gibi kanuni sebeplerle vazife başında bulunamayan üyeler dışındaki seçimle gelen üyelerin tamsayısı ile toplanarak üçte iki çoğunlukla karar verir. Hakkında kovuşturma yapılan üye toplantıya katılamaz.

Genel Kurul kararı ilgiliye yukardaki esaslar dairesinde tebliğ edilir.

G) İlgili, emekliliğini istemeye veya istifa etmeye davete dair olan karara, tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde uymazsa istifa etmiş sayılır. Bir aylık süre içinde ilgili izinli sayılır.

İlgili karar aleyhine Danıştayda dâva açtığı takdirde, dâva sonuçlanıncaya kadar boşalan yer doldurulamaz.

MADDE 100 — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 101 — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 102 — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 103 — Hesapla ilgili olarak Sayıştaya verilen her çeşit gider ve gelir evrakı ile her çeşit belgeler Sayıştay'da saklanır. Bunların saklanma süreleriyle yokedilme usulleri hakkında, Sayıştayın da mütalâası alınmak suretiyle yapılacak tüzükte yer alan esaslar uygulanır.

MADDE 104 — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 105 — 16 Haziran 1934 tarihli ve 2514 sayılı Divanı Muhasebat Kanunu ile bu kanuna ek 5 Ocak 1953 tarihli ve 5999 sayılı Kanun, 8 Haziran 1956 tarihli ve 6736 sayılı Kanun ve 28 Şubat 1959 tarihli ve 7241 sayılı Kanunlar ve diğer kanunların bu Kanuna aykırı hükümleri kaldırılmıştır.

Bu Kanunun 28 nci maddesi gereğince Sayıştay denetimine tâbi dairelerle bu dairelere bağlı sabit veya döner sermayeler veya fonlar üzerindeki Sayıştay denetimini kaldıran özel kanunların hükümleri de kaldırılmıştır.

MADDE 106 — Bakanlıklar ve Sayıştay denetimine giren diğer teşekküller, malî hususlarla ilgili yönetmelikleri ancak Sayıştayın mütalâasını aldıktan sonra yürürlüğe koyabilirler. Tüzüklerin yürürlüğe konulmasında Bakanlar Kurulu için de aynı hüküm uygulanır.

MADDE 107 — Aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 1 — Kaldırılmıştır.

GEÇİCİ MADDE 1 — 2 nci geçici madde 1 nci geçici madde olarak aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 2 — 3 ncü geçici madde 2 nci geçici madde olarak aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 3 — 4 ncü geçici madde 3 ncü geçici madde olarak aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 4 — 5 nci geçici madde 4 ncü geçici madde olarak aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 5 — 6 nci geçici madde 5 nci geçici madde olarak aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 6 — 7 nci geçici madde 6 nci geçici madde olarak aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 7 — Bu kanun gereğince düzenlenmesi gereken tüzük, yönetmelik ve genelgeler, işbu Kanunun yayınlanması tarihinden başlayarak üç yıl içinde yürürlüğe girecek şekilde hazırlanır.

GEÇİCİ MADDE 8 — Anayasanın 116 nci maddesi gereğince il özel idareleriyle belediyelerin malî işlemlerinin denetlenmesine dair Kanun yürürlüğe girinceye kadar, 16 Haziran 1934 tarihli ve 2514 sayılı Divanı Muhasebat Kanunu ve bu kanuna ek kanunların il özel idareleri ve belediyelere ait hükümleri, işbu kanunda il özel idareleri ve belediyelerle ilgili olarak sevk edilmiş hükümlere aykırı olmamak kaydıyla yürürlükte kalır.

MADDE 108 — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 109 — Bu kanun hükümlerini Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi yürütür.

Dönem : 1
Toplantı : 4

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 1008

Toplum zabıtası kurulması hakkında kanun tasarısı ve İçişleri ve Plân komisyonları raporları (1/786)

T. C.
Başbakanlık
Kanunlar ve Kararlar
Tetkik Dairesi
Sayı : 71/3-A/278

18 . 1 . 1965

Millet Meclisi Başkanlığına

İçişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine arzı Bakanlar Kurulunca 18 . 1 . 1965 tarihinde kararlaştırılan «Toplum Zabıtası Kurulması hakkında kanun tasarısı» ve gerekçesi eki cetveli ile birlikte ilişik olarak sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını rica ederim.

İsmet İnönü
Başbakan

G E R E K Ç E

27 Mayıs Devriminin, Türk toplumunun gerçek düşünüş ve inanışına paralel olarak genel ve millî yaşayışımıza kazandırdığı Anayasamızın ilkeleri arasında yer alan ve insan hak ve hürriyetlerini, sosyal adaleti, ferdin ve toplumun huzur ve refahını gerçekleştirmeyi ve teminat altına almayı mümkün kılacak kanunların uygulanmasını sağlayacak ve cumhuriyet ve hürriyet düzenini çağdaş ve ileri toplumlarda olduğu gibi demokratik usullerle koruyacak ve düzenin kanun dışı sokak ve meydan hareketleri ile veya kanunlara aykırı grev ve lokavtlarla ya da toplumun kendisi veya kaderi üzerinde olumsuz etkisi olabilecek toplumsal olaylarla bozulmasına asla imkân bırakmayacak, modern eğitim görmüş ve teknik bilgi ve araçlarla donatılmış bir toplum zabıtasının, Emniyet Teşkilâtı bünyesi içinde ilk olarak, bu gibi olayların çoklukla vukua geldiği veya gelmesinin muhtemel bulunduğu Ankara, - İstanbul ve İzmir illerinde derhal ve lüzum hâsıl olduğu takdirde gelecek yıllarda diğer illerimizde, bu gibi olaylar bakımından arz edecekleri önem sırasına göre, kurulmasına kesin bir lüzum ve zaruret duyulmuş ve 7 asıl ve 1 geçici maddeden ibaret tasarısı bu maksatla hazırlanmıştır.

Tasarının birinci maddesi, kuruluş nedenlerini olduğu kadar Toplum Zabıtasının görev, ödev ve yetkilerini de kapsayıcı şekilde kaleme alınmıştır.

Tasarının ikinci maddesi, Emniyet Teşkilâtının her bakımdan bütünlüğünü sağlamak amacıyla Toplum Zabıtasının, bu teşkilâtın ayrılmaz bir parçası olduğundan en ufak bir şüpheye mahal bırakmayacak şekilde düzenlenmiştir.

Üçüncü maddeye, Toplum Zabıtasının zamanla yıpranmasını önlemek ve gücünden ve hüviyetinden en ufak bir kayba uğramasına dahi mahal ve meydan vermemek amacı ile tasarıda yer verilmiştir.

Toplum Zabıtası kuruluş kanunu tasarısının gerçek anlamı ile yürürlüğe girebilmesi için herşeyden önce bir personel kadrosuna ihtiyaç bulunacağı aşikârdır.

Bu noktadan hareket edilerek Ankara, - İstanbul ve İzmir illerinde kurulup faaliyete geçirilecek Toplum Zabıtasının, munhasıran kendi illerine has çalışmalar yapması kadar, çerçevelerindeki yakın illerde de vukubulacak olaylara zamanında mülahale edebilmesinin her bakımdan doğru olacağı düşünülmüştür.

Örneğin : Ankara zabıtası için Eskişehir ve Kayseri; İstanbul zabıtası için Bursa, Edirne, Kocaeli ve Tekirdağ; İzmir zabıtası için Aydın, Balıkesir, Denizli ve Manisa gibi.

Bu amaca ulaşabilmek için de yeteri kadar kadro hazırlanmış ve tasarıya ek (1) sayılı cetvelde derece, memuriyet unvanı, aded ve maaşları belirtilmiştir.

Bu cetvelin incelenmesinden de anlaşılacağı üzere kadro, kemiyet bakımından hizmetin gerektireceği potansiyele, keyfiyet bakımından Kuruluş Kanununun 3 ncü maddesinin güttüğü amaca uygun olarak ayarlanmıştır.

Kadro pramidi de tüzükte belirtilecek özel yaş haddine tabi tutulacak personelin kimler olacağı hususu ile hizmet, terfi ve terfi süreleri göz önünde tutularak düzenlenmiştir. Nitekim, bu yaş haddinin memur sınıfı için 40, komiser sınıfı için 45, âmir ve müdür sınıfı için 48 olarak kabul edilmesi düşünülmektedir. Bu yaşı aşanlar, Emniyet Teşkilâtının diğer hizmetlerine aktarılabileceklerdir. Ayrıca, Ankara, İstanbul ve İzmir illerinde Toplum Zabıtasının başları ile yardımcılarına seçkin ve tecrübeli kaymakamların getirilmesini mümkün kılmak amacı ile paralel kadroların konulmasına bilhassa önem verilmiş ve itina gösterilmiştir. Bu suretle, bu çok seyyal kuvvete, toplumla yapacağı her çeşit temas ve münasebetlerde idarenin olumlu suplesinin hâkim kılınması ve yerleştirilmesi amacı güdülmek istenmiştir.

Pramidin bir özelliği de, kuvvetin, değişik yönlere yöneltilecek hizmet alternatifinde daima gerekli dengeyi sağlayacak şekilde tertiplenmiş olmasındadır. Bunun da tatbikatta yaratacağı en büyük fayda, kuvvetin, her hal ve kârda manevra kabiliyetini, üstü ve astı ile gerekli bağlarını kaybetmeden koruyup devam ettirebilmesi olacaktır ki, bunu da hiç şüphesiz pramidin orta kademesini teşkil eden komiser sınıfının hizmete göre ayarlanmış oranı tâyin edecektir.

Tasarının dördüncü maddesi, bu lüzum ve zarurete dayanılarak hazırlanmıştır.

Beşinci, madde, bu kanun hükümlerinin uygulanmasında Toplum Zabıtasının göreceği hizmetlerle, personelin özelliklerini tâyin ve tesbit edecek olan gerekli hükümlerin konacağı tüzüğün en geç üç ay içerisinde çıkarılmasını sağlamak amacı gütmektedir.

Geçici birinci madde, kanunun 4 ncü maddesiyle verilmekte olan ve ek (1) sayılı cetvelde yer alan kadrolardan, bu kanunun yürürlüğe girdiği malî yıl içinde ödenek yetersizliğinden kulanılmıyacak kadrolar hakkında olup bunlar da ek (2) sayılı cetvelde gösterilmiştir.

Altıncı ve yedinci maddeler ise, yürürlük ve yürütme hükümlerini kapsamaktadır.

İçişleri Komisyonunun raporu

Millet Meclisi

İçişleri Komisyonu

Esas No. : 1/786

Karar No. : 43

11 . 5 . 1965

Yüksek Başkanlığa

Toplum Zabıtası kurulması hakkındaki kanun tasarısı, ilgili Bakanlık temsilcilerinin iştirakiyle komisyonumuzda görüşüldü :

Tümü üzerinde yapılan görüşmeler neticesinde, gerekçede de etraflıca izah edildiği veçhile, Anasayın teminatı altında bulunan yurt düzenini, kanun dışı sokak ve meydan hareketleriyle bozma teşebbüslerini önlemek maksadına mâtufluk olarak hazırlanmış bulunan tasarı, prensip itibarıyla Komisyonumuzca da uygun müta'âa edilmiş ve maddelerin müzakeresine geçilmiştir.

Nüfus kesafetleri ve toplum hareketleri nazarı itibara alınarak (Adana ve Zonguldak) illerinin ilâvesiyle 1 ncü madde,

Tatbikatta, muhtemel güçlükleri önlemek ve metne sarahat vermek gayesiyle 3 ncü madde, birinci maddedeki tadile mütenazır olarak, Emniyet Müdürleri sayısı (4) e çıkarılarak 4 ncü maddede ifade edilen (1) sayılı cetvel ile geçici 1 ncü madde metinde tek madde olduğu için madde numara-

rası kaldırılmak suretiyle değiştirilmiş 2, 4, 5, 6 ve 7 nci maddeler olduğu gibi bırakılmış ve yapılan bu değişikliklerle tasarı kabul edilmiştir.

Havalesi gereğince Plân Komisyonuna tevdi buyurulmak üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Başkan Uşak <i>A. R. Akbuynoğlu</i>	Başkanvekili Maraş <i>A. Hüdayioğlu</i>	Sözcü İstanbul (Muhalifim) <i>R. Ülker</i>	Kâtip Sivas T. Türkay İmzada bulunamadı
Adana <i>A. Bozdoğanoglu</i>	Afyon K. <i>A. Yılmaz</i>	Aydın <i>M. Gedik</i>	Giresun <i>N. Tiralı</i>
Giresun <i>N. Erkmen</i>	İstanbul S. Vardarlı İmzada bulunamadı	Kastamonu <i>O. Z. Oktay</i>	Niğde <i>O. Tüzün</i>
	Ordu <i>Y. I. Ağaoğlu</i>	Tokat <i>M. Kazova</i>	

Bütçe ve Plân Komisyonunun raporu

Millet Meclisi

Bütçe ve Plân Komisyonu

Esas No: 1/786

Karar No: 76

10 . 6 . 1965

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Komisyonumuza havale edilmiş bulunan, «Toplum zabıtası kurulması hakkındaki kanun tasarısı» ilgili Hükümet temsilcilerinin de iştirakiyle incelendi ve görüşüldü.

Kanun tasarısında: emniyet teşkilâtı içerisinde modern eğitim görmüş, teknik bilgi ve araçlarla mücehhez bir toplum zabıtasının kurulması derpiş olunmaktadır.

Gerekçesinde mufassal şekilde tafsilâtli izah edilen tasarı Komisyonumuzca da çok faydalı görülmüştür.

İçişleri Komisyonunun değiştirişi daha uygun görüldüğünden müzakereye bu metin esas alınmıştır.

Değiştirilişin 3 neü maddesinin ikinci fıkrası haşiv mahiyetinde olduğundan metinden çıkarılmıştır.

Komisyonumuz bu kanunla teşkil edilecek toplum zabıtasının âmme hizmetindeki yerine büyük ehemmiyet vermiştir. Bu hizmete atanacak kişilerde olması lâzım gelen yüksek, genel ve meslekî bilgi, psikolojik ve fizyolojik dirayet ve her türlü mülâhazalardan uzak mesuliyet duygusunun yüklediği külfetin hemen yanında maddi nimetin ve bunu sağlayacak mevzuatın da bulunmasını bilhassa öngörmüştür. Bu sebeple kanun tasarısına İçişleri Komisyonunun değiştirişine uygun şekilde ekli olan (1) sayılı cetvelin komiser, başkomiser, emniyet âmiri ve emniyet müdürleri kadrolarını birer derece yükseltmiş, unvanları buna göre düzeltilmiş ve bu kadroları ihtisas yeri haline getirmiştir. Komiser kadroları da yeniden ayarlanmıştır. Değişiklikler (1) sayılı cetvele mütenazir olarak (2) sayılı cetvelde de yapılmış, ihtisas yeri haline getirilme 3656 sayılı Kanunun 6 nci maddesine atfen bir fıkra halinde 4 neü maddeye ilâve edilmiştir. Cetvellerde başlığa lüzum olmadığından çıkarılmıştır. Diğer maddeler aynen kabul edilmiştir.

Öncelik ve ivedilikle görüşülmek ve Genel Kurulun tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Başkan Aydın <i>I. Sezgin</i>	Sözcü Sakarya <i>N. Bayar</i>	Kâtip Nevşehir <i>A. B. Numanoğlu</i>	Ankara <i>M. Ete</i>
Aydın O. Apaydın İmzada bulunamadı	Balıkesir <i>A. A. Bolak</i>	Bursa <i>A. Türkel</i>	Çanakkale Ş. İnan İmzada bulunamadı
Diyarbakır H. Güldoğan İmzada bulunamadı	Erzincan <i>H. Atabeyli</i>	İstanbul <i>M. Güven</i>	İzmir <i>N. Kürşad</i>
Mardin <i>E. K. Aybar</i>	Mardin <i>Ş. Aysan</i>	Rize E. Y. Akçal İmzada bulunamadı	Trabzon <i>A. Ş. Ağanoğlu</i>
	Trabzon <i>E. Dikmen</i>		

Hükümetin teklifi

Toplum zabıtası kurulması hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — Cumhuriyet ve hürriyet düzenini demokratik usullerle korumak, kanun dışı sokak ve meydan hareketlerini önlemek, toplumun ve kişinin maddi ve mânevi varlıklarının kanunlara aykırı grev ve lokavtlar yüzünden kısmen, ya da tamamen tahribe uğramasının önüne geçmek, toplumun kendisi veya kaderi üzerinde büyük ölçüde olumsuz etkisi olabilecek her çeşit kanunsuz toplumsal olayların meydana gelmemesini sağlamak ve geldiğinde gerekirse zor kullanarak etkisiz hale getirmek amacıyla Ankara, İstanbul ve İzmir illeri ile lüzum görülecek diğer illerde özel şekilde yetiştirilmiş ve gerekli silâh, malzeme ve araçlarla donatılmış birer Toplum Zabıtası kurulur.

İçişleri Komisyonunun değiştirisi

Toplum zabıtası kurulması hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — Cumhuriyet ve hürriyet düzenini demokratik usullerle korumak, kanun dışı sokak ve meydan hareketlerini önlemek, toplumun ve kişinin maddi ve mânevi varlıklarının kanunlara aykırı grev ve lokavtlar yüzünden kısmen ya da tamamen tahribe uğramasının önüne geçmek, toplumun kendisi veya kaderi üzerinde büyük ölçüde olumsuz etkisi olabilecek her çeşit kanunsuz toplumsal olayların meydana gelmemesini sağlamak ve geldiğinde gerekirse zor kullanarak etkisiz hale getirmek amacı ile Adana, Ankara, İstanbul, İzmir ve Zonguldak illeri ile lüzum görülecek diğer illerde özel şekilde yetiştirilmiş ve gerekli silâh, malzeme ve araçlarla donatılmış birer Toplum Zabıtası kurulur.

Bütçe ve Plân Komisyonunun değiştirisi

Toplum zabıtası kurulması hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — İçişleri Komisyonunun değiştirilmesinin 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Hükümetin teklifi

MADDE 2. — Toplum Zabıtası, kurulduğu il emniyet teşkilâtı içinde özel bir teşekkül olup yapacağı görev, kullanacağı yetki ve taşıyacağı sorumluluk bakımından aynı zamanda bu teşkilât için uygulanan mevzuat hükümlerine tabidir.

MADDE 3. — Toplum Zabıtası personeli, yetersizlik veya başarısızlık sebebiyle bu kuruluşla olan ilişkisinin kesilmesi halleri dışında, velev geçici bir süre için de olsa, her hangi bir sebep veya suretle Emniyet Teşkilâtının diğer görev, ödev veya hizmetlerinde çalıştırılmaz.

MADDE 4. — Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülüne dair 3656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin Emniyet Genel Müdürlüğü kısmına, ilişik (1) sayılı cetvelde derecesi, memuriyet unvanı, aded ve maaşları yazılı kadrolar eklenmiştir.

MADDE 5. — Bu kanunun uygulanması için, hizmet ve personelin özelliklerine göre, gerekli hükümler en geç üç ay içerisinde çıkarılacak tüzükte belirtilir.

İçişleri Komisyonunun
değiştirisi

MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Toplum Zabıtası personeli, yetersizlik veya başarısızlık sebebiyle bu kuruluşla olan ilişkisinin kesilmesi halleri dışında, velev geçici bir süre için de olsa, her hangi bir sebep veya suretle Emniyet Teşkilâtının diğer görev, ödev veya hizmetlerinde çalıştırılmaz.

İl İdaresi Kanunu hükümleri saklıdır.

MADDE 4. — Tasarının 4 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Tasarının 5 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Bütçe ve Plân Ko.
Değiştirisi

MADDE 2. — Tasarının 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Toplum Zabıtası personeli, yetersizlik veya başarısızlık sebebiyle bu kuruluşla olan ilişkisinin kesilmesi halleri dışında, velev geçici bir süre için de olsa, her hangi bir sebep veya suretle Emniyet Teşkilâtının diğer görev, ödev veya hizmetlerinde çalıştırılmaz.

MADDE 4. — Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülüne dair 3656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin Emniyet Genel Müdürlüğü kısmına, ilişik (1) sayılı cetvelde derecesi, memuriyet unvanı, aded ve maaşları yazılı kadrolar eklenmiştir.

Bu kadrolardan Emniyet Müdürü, Emniyet Âmiri ve Başkomiser unvanını taşıyanlar hakkında 3656 sayılı Kanunun 6 nci maddesi hükümleri uygulanır.

MADDE 5. — Tasarının 5 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Hükümetin teklifi

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu kanunun yürürlüğe girdiği malî yıl içinde ekli (2) sayılı cetvelde gösterilen kadrolar kullanılmaz.

MADDE 6. — Bu kanun yayını tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 7. — Bu kanunun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

18 . 1 . 1965

Başbakan
İsmet İnönü
Devlet Bakanı ve
Başbakan Yardımcısı
K. Satır
Devlet Bakanı
İ. S. Omay
Devlet Bakanı
M. Yolaç
Devlet Bakanı
N. Yetkin
Adalet Bakanı
S. Atalay
Millî Savunma Bakanı
İ. Sancar

İçişleri Komisyonunun
Değiştirisi

GEÇİCİ MADDE — Bu kanunun yürürlüğe girdiği malî yıl içinde ekli (2) sayılı cetvelde gösterilen kadrolar kullanılmaz.

MADDE 6. — Tasarının 6 ne maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 7. — Tasarının 7 ne maddesi aynen kabul edilmiştir.

İçişleri Bakanı
O. Öztrak
Dışişleri Bakanı V.
K. Satır
Maliye Bakanı
F. Melen
Millî Eğitim Bakanı
İ. Öktem
Bayındırlık Bakanı
A. H. Onat
Ticaret Bakanı
F. İslimyeli
Sa. ve So. Yardım Bakanı
K. Demir
Gümrük ve Tekel Bakanı
M. Yüceler

Bütçe ve Plân Ko.
Değiştirisi

GEÇİCİ MADDE — İçişleri Komisyonunun değiştirisinin geçici maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 6. — Tasarının 6 ne maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 7. — Tasarının 7 ne maddesi aynen kabul edilmiştir.

Tarım Bakanı
T. Şahin
Ulaştırma Bakanı
M. Vural
Çalışma Bakanı
B. Ecevit
Sanayi Bakanı
M. Erten
Enerji ve Tabii Kay. Bakanı
H. Oral
Turizm ve Tanıtma Bakanı
A. İ. Göğüş
İmar ve İskân Bakanı
S. Kutlay
Köy İşleri Bakanı
L. Yurdoğlu

Hükümetin teklifine bağlı cetveller

Devlet Memurları Aylıklarının Tevhit ve Teadülüne dair olan 3656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin Emniyet Genel Müdürlüğü kısmına eklenen kadrolar gösterir (1) sayılı cetvel

D.	Memuriyetin unvanı	Aded	Maaşı
6	Sınıf 2 Emniyet Müdürü	3	950
7	Sınıf 3 Emniyet Müdürü	3	800
7	Sınıf 2 Emniyet Âmiri	10	800
8	Başkomiser	75	700
9	Komiser	100	600
10	Komiser Muavini	125	500
11	Polis Memuru	284	450
12	» »	400	400
13	» »	500	350

Devlet Memurları Aylıklarının Tevhit ve Teadülüne dair olan 3656 sayılı Kanuna bağlı cetvelin Emniyet Genel Müdürlüğü kısmına eklenen kadrolardan bu kanunun yürürlüğe girdiği malî yıl içinde kullanılmıyacak olan kadroları gösterir (2) sayılı cetvel

D.	Memuriyetin unvanı	Aded	Maaşı
6	Sınıf 2 Emniyet Müdürü	2	950
7	Sınıf 3 Emniyet Müdürü	2	800
7	Sınıf 2 Emniyet Âmiri	7	800
8	Başkomiser	50	700
9	Komiser	67	600
10	Komiser Muavini	84	500
11	Polis Memuru	190	450
12	» »	267	400
13	» »	331	350

İçişleri Komisyonunun değiştirilmesine bağlı cetvel

Devlet Memurları Aylıklarının Tevhit ve Teadülüne dair olan 3656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelin Emniyet Genel Müdürlüğü kısmına eklenen kadrolar gösterir (1) sayılı cetvel

D.	Memuriyetin unvanı	Aded	Maaşı
6	Sınıf 2 Emniyet Müdürü	4	950
7	Sınıf 3 Emniyet Müdürü	4	800
7	Sınıf 2 Emniyet Âmiri	10	800
8	Başkomiser	75	700
9	Komiser	100	600
10	Komiser Muavini	125	500
11	Polis Memuru	280	450
12	» »	400	400
13	» »	500	350

*Millet Meclisi Bütçe Plân Komisyonunun değiş-
tirişine bağlı cetveller*

[1] SAYILI CETVEL

D.	Memuriyetin unvanı	Aded	Maaşı
5	Sınıf 1 Emniyet Müdürü	4	1 100
6	» 2 » »	4	950
6	» 1 » Âmiri	10	950
7	» 2 » »	75	800
8	Başkomiser	100	700
9	Komiser	50	600
10	Komiser Muavini	75	500
11	Polis Memuru	280	450
12	» »	400	400
13	» »	500	350

[2] SAYILI CETVEL

5	Sınıf 1 Emniyet Müdürü	2	1 100
6	» 2 » »	2	950
6	» 1 » Âmiri	7	950
7	» 2 » »	50	800
8	Başkomiser	67	700
9	Komiser	30	600
10	Komiser Muavini	54	500
11	Polis Memuru	190	450
12	» »	267	400
13	» »	331	350

